

Budapest,
2001. június 22.,
péntek

70. szám

Ára: 1400,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
2001: XXXIX tv.	
111/2001. (VI. 22.) Korm r.	
56/2001. (VI. 22.) KE h.	
57/2001. (VI. 22.) KE h.	
58/2001. (VI. 22.) KE h.	
59/2001. (VI. 22.) KE h.	
A külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról	4949
Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról	4971
Politikai államtitkár felmentéséről	5077
Miniszter kinevezéséről	5077
Határőr dandártábornok kinevezéséről	5077
Egyetemi tanári tisztség alóli felmentésekről	5078
A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség közleményei	5078
Tárgymutató a 2001. május hónapban megjelent jogszabályokról, határozatokról és közleményekről	

II. rész JOGSZABÁLYOK

Törvények

2001. évi XXXIX. törvény

a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról*

Az Országgyűlés a jogállamiság és az emberi jogok védelme iránti elkötelezettségétől vezérelve, a Magyar Köztársaság nemzetközi szerződéseiben vállalt kötelezettségeinek teljesítése, továbbá a Magyar Köztársaság belső rendjének és közbiztonságának védelme érdekében a következő törvényt alkotja:

* A törvényt az Országgyűlés a 2001. május 29-i ülésnapján fogadta el.

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § (1) E törvény szabályozza a külföldiek beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos ügyekben (a továbbiakban együtt: idegenrendészeti ügy) a jogokat és kötelezettségeket, a magyar hatóságok feladat- és hatáskörét, valamint az idegenrendészeti eljárások rendjét.

(2) Idegenrendészeti ügyben — az e törvényben és a végrehajtására kiadott kormányrendeletben meghatározott hatáskörükben — a következő idegenrendészeti hatóságok járnak el:

- a központi idegenrendészeti hatóság (a továbbiakban: Hivatal);
- a Hivatal területi szerve (a továbbiakban: területi idegenrendészeti hatóság);
- a Határőrség idegenrendészeti szerve;
- a vízum kiadására feljogosított külképviselet és a Külügyminisztérium.

2. § (1) E törvény alkalmazásában

- a) *külföldi*: a nem magyar állampolgár és a hontalan;
- b) *hontalan*: akit saját törvényei szerint egyetlen állam sem ismer el állampolgárának;
- c) *az Európai Gazdasági Térség állampolgára (a továbbiakban: EGT állampolgár)*: aki az Európai Gazdasági Térségről szóló egyezményben részes tagállam állampolgárságával rendelkezik;
- d) *harmadik ország állampolgára*: aki nem állampolgára az Európai Gazdasági Térségről szóló egyezményben részes tagállamnak;
- e) *családtag*: ha e törvény másként nem rendelkezik, a külföldi házastársa, eltartott leszármazottja, az örökbe fogadott gyermeke, nevelt gyermeke, a házastárs gyermeke, kiskorú esetén a szülő, továbbá a külföldi és a házastárs eltartott felmenője;
- f) *kísérő nélküli kiskorú*: az a külföldi — az EGT állampolgár kivételével —, aki 18. életévét még nem töltötte be, kivéve, ha a magyar jog szerint ezt megelőzően nagykorúvá vált, ha a jogszabály vagy szokás alapján felügyeletért felelős nagykorú személy kíséréte nélkül lépett a Magyar Köztársaság területére, vagy a belépést követően maradt felügyelet nélkül, mindaddig, amíg ilyen személy felügyelete alá nem kerül;
- g) *befogadott*: aki hazájába — hontalan esetén a szokásos tartózkodási helye szerinti országba — átmenetileg azért nem küldhető vissza, mert ott halálbüntetésnek, kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak lenne kitéve, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadja;
- h) *érvényes úti okmány*: az arra jogosult külföldi hatóság által kiállított és a Magyar Köztársaság által elismert, időbeli és területi érvényességgel rendelkező útlevél; vagy nemzetközi szerződés, illetőleg jogszabály alapján külföldre utazásra jogosító más igazolvány vagy irat, amely birtokosának személyazonosságát és állampolgárságát (hontalanságát) igazolja;
- i) *visszafogadási egyezmény*: személyeknek az államhatáron történő átadás-átvételéről, hatósági kíséréssel történő átszállításának, illetve átutazásának engedélyezéséről szóló nemzetközi szerződés.

(2) A magyar állampolgárság igazolásáig külföldinek kell tekinteni azt a természetes személyt, akinek Magyarországon nincs bejelentett lakóhelye, és személyazonosságának igazolására külföldi állam által kiállított érvényes úti okmányát használja fel. A magyar állampolgárság igazolása esetén az idegenrendészeti eljárást meg kell szüntetni, de a külföldiek úti okmányának elvételére vonatkozó szabályokat alkalmazni kell.

(3) E törvényt a diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező, illetőleg nemzetközi szerződésben meghatározott célból beutazó külföldre akkor kell alkalmazni, ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik.

(4) E törvény hatálya nem terjed ki e jogállásnak fennállásáig arra a külföldre, akit a menekültügyi hatóság me-

nekültként vagy menedékesként elismert, kivéve, ha a külföldi letelepedési engedély iránti kérelmet nyújtott be.

3. § (1) A külföldi beutazása, tartózkodása és kiutazása az e törvényben meghatározott rendelkezések szerint korlátozható. A Magyar Köztársaság területén törvényesen tartózkodó külföldit e törvény keretei között megilleti a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának a joga és az utazás szabadsága.

(2) A külföldi a magyarországi tartózkodása alatt köteles a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét tiszteletben tartani, jogszabályait megtartani és a magyar hatóságok intézkedéseinek eleget tenni.

(3) A külföldi köteles az e törvényben meghatározott, az eljáráshoz szükséges okmányokat, adatokat és igazolásokat a magyar hatóság eljáró képviselőjének rendelkezésére bocsátani.

(4) A magyar hatóság eljárása során köteles a külföldit az e törvényben biztosított jogairól és kötelezettségeiről, különösen jogorvoslati jogáról, kártalanítási igényéről, valamint jogai érvényesítésének módjáról az általa értett nyelven tájékoztatni.

II. Fejezet

A BEUTAZÁS ÉS A TARTÓZKODÁS SZABÁLYAI

4. § (1) A beutazás és a tartózkodás akkor engedélyezhető, ha a külföldi megfelel a következő feltételeknek:

a) rendelkezik érvényes úti okmánnyal vagy a 7. § (2) bekezdésben meghatározott tartózkodásra jogosító engedéllyel;

b) rendelkezik — a (4) és (5) bekezdésben meghatározottak kivételével — a beutazáshoz szükséges érvényes vízummal;

c) tovább- vagy visszautazáshoz szükséges érvényes vízuma van;

d) a beutazáshoz, tartózkodáshoz — beleértve az egészségügyi ellátást is — és a kiutazáshoz szükséges, külön jogszabályban meghatározott mértékű anyagi fedezettel rendelkezik;

e) nem áll kiutasítás, illetőleg beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt, valamint

f) beutazása nem veszélyezteti az EGT valamely tagállamának közbiztonságát vagy nemzetbiztonságát, illetőleg a tagállam nemzetközi kapcsolatait.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feltételek hiányában a beutazás csak humanitárius megfontolásból, nemzeti érdekből vagy nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettség teljesítése céljából engedélyezhető.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetben csak a Magyar Köztársaság területére érvényes korlátozással lehet a vízumot kiadni.

(4) Nemzetközi szerződés vagy jogszabály alapján a külföldi vízum nélkül utazhat be, és az első belépés időpontjától számított hat hónap alatt legfeljebb kilencven napig tartózkodhat külön engedély nélkül a Magyar Köztársaság területén, feltéve, hogy rendelkezik a tartózkodáshoz szükséges feltételekkel.

(5) Iskolai kirándulás keretében, tanulócsoport tagjaként jogszabályban meghatározott hitelesített okmánnyal, úti okmány és vízum nélkül utazhat be a Magyar Köztársaság területére az EGT valamely tagállamának területén jogszerűen tartózkodó, ott alap- vagy középfokú oktatási intézményben tanuló harmadik ország állampolgára.

(6) A belügyminiszter fontos közérdekből, így különösen: közegészségügyi okból, járványveszély megelőzése érdekében, vagy katasztrófa bekövetkezése esetén a beutazási feltételek teljesítése alól felmentést adhat.

5. § (1) A beutazáshoz és tartózkodáshoz szükséges anyagi fedezet igazolható:

- a) magyar vagy magyarországi pénzügyintézetnél átváltható külföldi fizetőeszközzel;
- b) érvényes meghívólevéllel;
- c) a külföldit magyarországi pénzügyintézetnél készpénz felvételére jogosító okirattal (bankszámlaszerződés, betétkönyv stb.);
- d) magyarországi kereskedelmi forgalomban elfogadott készpénz-helyettesítő fizetőeszközzel (csekk, hitelkártya stb.);
- e) utazási iroda útján lefoglalt és kifizetett szálláshely és ellátás meglétével;
- f) más hitelt érdemlő módon.

(2) A kiutazás anyagi fedezete az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül a tovább-, illetőleg a visszautazáshoz szükséges érvényes menetjeggyel vagy a külföldi jogszerű használatában lévő és megfelelő módon biztosított közlekedési eszközzel is igazolható.

6. § (1) A magyar állampolgár, a törvényhatálybalépése előtt kiadott érvényes bevándorlási engedéllyel (a továbbiakban: bevándorlási engedély) vagy letelepedési engedéllyel, illetőleg tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldi természetes személy, illetőleg magyar, vagy Magyarországon székhellyel rendelkező külföldi jogi személy által, az előírt formanyomtatványon kiállított meghívólevél akkor fogadható el az anyagi fedezet igazolásaként, ha

a) a meghívó írásban kötelezettséget vállal arra, hogy a meghívott külföldi részére magyarországi tartózkodása alatt szállást biztosít, eltartásáról gondoskodik, továbbá — ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik — egészségügyi ellátásának, valamint kiutazásának költségeit fedezi; és

b) azt a területi idegenrendészeti hatóság — ha jogszabály másként nem rendelkezik — hatósági hozzájárulását igazoló záradékkal látta el.

(2) A hatósági hozzájárulás megtagadása ellen az államigazgatási eljárás általános szabályai szerint van jogorvoslatnak helye.

(3) A meghívó a meghívólevélben vállalt kötelezettsége elmulasztásával a másnak okozott kárt és költségeket köteles megtéríteni.

III. Fejezet

A BEUTAZÁSRA ÉS TARTÓZKODÁSRA JOGOSÍTÓ ENGEDÉLYEK

7. § (1) Ha jogszabály vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, a külföldi beutazásához, illetőleg tartózkodásához engedély szükséges.

(2) Beutazásra és tartózkodásra jogosító engedély:

- a) a vízum;
- b) a tartózkodási engedély;
- c) a letelepedési engedély vagy a bevándorlási engedély.

(3) Az EGT tagállam illetékes hatósága által kiállított beutazási vagy tartózkodási engedély további külön engedély nélkül, a benne meghatározottak szerint jogosít beutazásra, átutazásra, illetőleg tartózkodásra.

(4) Az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás alapján a külföldi magyarországi tartózkodásra jogosult.

(5) A tartózkodási, illetőleg a letelepedési engedély, valamint az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás az érvényességi ideje alatt a külföldi személyazonosságát és tartózkodási jogosultságát közhitelesen igazolja.

Vízum

8. § (1) A vízum beutazásra, átutazásra, az abban meghatározott célú és időtartamú tartózkodásra, valamint kiutazásra jogosító engedély.

(2) A vízumot területi korlátozással vagy területi korlátozás nélkül lehet kiadni.

(3) A vízumot akkor lehet kiadni, ha a külföldi eleget tesz a 4. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek.

(4) A vízum kiadásának megtagadásáról szóló határozat ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs.

(5) Ha a vízumkiadó hatóság a vízumot területi korlátozással adta ki, erről az EGT tagállamait értesíti.

9. § (1) A vízum a beutazás és tartózkodás céljától függően:

a) *repülőtéri tranzitvízum*: amely a repülőtér nemzetközi zónájába történő belépésre és ott a célállamba közlekedő járat indulásáig való tartózkodásra jogosít („A” típusú vízum);

b) *átutazóvízum*: amely — egyszeri vagy többszöri — alkalmanként öt napot meg nem haladó átutazásra jogosít („B” típusú vízum);

c) *rövid időtartamú beutazóvízum*: amely hat hónapon belül egyszeri vagy többszöri beutazásra, és megszakítás nélküli tartózkodás esetén a beutazástól számított legfeljebb kilencven napig, megszakítás esetén az első beutazás időpontjától számított hat hónapon belül, valamennyi beutazást figyelembe véve összesen kilencven napig terjedő tartózkodásra jogosít („C” típusú vízum);

d) *tartózkodási vízum*: amely egyszeri vagy többszöri beutazásra és kilencven napot meghaladó, de — a (3) és (4) bekezdésben foglaltak kivételével — legfeljebb egy év időtartamú és meghatározott célú magyarországi tartózkodásra további külön engedély nélkül jogosít („D” típusú vízum).

(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az (1) bekezdés a)–c) pontjában foglalt többszöri beutazóvízum legfeljebb egy évig érvényes.

(3) A szezonális munkavállalás céljából kiadott tartózkodási vízum tizenkét hónapon belül legfeljebb hat hónapos folyamatos tartózkodásra jogosít.

(4) Ha a tartózkodási vízumot humanitárius megfontolásból adták ki, az legfeljebb hat hónapig terjedő tartózkodásra jogosít.

(5) A vízum érvényességi idején belül használható fel. A vízum érvényességi idejét a kiállítás napjától kell számítani.

10. § (1) A kiadott vízum érvénytelen, ha a külföldi beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt áll. Az érvénytelen vízumot meg kell semmisíteni, amely ellen jogorvoslatnak helye nincs.

(2) A kiadott vízumot érvényteleníteni kell és meg kell semmisíteni akkor is, ha a külföldi a beutazáskor nem rendelkezik, vagy a tartózkodása során már nem rendelkezik a vízumkiadás egyéb feltételeivel, vagy a vízum kiadása e törvényben foglaltak megsértésével vagy tévedésből történt.

(3) Az érvénytelen vízum megsemmisítéséről a vízumot kibocsátó állam illetékes hatóságát értesíteni kell.

11. § (1) A vízumkérelmet az előírt formanyomtatványon a külföldi állandó vagy szokásos tartózkodási helye szerint illetékes magyar külképviseleten személyesen kell benyújtani. A kérelem — a 12. §-ban foglalt vízum kivételével — rendkívüli méltánylást érdemlő körülmény esetében kormányrendeletben meghatározott más vízumkiadó hatóságnál is benyújtható, valamint annak személyes benyújtása alól a vízumkiadó hatóság eltekinthet.

(2) A kérelemhez csatolni kell a beutazás és tartózkodás célját igazoló okmányokat is.

12. § (1) A külföldi, amennyiben nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, a jogszabályban engedélyhez kötött munkavégzés vagy más jövedelemszerző tevékenység folytatása céljából csak tartózkodási vízummal utazhat be.

(2) A tartózkodási vízum iránti kérelem — az (1) bekezdésben meghatározott célból — akkor teljesíthető, ha a külföldi

a) munkavégzését az illetékes munkaügyi hatóság engedélyezte;

b) a külföldiek önálló vállalkozóként történő gazdasági célú letelepedéséről szóló törvény hatálya alá tartozik, és az ott meghatározott feltételeket teljesíti; illetőleg

c) a b) pont hatálya alá nem tartozó külföldi jövedelemszerző tevékenysége a Magyar Köztársaság számára gazdasági haszonnal jár, vagy tudományos, illetőleg kulturális értéket képvisel.

A tartózkodási engedély

13. § (1) Az érvényes tartózkodási vízummal Magyarországon tartózkodó külföldi kérelmére — a tartózkodási idő meghosszabbítása céljából — a területi idegenrendészeti hatóság tartózkodási engedélyt adhat ki.

(2) A magyarországi diplomáciai vagy konzuli képviseletek tagjainak a tartózkodási engedélyt a Külügyminisztérium adja ki és hosszabbítja meg.

(3) A tartózkodási engedély érvényessége a kérelemben foglalt időtartamig, de legfeljebb — a (4) és (5) bekezdésekben foglalt kivétellel — két évre szól, és alkalmanként — az (5) bekezdésben foglalt kivétellel — legfeljebb két évvel meghosszabbítható.

(4) Ha a tartózkodás célja munkavégzés vagy más jövedelemszerző tevékenység, a tartózkodási engedély első alkalommal legfeljebb négy évre adható ki.

(5) A felsőfokú tanulmányokat folytató, valamint a szakmai továbbképzésben vagy szakmai gyakorlaton részt vevő külföldi (a továbbiakban: diák) számára a tartózkodási engedély érvényességi ideje első ízben az egy évet nem haladhatja meg, és a tanulmányok, illetőleg a szakmai gyakorlat befejezéséig alkalmanként egy évvel hosszabbítható meg.

14. § (1) A magyar állampolgár, a tartózkodási, letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező, továbbá a menekültként elismert külföldi Magyarországon tartózkodó házastársa, kiskorú gyermeke és a házastárs kiskorú gyermeke (ideértve az örökbefogadott gyermeket is) a családi együttélés biztosítása érdekében — kérelmére — tartózkodási engedélyre jogosult, ha

a) rendelkezik az e célra kiadott érvényes tartózkodási vízummal;

b) megélhetése a Magyarországon tartózkodó házastárs, illetve kiskorú esetében a szülő jövedelméből vagy vagyonából, illetve saját vagyonából biztosított;

c) rendelkezik teljes körű egészségbiztosítással vagy az egészségügyi ellátás igénybevételéhez megfelelő anyagi fedezettel;

d) a családi együttéléshez megfelelő lakhatási feltétel biztosított;

e) nem áll fenn törvényben meghatározott kizáró ok.

(2) A házastárs és a kiskorú részére kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje nem haladhatja meg a Magyarországon tartózkodó külföldi házastárs vagy szülő tartózkodási engedélye érvényességi idejét.

(3) Ha a házasságot a beutazást követően felbontják, a volt házastárs további tartózkodásra nem jogosult, kivéve, ha a házasságból származó kiskorú gyermek magyar állampolgár és a szülői felügyelet jogát a volt házastárs gyakorolja, vagy a tartózkodási engedély kiadásától számítva öt év már eltelt, és rendelkezik a további tartózkodáshoz szükséges feltételekkel.

(4) A (3) bekezdésben foglaltak alkalmazásának van helye a házastárs halála esetében is.

(5) Ha a tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldinek Magyarországon gyermeke született, köteles a születés tényét a gyermek születésétől számított 30 napon belül bejelenteni. A gyermek részére a tartózkodási engedélyt az (1) bekezdésben meghatározott feltételek vizsgálata nélkül kell kiadni.

(6) Családegyesítés jogcímén kiskorúként beutazott, időközben nagykorúvá vált külföldi családegyesítés jogcímén akkor jogosult további tartózkodásra, ha a nagykorúság elérését megelőző öt év óta családegyesítés céljából kiadott tartózkodási engedéllyel rendelkezett és a további tartózkodás feltételei is biztosítottak.

15. § (1) A Hivatal és a területi idegenrendészeti hatóság a törvényben foglalt tartózkodási feltételek hiányában is — humanitárius megfontolásból — tartózkodási engedéllyel látja el:

a) a befogadottat;

b) azt a külföldit, aki a menekültügyi hatóságtól menekültkénti vagy menedékeskénti elismerését kérte;

c) jelentős nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdekből a nemzetbiztonsági, illetőleg a bűnüldöző szerv indítványára azt a külföldit, illetve rá tekintettel más külföldi személyt, aki bűncselekmény felderítése érdekében a hatóságokkal — a bizonyítást jelentősen elősegítő módon — együttműködött;

d) azt a külföldit, akiről eljárásában megállapította, hogy hontalan;

e) aki a Magyar Köztársaság területén született és azt követően a magyar jog szerint érte felelős személy felügyelete nélkül maradt, feltéve, hogy magyar állampolgárságot, illetőleg más jogcímen tartózkodási jogosultságot nem szerzett.

(2) A befogadottat a tartózkodási engedéllyel rendelkezőknek, illetőleg a befogadottaknak külön törvényben biz-

tosított jogok megilletik. A befogadott köteles személyazonosságának megállapítását elősegíteni, de a személyazonosság bizonyításának hiánya miatt a tartózkodási engedély kiadása nem tagadható meg.

(3) A befogadott kormányrendeletben meghatározottak szerint a személyes gondoskodás körébe tartozó ellátásra, illetőleg pénzbeli ellátásra és támogatásra jogosult, és a külföldiekre vonatkozó általános szabályok szerint vállalhat munkát.

16. § (1) A tartózkodási engedély kiadására, illetőleg meghosszabbítására irányuló kérelmet legkésőbb a jogszerű tartózkodás megszűnése előtt tizenöt nappal — az előírt formanyomtatványon — kell benyújtani.

(2) A kérelemben meg kell jelölni a külföldi természetes személyazonosító adatait, állampolgárságát (hontalanságát), útlevelének egyéb adatait, iskolai végzettségét, foglalkozását, családi állapotát, a tartózkodás célját, helyét, anyagi fedezetét, indokait, illetőleg — ha magyarországi tartózkodása alatt külföldön nyilvántartott gépjárművet használ — a gépjármű forgalmi engedélyének adatait, valamint csatolni kell hatósági orvosi igazolást arról, hogy a külföldi nem szenved közegészséget veszélyeztető betegségben.

(3) A tartózkodási engedély iránti kérelmet a kézhezvételétől számított tizenöt napon belül kell elbírálni.

17. § (1) A tartózkodási engedély kiadása vagy a tartózkodási engedélyben foglalt tartózkodási idő meghosszabbítása megtagadható, ha a külföldi

a) a kérelem benyújtására előírt határidőt elmulasztotta és mulasztását kimenteni nem tudta;

b) a tartózkodásához és kiutazásához szükséges — jogszabályban meghatározott — feltételek fennállását nem tudja igazolni;

c) további tartózkodásának célját nem tudja igazolni;

d) közegészséget veszélyeztető betegségben szenved vagy magyarországi tartózkodása alatt az egészségügyre vonatkozó hatályos magyar jogszabályok előírásait nem tartja be; vagy

e) a külföldivel szemben idegenrendészeti kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésének feltételei fennállnak.

(2) A humanitárius megfontolásból kiadott tartózkodási engedély kivételével a tartózkodási engedély kiadását, illetőleg a tartózkodási engedélyben foglalt tartózkodási idő meghosszabbítását meg kell tagadni, illetve a tartózkodási engedélyt vissza kell vonni, ha a külföldi

a) kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt áll;

b) nem rendelkezik érvényes tartózkodási vízummal vagy tartózkodási engedéllyel;

c) tartózkodásának célja — a (3) bekezdésben foglalt kivétellel — megváltozott vagy meghiúsult.

(3) A tartózkodási engedély kivételesen meghosszabbítható, ha a tartózkodás célja gyógykezelés, családegyesítés vagy más különös méltánylást érdemlő rendkívüli eset miatt változott meg.

(4) A kérelem elutasításáról vagy az engedély visszavonásáról szóló határozat rendelkező részében elő kell írni az ország elhagyására vonatkozó kötelezettséget és meg kell jelölni a teljesítés határmeghatározását, s ezt a kérelmet elutasító jogerős határozat közlésével egyidejűleg be kell az útlevelebe jegyezni.

(5) A tartózkodási engedély kiadása, meghosszabbítása iránti kérelmet elutasító, valamint a tartózkodási engedély visszavonását elrendelő határozat elleni fellebbezést a határozat kihirdetésekor szóban, vagy a kihirdetéstől számított három napon belül írásban lehet benyújtani.

(6) Ha a tartózkodási engedély kiadására a 15. § (1) bekezdésének *c)* pontja alapján került sor, a visszavonásra, illetőleg a tartózkodási engedély meghosszabbításának megtagadására csak az arra jogosult szerv indítványára kerülhet sor.

(7) A 15. § (1) bekezdés *e)* pontjának hatálya alá tartozó kiskorú tartózkodási engedélye csak akkor vonható vissza, illetőleg a tartózkodási engedély meghosszabbítása csak akkor tagadható meg, ha a kiskorú származási államában vagy más befogadó államban a család egyesítése, illetőleg az állami vagy egyéb intézményi gondoskodás biztosított.

Letelepedési engedély

18. § (1) Letelepedés céljából engedélyt az a külföldi kaphat,

a) aki beutazásától számítva legalább három éven át megszakítás nélkül jogszerűen és életvitelszerűen Magyarországon tartózkodott, kivéve, ha a jogszerű tartózkodás célja tanulmányok folytatása volt;

b) akinek magyarországi lakhatása és megélhetése biztosított;

c) akivel szemben az e törvényben meghatározott kizáró ok nem áll fenn; illetőleg

d) akinek a letelepedését a belügyminiszter kivételes méltányosságból engedélyezte.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontjának alkalmazásában nem minősül megszakításnak az ország évente legfeljebb kilencven napra történő elhagyása.

(3) Az (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott feltétel alól felmentést kaphat az a külföldi, aki tartózkodási vízummal vagy tartózkodási engedéllyel rendelkezik, és

a) letelepedését családegyesítés céljából családtagként kérelmezi, feltéve, hogy beutazásától számítva legalább egy éve magyar állampolgárral, letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező, illetve Magyarországon menekültként elismert külföldivel családi életközösségben, jogszerűen Magyarországon tartózkodik;

b) magyar állampolgár volt, de állampolgársága megszűnt, vagy akinek felmenője magyar állampolgár volt.

(4) A letelepedési engedély iránti kérelem érdemi vizsgálat nélkül elutasítható, ha a kérelmező az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjaiban meghatározott feltételek fennállását nem igazolta és részére a (3) bekezdésben foglaltak alapján felmentés nem adható.

(5) A házastárs kérelmező a (3) bekezdésben meghatározott felmentést csak akkor kaphatja meg, ha a magyar állampolgárral, letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező, vagy menekültként elismert külföldivel a házasságot már a kérelem benyújtását megelőzően legalább két éve megkötötte.

(6) Ha a letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldinek Magyarországon gyermeke született, köteles a születés tényét a gyermek születésétől számított 30 napon belül bejelenteni. A gyermek részére az engedélyt az (1) bekezdésben meghatározott feltételek vizsgálata nélkül kell kiadni.

19. § (1) A letelepedési engedély iránti kérelmet a kérelmező jövőbeni magyarországi lakóhelye szerint illetékes területi idegenrendészeti hatóságnál az előírt formanyomtatványon, személyesen, illetőleg közös kérelmezés esetén a nagykorú családtag útján lehet benyújtani.

(2) A letelepedési engedély iránti kérelemhez mellékelni kell:

a) a természetes személyazonosító adatokat és az állampolgárságot (hontalanságot) igazoló okiratot;

b) a születési, házasságban élő kérelmező esetén a házassági anyakönyvi kivonatot is, a házasság megszűnése esetén az azt megállapító jogerős hatósági határozatot, továbbá a kiskorú kérelmező személyes joga szerinti hiteles okiratot arról, hogy a kiskorú külföldi letelepedésének nincs törvényes akadálya;

c) a büntetlen előéletet igazoló, hat hónapnál nem régebbi okiratot;

d) a három hónapnál nem régebbi orvosi hatósági igazolást arról, hogy a külföldi nem szenved a közegészséget veszélyeztető betegségben;

e) az iskolai végzettséget, a szakképzettséget igazoló okiratot;

f) a magyarországi lakhatást és megélhetést igazoló okiratot.

(3) A (2) bekezdésben felsorolt okiratok helyett az illetékes külföldi hatóság által hitelesített másolat is csatolható. Az (2) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott kötelezettség teljesítése alól a kérelmező nyilatkozata alapján felmentés adható. A külföldi hatóság által kiadott okiratot, igazolást vagy azok másolatát hiteles magyar nyelvű fordítással együtt kell csatolni.

(4) A letelepedési engedély ügyében a Nemzetbiztonsági Hivatal és a rendőrség szakhatóságként véleményt nyilvánít.

20. § (1) A letelepedési engedély határozatlan idejű magyarországi tartózkodásra jogosító engedély. A letelepedési engedéllyel rendelkező külföldit megilletik a tartózkodási engedéllyel rendelkezők külön jogszabályok szerinti jogosultságai is.

(2) Az engedélyező hatóság a külföldi úti okmányába a letelepedés tényét bejegyzi.

(3) A letelepedett külföldi jogosult Magyarország területét elhagyni és oda visszatérni.

(4) A letelepedési engedéllyel rendelkező külföldi külön jogszabályban foglaltak szerint köteles — személyes adatainak közlésével — lakóhelyét bejelenteni.

(5) A Hivatal és a területi idegenrendészeti hatóság a bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező külföldi tartózkodásának feltételeit legalább öt évenként ellenőrzi.

21. § (1) Nem kaphat letelepedési engedélyt az a külföldi,

a) akinek magyarországi lakhatása és megélhetése nem biztosított;

b) akivel szemben a magyar hatóság előtt büntető-eljárás van folyamatban, vagy a büntetőeljárással összefüggésben elrendelt körözés hatálya alatt áll;

c) aki közegészséget veszélyeztető betegségben szenved, kivéve, ha a letelepedési engedélyt Magyarországon élő, magyar állampolgár házastársával vagy magyar állampolgár kiskorú gyermekével történő együttélés céljából családtagként kérelmezi, feltéve, hogy kötelező és rendszeres egészségügyi ellátásban részesül;

d) aki büntetett előéletű és a büntetett előlethez fűződő joghátrányok alól még nem mentesült;

e) akinek a letelepedése a nemzetbiztonságot vagy a közbiztonságot sérti.

(2) Elutasítható annak a külföldinek a letelepedési kérelme, akinek a letelepedése veszélyezteteti a Magyar Köztársaság érdekeit.

(3) A hátrányos megkülönböztetés tilalmának megfelelően nem minősíthető a Magyar Köztársaság érdekeit veszélyeztető tényként a külföldi faja, bőrszíne, neme, anyanyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzetiségi vagy egyéb társadalmi hovatartozása, születési helye.

22. § (1) A külföldi megélhetése akkor tekinthető biztosítottnak, ha önmaga és tartásra jogosult, rászoruló családtagjai eltartásához megfelelő jövedelemmel vagy vagyonnal rendelkezik, illetőleg Magyarországon — a magyar jog alapján — eltartására kötelezhető hozzátartozója él.

(2) Nincs biztosítva a külföldi lakóhelye, ha az általa megjelölt jövőbeni lakóhelyén lakókra személyenként legalább hat négyzetméter lakószoba-terület nem jut. E feltételtől kivételes méltányosságból az eljáró hatóság eltekinthet.

23. § (1) A letelepedési vagy a bevándorlási engedélyt a Hivatal, illetőleg a területi idegenrendészeti hatóság visszavonhatja, ha

a) az engedély megszerzése érdekében a külföldi az idegenrendészeti hatósággal hamis adatot vagy tényt közölt;

b) az engedélyezés alapjául szolgáló feltételek olyan jelentősen megváltoztak, hogy ez az engedély kiadását már kizárná, feltéve, hogy a letelepedési vagy bevándorlási engedély kiadásától számítva öt év még nem telt el;

c) családegyesítés címén kiadott engedély esetén a házasság az engedély kézhezvételétől számított három éven belül nem a házastárs halála miatt szűnt meg, vagy a külföldi szülői felügyeleti joga megszűnt, kivéve, ha a külföldi már négy éve letelepedettként vagy bevándoroltként Magyarországon tartózkodik;

d) a külföldi a Magyar Köztársaság területét hat hónapnál hosszabb ideig elhagyta, illetve külföldön rendszeresen vagy tartósan munkát vállalt.

(2) Az idegenrendészeti hatóság az engedélyt visszavonja, ha

a) a kiskorú külföldi esetében a szülői felügyelet jogát gyakorló külföldi szülő tartózkodási engedélyét az idegenrendészeti hatóság visszavonta, és a kiskorú további tartózkodásának feltételei a szülői felügyeletet gyakorló másik szülőnél vagy állami gondoskodás hiányában Magyarországon nem biztosítottak;

b) a külföldi családegyesítés címén kiadott engedélye esetén magyar állampolgár házastársa a Magyar Köztársaság területét a külföldi letelepedés szándékával elhagyta, vagy a külföldi házastárs jogszerű magyarországi tartózkodása megszűnt;

c) a külföldit kiutasították, vagy vele szemben beutazási és tartózkodási tilalmat rendeltek el.

Ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás

24. § (1) A Hivatal vagy a területi idegenrendészeti hatóság hivatalból ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolással látja el — a befogadott kivételével — azt a Magyarországon lévő külföldit,

a) aki valamely beutazásra és tartózkodásra jogosító engedéllyel nem rendelkezik;

b) akinek az úti okmányát az ellene indult büntető- vagy szabálysértési eljárás lefolytatása érdekében visszatartották;

c) akit kijelölt helyen való tartózkodásra köteleztek.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt esetben, ha a külföldi beléptetése a 4. § (2) bekezdésben foglaltak alapján történik, az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolást a Határőrség idegenrendészeti szerve állítja ki.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott igazolás a külföldi természetes személyazonosító adatait, állampolgárságát (hontalanságát), magyarországi szálláshelyét, arcképességét, a kiállítás indokát, az igazolás sorszámát, érvényességi idejét, valamint a kiállító hatóság megnevezését és bejegyzéseit tartalmazza.

(4) Az igazolás az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában foglalt esetekben egy hónap, a *c)* pontban foglalt esetben legfeljebb hat hónap érvényességgel adható ki, amely meghosszabbítható.

KÜLÖNÖS TARTÓZKODÁSI SZABÁLYOK

Az EGT állampolgár és családtagja beutazása és tartózkodása

25. § (1) A külföldiek beutazására és tartózkodására vonatkozó szabályokat az EGT állampolgár és családtagja esetében a (2) bekezdésben, valamint a 26—30. §-okban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Családtagnak minősül:

a) a 27. § (1) bekezdésének alkalmazásában az EGT állampolgár házastársa, a saját és a házastárs huszonegyedik életévét be nem töltött leszármazottja és huszonegyedik életévét betöltött eltartott gyermeke, az EGT állampolgár és házastársa eltartott felmenője;

b) a 27. § (2) bekezdésének alkalmazásában az EGT állampolgár házastársa, a saját és a házastárs eltartott gyermeke és eltartott felmenője;

c) a 27. § (3) bekezdésének alkalmazásában az EGT állampolgár házastársa és eltartott gyermeke.

26. § (1) Az EGT állampolgár vízum nélkül, érvényes útlevelel vagy érvényes személyazonosító igazolvánnyal utazhat be, és kilencven napot meg nem haladó időtartamig külön engedély nélkül tartózkodhat a Magyar Köztársaság területén.

(2) Az EGT állampolgár kilencven napot meghaladó tartózkodása vízummentes, és az EGT állampolgár letelepedési jogot élvez, amelyet tartózkodási engedélye igazol.

(3) Az az EGT állampolgár diák, aki igazolja, hogy magyar intézménybe felvételt nyert, rendelkezik elegendő pénzeszközzel és teljes körű egészségbiztosítással, jogosult letelepedésre.

(4) Az az EGT állampolgár, aki letelepedéshez nem rendelkezik elegendő pénzeszközzel, vagy nincs teljes körű egészségbiztosítása, csak akkor jogosult letelepedésre, ha

a) igazolja, hogy (a közhatalom gyakorlásával össze nem függő) munkavégzésre irányuló jogviszonyt létesített;

b) igazolja, hogy egyéni vállalkozó, illetőleg a külföldiek önálló vállalkozóként történő gazdasági letelepedéséről szóló törvény szerinti önfoglalkoztató (a továbbiakban: önfoglalkoztató), vagy gazdasági társaság, szövetkezet vagy egyéb — jövedelemszerzési céllal létrejött — jogi személy tulajdonosa, ügyvezetője, továbbá vezető, képviselő vagy felügyelő szervének tagja;

c) dokumentumokkal alátámasztja, hogy munkát keres, és valószínűsíti, hogy a beutazásától számított hat hónapon belül az *a)–b)* pontban foglalt bármely kereső tevékenység megkezdésére alapos kilátása van;

d) bizonyítja, hogy a tartózkodásra már jogosult EGT állampolgár az eltartásáról családtagként gondoskodik.

(5) Az EGT állampolgár külön jogszabályban foglaltak szerint köteles — személyes adatainak közlésével — lakóhelyét bejelenteni.

27. § (1) Az EGT állampolgár munkavállalónak, egyéni vállalkozónak, illetőleg önfoglalkoztatónak az a családtagja, aki harmadik ország állampolgára, tartózkodásra jogosult.

(2) Ha a letelepedett EGT állampolgár nyugdíjas, illetőleg magát önerőből eltartja, az a családtagja, aki harmadik ország állampolgára, tartózkodásra jogosult.

(3) Ha a letelepedett EGT állampolgár diák, az a családtagja, aki harmadik ország állampolgára, tartózkodásra jogosult.

(4) A harmadik ország állampolgárának az (1)—(3) bekezdésekben meghatározott tartózkodási jogát tartózkodási engedélye igazolja.

28. § Az az EGT állampolgár, aki önfoglalkoztatóként való tevékenységét megszüntette, jogosult további magyarországi tartózkodásra, ha

a) tevékenysége megszüntetésekor a magyar jog szerint öregségi nyugdíjra vált jogosulttá, vagy ennek hiányában 65. életévét betöltötte, feltéve, hogy ezt megelőzően legalább tizenkét hónapig önfoglalkoztató tevékenységét Magyarországon gyakorolta és legalább három éve folyamatosan itt tartózkodott;

b) önfoglalkoztató tevékenységét azért szüntette meg, mert tartósan munkaképtelenné vált, feltéve, hogy legalább két éve folyamatosan Magyarországon tartózkodik;

c) legalább három éve folyamatosan Magyarországon tartózkodott és önfoglalkoztató tevékenységet folytatott, azonban önfoglalkoztató tevékenységének megszüntetését követően az Európai Gazdasági Térségről szóló egyezményben részes tagállam területén fejt ki gazdasági tevékenységet, feltéve, hogy továbbra is fenntartja magyarországi lakóhelyét és oda naponta vagy hetenként visszatér.

29. § (1) A tartózkodási engedély érvényességi ideje — a (2)—(6) bekezdésben foglalt kivétellel — öt év, amely meghosszabbítható.

(2) Határozott idejű munkavégzés vagy más jövedelemszerző tevékenység gyakorlására irányuló tartózkodás esetén a tartózkodási engedély érvényessége a munkavégzés, illetőleg a tevékenység gyakorlásának időtartamára korlátozható.

(3) A 26. § (4) bekezdésének *c)* pontjában foglalt esetben a tartózkodási engedély érvényességének időtartama a hat hónapot nem haladhatja meg.

(4) A diák tartózkodási engedélyének érvényességi ideje a tanulmányok, illetőleg a szakmai gyakorlat folytatásának időtartama, hosszabb tanulmányi idő esetén egy év, amely meghosszabbítható.

(5) A harmadik ország állampolgárának minősülő családtag tartózkodási engedélyének érvényességi ideje megegyezik annak az EGT állampolgár tartózkodási engedélyének érvényességi idejével, akinek jogán a családtag a tartózkodási engedélyt kapta. Ha az EGT állampolgár meghalt, a családtag tartózkodási engedélyének érvényessége két év.

(6) A tevékenységét megszüntető önfoglalkoztató és harmadik ország állampolgárának minősülő családtagja tartózkodási engedélyének érvényességi ideje a tevékenység megszüntetésétől számított két év.

30. § (1) A letelepedés joga megszűnik, ezért a tartózkodási engedély meghosszabbítását meg kell tagadni, illetőleg a tartózkodási engedélyt vissza kell vonni, ha

a) a tartózkodás a nemzetbiztonságot vagy a közbiztonságot sérti vagy veszélyezteti;

b) a közegészséget veszélyeztető betegség a tartózkodási engedély első ízben történő kiadását megelőzően fennállt;

c) a harmadik ország állampolgárára nézve a tartózkodási engedély kiadására családi együttélés céljából került sor, és az azt követő hat hónapon belül a családi életközösség megszűnt, feltéve, hogy azt csak az engedély megszerzése érdekében létesítették.

(2) Az (1) bekezdés c) pontjában foglaltakat kell alkalmazni az EGT állampolgárra is, ha a tartózkodási engedély a 26. § (4) bekezdésének d) pontján alapult.

(3) A tartózkodási engedély kiadásának megtagadása, illetőleg az engedély visszavonása esetén az érintettet az ország harminc napon belüli, közrendet súlyosan veszélyeztető magatartás esetén kivételesen tizenöt napon belüli elhagyására kell kötelezni.

(4) Az ország elhagyására kötelező határozat ellen felbuzerálásra nincs helye, a határozat bírósági felülvizsgálata kérelmezhető.

(5) Az EGT állampolgár és harmadik ország állampolgárának minősülő családtagja tartózkodásának további feltételeit a Kormány rendeletben állapíthatja meg.

Az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló, 1951. június 19-én, Londonban kelt Megállapodás hatálya alá tartozó polgári állomány tagjai és a hozzátartozók beutazása és magyarországi tartózkodása

31. § (1) Az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló, 1951. június 19-én, Londonban kelt Megállapodás (a továbbiakban: NATO—SOFA Megállapodás) hatálya alá tartozó, az I. Cikk a), b) és c) pontjaiban meghatározott polgári állomány tagjai, valamint a hozzátartozók (a továbbiakban: polgári személyek) beutazására és tartózkodására — a III. Cikk 3. pontja

szerinti státuszuk igazolása esetén — e törvény rendelkezéseit a (2)—(4) bekezdésben foglalt eltéréssel kell alkalmazni.

(2) A polgári személy mentesül a vízum beszerzésének kötelezettsége, a közegészségügyi hatósági orvosi igazolás csatolása, illetve a magyarországi megélhetés és lakás, valamint a kiutazás feltételeinek igazolása alól.

(3) A polgári személlyel szemben indult büntetőeljárásról és annak befejezéséről az idegenrendészeti hatóság köteles értesíteni a Honvédelmi Minisztérium illetékes szervét, a küldő állam tájékoztatása céljából.

(4) Ha a polgári személyt jogsértő cselekmény elkövetése miatt az idegenrendészeti hatóság az ország területéről kiutasította, erről a kiutasító határozat megküldésével értesíti a Honvédelmi Minisztérium illetékes szervét, a küldő állam tájékoztatása céljából.

IV. Fejezet

A KÜLFÖLDIEKRE VONATKOZÓ RENDÉSZETI SZABÁLYOK

Az idegenrendészeti kiutasítás, illetőleg a beutazási és tartózkodási tilalom

32. § (1) Az állami szuverenitás, a nemzetbiztonság, az alkotmányos rend, a közbiztonság védelme érdekében idegenrendészeti kiutasítást, továbbá beutazási és tartózkodási tilalmat vagy — ha a külföldi ismeretlen helyen, illetőleg nem a Magyar Köztársaság területén tartózkodik — beutazási és tartózkodási tilalmat kell elrendelni azzal a személlyel szemben,

a) aki a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét vagy biztonságát veszélyeztető tevékenységet folytat, vagy ilyen tevékenységet folytató szervezet tagja;

b) aki terrorista szervezet tagja vagy fegyver-, robbanóanyag-, sugárzóanyag-, kábítószercsempész tevékenységet folytat, illetőleg ilyen jellegű szervezet tagja vagy megbízottja, továbbá, aki tömegpusztító fegyverek előállításához szükséges anyagok, berendezések illegális kereskedelmében közreműködik, illetőleg kábítószer, kábító vagy pszichotrop anyagot előállít vagy kereskedelmi célból birtokol;

c) aki személy, illetve csoport jogellenes be- vagy kiutazását (határátlépését) vagy tartózkodását szervezi, segíti, illetőleg embercsempész tevékenységet folytat;

d) akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítésére a Magyar Köztársaság nemzetközi szerződésben vagy nemzetközi együttműködés keretében vállalt kötelezettséget;

e) akit a bíróság olyan szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítél el, amelyet a magyar törvény legalább egyévi szabadságvesztés büntetéssel fenyeget;

f) akivel szemben az Európai Unió valamely tagállama beutazási és tartózkodási tilalmat rendelt el.

(2) Idegenrendészeti kiutasítás, illetve beutazási és tartózkodási tilalom rendelhető el azzal a külföldivel szemben:

a) aki a ki- és beutazás szabályait megszegte, vagy azt megkísérelte;

b) aki a tartózkodás szabályait megsértette;

c) aki az előírt hatósági engedély nélkül Magyarországon munkát végzett vagy más jövedelemszerző tevékenységet folytatott;

d) aki a beutazás vagy a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot vagy valótlan tényről közölt;

e) aki a magyar állam által számára megtérítési kötelezettséggel megelőlegezett költséget nem térítette vissza;

f) akinek a beutazása és a tartózkodása a nemzetbiztonságot, a közbiztonságot, a gazdasági rendet, a közegészséget vagy az emberi környezetet sérti vagy veszélyeztet;

g) aki a szabálysértési eljárásban jogerősen kiszabott pénzbírságot vagy a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv részéről eljáró személy által kiszabott helyszíni bírságot nem fizette meg, a pénzbírság megfizetéséig, de legkésőbb a helyszíni bírság kiszabásától, illetőleg a bírságot megállapító határozat jogerőre emelkedésétől számított két évig;

h) aki a házastárssal történő együttélés céljából kért beutazási vagy tartózkodási engedélyt, de a házastárssal családi életközösséget nem létesített vagy valószínűsíthető, hogy a házasságkötés érdekében vagyoni előnyt szolgáltatott (érdekházasság);

i) akit nemzetközi szerződés alapján kiutasítás mellőzésével adtak vissza más állam hatóságának.

(3) Az idegenrendészeti hatóság a külföldi kiutasításától, illetve a beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésétől eltekinthet, ha a külföldi vállalja az ország területének önkéntes elhagyását.

33. § (1) Az idegenrendészeti kiutasítás elrendelésére a területi idegenrendészeti hatóság, a beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésére a következő idegenrendészeti hatóságok jogosultak:

a) a Hivatal és a területi idegenrendészeti hatóság a 32. §-ban meghatározott okból;

b) a Határőrség idegenrendészeti szerve a 32. § (1) bekezdésének c) és f), a 32. § (2) bekezdésének a), d), e) és i) pontjai esetében.

(2) A beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésére az illetékes bűnüldöző és nemzetbiztonsági szervek a 32. § (1) bekezdésének a)–e) pontjai, valamint a 32. § (2) bekezdésének a) és f) pontjaiban foglaltak esetében; a Külügyminisztérium a 32. § (1) bekezdésének d) pontja és a 32. § (2) bekezdésének d) pontja esetében a Hivatalnak, a szabálysértési hatóságok, valamint a helyszíni bírság kiszabására jogosult szervek a 32. § (2) bekezdés g) pontja esetében a területi idegenrendészeti hatóságnak javaslatot tehetnek.

(3) A beutazási és tartózkodási tilalom időtartamát az elrendelő hatóság határozza meg. A beutazási és tartózkodási tilalom — a 32. § (2) bekezdésének g) pontja, illetőleg a kiutasítás kivételével — legfeljebb öt évre rendelhető el, amely alkalmanként legfeljebb további öt évvel meghosszabbítható. A beutazási és tartózkodási tilalmat haldéktalanul törölni kell, ha elrendelésének oka megszűnt.

(4) A beutazási és tartózkodási tilalom elrendeléséről és a (3) bekezdésben foglalt intézkedésekről az e törvény szerinti adatkezelő szervet értesíteni kell.

(5) A beutazási és tartózkodási tilalom elrendelése ellen jogorvoslatnak nincs helye. A tilalom törlésére irányuló kérelem tekintetében a személyes adatok védelméről szóló törvényben meghatározott szabályokat kell alkalmazni.

A visszairányítás

34. § (1) Azzal a külföldivel szemben, aki a beutazáshoz előírt feltételekkel nem rendelkezik — a 43. §-ban meghatározott tilalom figyelembevételével — a Határőrség idegenrendészeti szerve visszairányítás intézkedést alkalmaz.

(2) A visszairányítás történhet annak az országnak a területére, ahonnan a külföldi érkezett vagy amely őt visszafogadni köteles, vagy ahol a külföldi szokásos tartózkodási helye van, vagy bármely más államba, ahova a külföldi beutazhat. A visszairányítás végrehajtásának helyéről a külföldit tájékoztatni kell.

(3) A visszairányítás intézkedés ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak nincs helye.

(4) A visszairányítás a külföldi útlevelébe bejegyezhető. Ha a visszairányításra beutazási és tartózkodási tilalom elrendelése miatt került sor, a már kiadott vízum érvénytelen, azt meg kell semmisíteni.

35. § (1) A visszairányítás biztosításának végrehajtása érdekében a légi vagy vízi úton, vasúton, illetve közúton érkező külföldi az érkezés napján a Határőrség rendelkezése szerint köteles a határterület vagy a repülőtér meghatározott helyén vagy a tovább, illetve visszainduló járművön tartózkodni, vagy a visszaszállításra köteles szállító vállalat egy másik induló járatára átszállni.

(2) Ha a visszairányítás azonnal nem hajtható végre, a vízi úton, vasúton vagy közúton érkezett külföldi az érkezésétől számított legfeljebb negyvennyolc óráig, a légi úton érkezett külföldi az érkezéstől számított legfeljebb nyolc napig köteles a határterület vagy a repülőtér meghatározott helyén tartózkodni.

(3) Ha a külföldi visszairányítása a (2) bekezdésben meghatározott időn belül sem hajtható végre, a külföldivel szemben az idegenrendészeti kiutasításra irányadó szabályok alkalmazásának van helye.

A visszautasítás

36. § (1) A Határőrség idegenrendészeti szerve hatósági intézkedésként — a 43. §-ban meghatározott tilalom figyelembevételével — visszautasíthatja azt a külföldit,

a) aki jogellenesen lépte át vagy kísérelte meg átlépni a Magyar Köztársaság államhatárát és ezért visszafogadási egyezmény alkalmazásának van helye, feltéve, hogy az elfogására a határátlépéstől számítva harminc napon belül került sor;

b) akit visszafogadási egyezmény alapján más állam hatóságától átvett, feltéve, hogy a külföldi az átvételtől számított harminc napon belül a származási országába vagy más, a visszafogadására köteles államba visszaküldhető.

(2) A visszautasítás intézkedés ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs.

(3) Ha a külföldi rendelkezik érvényes úti okmánnyal, a visszautasítás ténye az úti okmányba bejegyezhető.

Az idegenrendészeti kiutasítás elrendelése

37. § A többszöri eljárás megakadályozása céljából az idegenrendészeti kiutasítást elrendelő szerv intézkedik a külföldi ujjnyomatának levételéről. A kiutasítást elrendelő szerv a rögzített ujjnyomatot az érintett személyazonosító adataival kiegészítve haladéktalanul továbbítja a bünyügyi nyilvántartásról szóló törvényben kijelölt adatfeldolgozó szervnek.

38. § Az EGT állampolgára és családtagja csak akkor utasítható ki, ha az ország elhagyására irányuló kötelezettségét nem teljesítette.

39. § (1) Azt a külföldit, aki

a) bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkezik és személyazonosító igazolványának, illetőleg tartózkodási engedélyének kiadásától számított öt év óta folyamatosan Magyarországon lakik;

b) a Magyar Köztársaság területén született, vagy kísérő nélküli kiskorúként utazott be és letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkezik;

c) letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldivel vagy magyar állampolgárral házassági, illetőleg családi életközösségben él és tartózkodási engedéllyel rendelkezik,

csak akkor lehet kiutasítani, ha további tartózkodása — a 32. § (1) bekezdésének *a)–c)* pontjában és a 32. § (2) bekezdésének *d)* pontjában meghatározott okból — a nemzetbiztonságot vagy a közbiztonságot veszélyezteti.

(2) A jogszerű tartózkodás feltételeivel nem rendelkező kísérő nélküli kiskorú csak akkor utasítható ki, ha a származási államban vagy más befogadó államban a család egyesítése vagy az állami vagy egyéb intézményi gondoskodás megfelelően biztosított.

(3) Az (1) bekezdésben foglaltakat kérelmének jogerős elbírálásáig a menedékjogot kérő, a menekültként vagy menedékesként elismert külföldi külön jogszabályban meghatározott közvetlen családtagja esetében is alkalmazni kell.

(4) Idegenrendészeti kiutasítás nem alkalmazható olyan bűncselekmény elkövetése miatt, amelynek elbírálása során az eljáró bíróság, önállóan, főbüntetés kiszabása nélkül, illetve mellékbüntetésként nem rendelt el kiutasítást a külföldivel szemben.

40. § (1) Az idegenrendészeti kiutasítást elrendelő határozat meghozatala előtt vizsgálni kell a 43. §-ban meghatározott tilalom fennállását.

(2) Az idegenrendészeti kiutasítást elrendelő határozat rendelkező részében meg kell jelölni a kiutasítás okát, időtartamát, kitoloncolás esetén azt az államot, ahová a kiutasítás végrehajtása történik, az ország elhagyására előírt kötelezettség határnapját, továbbá az ujjnyomat levételének tűréseire vonatkozó kötelezést és a határátlépés helyét is.

(3) A jogerős kiutasítást, valamint a beutazási és tartózkodási tilalom időtartamát az útlevélbe be kell jegyezni. A bejegyzéstől kivételesen el lehet tekinteni, feltéve, hogy a külföldi önkéntes hazatérési program keretében hagyja el az országot.

(4) A kiutasítás végrehajtásának biztosítása érdekében az idegenrendészeti hatóság a külföldi úti okmányát elveheti, amellyel szemben külön jogorvoslatnak nincs helye.

(5) A kiutasítás végrehajtását a kiutasítás feltételeinek biztosításáig, így különösen az úti okmány, vízum, menetjegy beszerzéséig fel lehet függeszteni. A felfüggesztést elrendelő határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(6) A kiutasítás költségeit a kiutasított vagy — anyagi fedezet hiányában — a meghívó viseli. Ha a kiutazási kötelezettség azért nem teljesíthető, mert sem a kiutasított, sem a meghívó nem rendelkezik megfelelő anyagi fedezettel, a kiutaztatás költségét a kiutasítást elrendelő hatóság megelőlegezi.

(7) A (6) bekezdés szerint megelőlegezett kiutaztatási költséget köteles megtéríteni:

a) a külföldi;

b) meghívás esetén a meghívó;

c) az a természetes vagy jogi személy, vagy jogi személyiség nélküli szervezet, aki, illetve amely a külföldit foglalkoztatja (a továbbiakban: munkáltató), ha a külföldi tartózkodása jogellenes és foglalkoztatását nem engedélyezték.

41. § (1) Az idegenrendészeti kiutasítást határozott időtartamra kell elrendelni, amely egy évnél rövidebb és tíz évnél hosszabb nem lehet.

(2) A kiutasítás miatt elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom időtartamát a kiutasítás végrehajtásának napjától kell számítani.

(3) A kiutasítás hatálya alatt álló külföldi csak a kiutasítást elrendelő szerv külön engedélyével utazhat be Magyarországra.

42. § (1) Az idegenrendészeti kiutasítást elrendelő határozat elleni fellebbezést a határozat közlésétől számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni.

(2) A kiutasítást elrendelő határozat azonnali végrehajtása rendelhető el, ha a külföldi magát eltartani nem képes, megfelelő lakhatási körülményekkel (szálláshellyel, illetve lakóhellyel), anyagi fedezettel vagy jövedelemmel, illetőleg eltartásra kötelezhető hozzátartozóval nem rendelkezik, továbbá akkor is, ha az a közbiztonság megóvása érdekében szükséges.

(3) A kiutasítást elrendelő másodfokú közigazgatási határozat felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított nyolc napon belül lehet kérni a megyei (fővárosi) bíróságtól. A bíróság a felülvizsgálati kérelmet nem peres eljárásban soron kívül bírálja el. A bíróság a határozatot megváltoztathatja.

43. § (1) A visszairányítás, a visszautasítás, illetve a kiutasítás nem rendelhető el, illetőleg nem hajtható végre olyan országba, amely az érintett tekintetében nem minősül biztonságos származási vagy biztonságos harmadik országnak, így különösen, ahol a külföldi faji, vallási okból, nemzeti, társadalmi hovatartozása vagy politikai nézete miatt üldöztetés veszélyének lenne kitéve, továbbá olyan állam területére vagy olyan terület határára sem, ahol nyomós oknál fogva tartani lehet attól, hogy a visszairányított, a visszautasított, illetve a kiutasított külföldi kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy halálbüntetésnek lenne kitéve.

(2) Ha a külföldi menekültügyi eljárás alatt áll, a visszairányítás, a visszautasítás és a kiutasítás csak a menekültügyi hatóság kérelmet elutasító jogerős és végrehajtható határozata alapján hajtható végre.

A bíróság, a szabálysértési hatóság, illetőleg a menekültügyi hatóság által elrendelt kiutasítás végrehajtása

44. § (1) Ha a kiutasítást a bíróság, a szabálysértési vagy a menekültügyi hatóság rendelte el, a kiutasítás végrehajtása a területi idegenrendészeti hatóság hatáskörébe tartozik.

(2) A jogerős kiutasításról a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet, a menekültügyi, valamint a szabálysértési hatóság értesíti a területi idegenrendészeti hatóságot.

(3) A területi idegenrendészeti hatóság a (2) bekezdésben meghatározott értesítés alapján intézkedik

- a) a külföldi ujjnyomatának levételére;
- b) a kiutasítás tényének és a beutazási tilalom időtartamának az úti okmányba történő bejegyzésére, valamint a határátlépés helyének a megállapítására;
- c) a kiutasítás ténye, illetőleg beutazási és tartózkodási tilalom nyilvántartásba vételére;
- d) a tartózkodási, letelepedési vagy bevándorlási engedély visszavonására.

(4) Ha a külföldit a bíróság és a szabálysértési hatóság is kiutasította, a tilalom időtartamát a hosszabb időtartamú kiutasításnak megfelelően kell elrendelni.

(5) A területi idegenrendészeti hatóság a kiutasítás végrehajtásának költségét — ha az más módon nem biztosítható — megelőlegezi.

45. § Ha a külföldit a területi idegenrendészeti hatóság és a szabálysértési hatóság is kiutasította, a tilalom időtartamát a hosszabb időtartamú kiutasításnak megfelelően kell elrendelni.

AZ ŐRIZET

Az idegenrendészeti őrizet

46. § (1) A területi idegenrendészeti hatóság a kiutasítás végrehajtásának biztosítása érdekében idegenrendészeti őrizetbe veheti azt a külföldit, aki

- a) a hatóság elől elrejtőzött, vagy a kiutasítás végrehajtását más módon akadályozza;
- b) a távozást megtagadja, vagy más alapos ok miatt feltehető, hogy a kiutasítás végrehajtását késlelteti vagy megghiúsítja;
- c) a kiutasítás hatálya alatt és a kiutazás előtt szabálysértést vagy bűncselekményt követett el;
- d) a kötelező tartózkodásra kijelölt helyen az előírt magatartási szabályokat súlyosan vagy ismételten megsértette, a számára előírt megjelenési kötelezettségét felszólításra sem teljesítette és ezzel akadályozza az idegenrendészeti eljárás lefolytatását;
- e) szándékos bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott szabadságvesztés büntetésből szabadult.

(2) Ha a külföldi kiutasítására olyan szándékos bűncselekmény elkövetése miatt került sor, amely a kábítószerkereskedelemmel, terrorizmussal, illegális fegyverkereskedelemmel, embercsempészéssel, pénzmosással, szervezett bűnözéssel függ össze, a kiutasítás végrehajtásának biztosítása érdekében az idegenrendészeti őrizetet el kell rendelni.

(3) Az idegenrendészeti őrizetet határozattal kell elrendelni és azt a közléssel egy időben végre kell hajtani. Azonnal meg kell szüntetni az őrizetet, ha elrendelésének oka megszűnt.

(4) Az idegenrendészeti őrizet legfeljebb öt napra rendelhető el, amelyet az őrizet helye szerint illetékes helyi bíróság a külföldi kiutazásáig meghosszabbíthat.

(5) Ha az idegenrendészeti őrizet időtartama a harminc napot meghaladja, a bíróság az őrizet fenntartásának szükségességét havonta felülvizsgálja.

(6) Hat hónapon túli idegenrendészeti őrizet meghosszabbítására csak az őrizet helye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróság jogosult. A bíróság az őrizet fenntartásának szükségességét kilencven naponként felülvizsgálja.

(7) Az idegenrendészeti őrizet a kiutasítás végrehajtása feltételeinek megteremtéséig, de legfeljebb tizenkét hónapig tarthat. Az őrizet legfeljebb hat hónapig tarthat, ha elrendelésére szabálysértési hatóság által kiszabott intézkedés végrehajtása érdekében kerül sor.

(8) Az őrizetet meg kell szüntetni, amint a kiutasítás feltételei biztosítottak, vagy nyilvánvalóvá válik, hogy a kiutasítást nem lehet végrehajtani. Az őrizetet elrendelő területi idegenrendészeti hatóság a külföldi számára kötelező tartózkodási helyet jelöl ki.

(9) A kijelölt helyen tartózkodó külföldivel szemben a kiutasítás hatálya alatt elkövetett újabb szabálysértés vagy bűncselekmény esetén az idegenrendészeti őrizet ismételt elrendelésének is helye van.

A visszautasítási őrizet

47. § (1) A Határőrség idegenrendészeti szerve a visszautasítás intézkedés végrehajtásának biztosítása érdekében őrizetbe (visszautasítási őrizetbe) veheti azt a külföldit, akinek a visszautasítása az elfogástól vagy a visszafogadási egyezmény alapján történő átvételtől számított harminc napon belül végrehajtható.

(2) Ha az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül a visszautasítás nem hajtható végre, a külföldivel szemben az idegenrendészeti kiutasításra irányadó szabályok alkalmazásának van helye.

(3) A visszautasítási őrizetet alakszerű határozattal kell elrendelni és azt a közléssel egy időben végre kell hajtani.

(4) A visszautasítási őrizet legfeljebb öt napra rendelhető el, amelyet az őrizet helye szerint illetékes helyi bíróság a külföldi kiutazásáig, de legfeljebb harminc napig meghosszabbíthat.

A kiutasítást előkészítő őrizet

48. § (1) A területi idegenrendészeti hatóság az idegenrendészeti eljárás lefolytatása érdekében közbiztonsági okból őrizetbe veheti azt a külföldit, akinek személyazonossága vagy tartózkodásának jogszerűsége nem tisztázott (a továbbiakban: kiutasítást előkészítő őrizet).

(2) A kiutasítást előkészítő őrizetet határozattal kell elrendelni és azt a közléssel egy időben végre kell hajtani.

(3) A kiutasítást előkészítő őrizet legfeljebb öt napra rendelhető el, amelyet az őrizet helye szerint illetékes helyi bíróság a külföldi kiutazásáig, de legfeljebb harminc napig meghosszabbíthat.

Az őrizet elrendelése

49. § (1) Az idegenrendészeti, visszautasítási és kiutasítást előkészítő őrizetbe vételt (a továbbiakban: őrizet) elrendelő határozat ellen nincs helye fellebbezésnek. A határozat törvényességének bírósági felülvizsgálata tárgyában benyújtott kérelemnek az őrizet végrehajtására nincs halasztó hatálya.

(2) Ha a külföldi az őrizetbe vétel törvényességének bírósági felülvizsgálatát kéri, továbbá, ha az elrendelő hatóság az őrizet időtartamának meghosszabbítását indítványozza, a külföldit — az őrizetbe vételtől számított öt napon belül — meghallgatás céljából a bíróság elé kell állítani.

(3) A megyei bíróság elnöke — a kezdeményező szerv javaslatára — az őrizet törvényességének felülvizsgálatára irányuló eljárásokra az őrizet helye szerint illetékes helyi bíróság helyett más helyi bíróság illetékességét is megállapíthatja.

50. § (1) A bíróság az őrizet törvényességi felülvizsgálatára, illetőleg fenntartására irányuló eljárásban egyes bíróként jár el.

(2) A meghallgatáson a külföldi kérelmét és bizonyítékait szóban, a kiutasítást elrendelő hatóság az indítványt megalapozó bizonyítékait írásban vagy szóban terjeszti elő.

(3) A bíróság az őrizetbe vétellel kapcsolatos eljárása keretében az őrizet fenntartásáról, időtartamának meghosszabbításáról vagy az őrizet megszüntetéséről a meghallgatáson — az e törvényben meghatározott feltételek vizsgálata alapján, és az 53. § (1) bekezdésére figyelemmel — végzéssel határoz.

51. § (1) Ha a bíróság megállapítja, hogy a külföldi őrizetbe vétele, illetőleg őrizetben tartása törvénytisztító, haladéktalanul intézkedik a külföldi őrizetének megszüntetéséről.

(2) Ha az őrizetbe vételt elrendelő hatóság elmulasztotta az ideiglenes intézkedésre vonatkozó kötelezettségét, vagy ha az ideiglenes intézkedésre az őrizetbe vételt, illetőleg a tartózkodási hely kijelölését elrendelő határozat végrehajtását követően megváltozott körülmények miatt van szükség, a bíróság ideiglenes intézkedésével elrendelheti:

- a) az ideiglenes intézkedés végrehajtását;
- b) jogszabályban meghatározott esetben a külföldi intézeti gyógykezelés alá helyezését.

(3) A bírósági eljárásra egyebekben a büntetőeljárásról szóló törvénynek a különleges eljárásokra vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.

52. § (1) A bíróságnak az őrizet tárgyában hozott határozata ellen az őrizetbe vételt elrendelő hatóság, illetve a külföldi fellebbezhet.

(2) Az őrizetbe vételt megszüntető határozat ellen benyújtott fellebbezésnek a kiutasításra, az őrizet meghosszabbításáról hozott bírói döntés ellen benyújtott fellebbezésnek pedig az őrizet végrehajtására halasztó hatálya nincs.

(3) A fellebbezési kérelmet a meghallgatáson szóban, illetve a határozat kihirdetését követő három napon belül írásban, a helyi bíróságnál lehet előterjeszteni.

(4) A helyi bíróság határozata ellen előterjesztett fellebbezést a megyei bíróság öt napon belül bírálja el.

(5) A megyei bíróság a (4) bekezdésben meghatározott jogkörében határozhat az őrizetben tartott külföldi, illetőleg az őrizetbe vételt elrendelő hatóság képviselőjének meghallgatása nélkül az írásbeli indítványok, bizonyítékok alapján is, a külföldi kérelmére azonban meghallgatást kell tartani.

Az őrizet végrehajtása

53. § (1) A külföldivel szemben alkalmazott idegenrendészeti, visszautasítási és kiutasítást előkészítő őrizet együttes időtartama nem haladhatja meg a tizenkét hónapot. Az őrizetet azonnal meg kell szüntetni, ha elrendelésének oka megszűnt.

(2) Az őrizetben lévő külföldit — befogadásakor — jogairól és kötelezettségeiről anyanyelvén vagy általa ismert más nyelven tájékoztatni kell.

54. § (1) Az idegenrendészeti őrizetet büntetés-végrehajtási intézetben kell foganatosítani, ha a külföldi szándékos bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés büntetésből szabadul, egyéb esetben az őrizetet a Határőrség — az erre a célra kijelölt helyen — foganatosítja.

(2) Az őrizet végrehajtása során el kell különíteni

- a) a férfiakat a nőktől;
- b) büntetés-végrehajtási intézetben történő végrehajtás esetében az őrizetben lévő külföldit az elzárást töltőktől, az előzetes letartóztatásban lévőktől és az elítéltektől.

(3) Az őrizetben lévő külföldi jogosult:

- a) elhelyezésre, ételmezésre, saját ruházat viselésére — szükség esetén az évszaknak megfelelő ruházatra —, valamint sürgősségi és alap egészségügyi ellátásra;
- b) jogi képviselőjével, illetve a konzuli képviselete tagjával történő ellenőrzés nélküli kapcsolattartásra;

c) a külön jogszabályban meghatározottak szerint csomag átvételére és küldésére, levelezés folytatására és látogató fogadására;

d) az ételmezésének saját költségén történő kiegészítésére;

e) a külön jogszabályban meghatározottak szerint vallásának gyakorlására;

f) a rendelkezésre álló közművelődési lehetőségek igénybevételére;

g) kérés, panasz, közérdekű bejelentés megtételére;

h) napi legalább egy óra időtartamú, szabad levegőn tartózkodásra.

(4) Az őrizetben lévő külföldi köteles:

a) az őrizetet foganatosító büntetés-végrehajtási intézet, illetőleg a határőrségi objektum rendjét megtartani, az ezzel összefüggő utasításoknak eleget tenni;

b) olyan magatartást tanúsítani, amely a többi őrizetben lévő személy jogait nem sérti, nyugalmát nem zavarja;

c) az általa használt helyiségek tisztán tartásában díjazás nélkül közreműködni;

d) a személyét érintő vizsgálatoknak magát alávetni, a ruházat átvizsgálását és a birtokban nem tartható személyes tárgyak elvételét tűrni;

e) az általa szándékosan okozott kárt, továbbá a tartására fordított összeget megtéríteni.

(5) Az őrizet foganatosítása során a büntetés-végrehajtási testület hivatásos állományú tagja, illetőleg a határőr jogosult a feladatkörét meghatározó külön törvény előírásai szerint kényszerítő eszköz alkalmazására, illetőleg fegyver használatára.

55. § (1) Az elrendelő hatóság a külföldi kérelmére, vagy ha kétoldalú konzuli egyezmény ezt kötelezővé teszi, az idegenrendészeti őrizetbe vételről vagy a kijelölt helyen való tartózkodás kötelezettségéről, illetőleg az őrizet időtartamának meghosszabbításáról köteles a Külügyminisztérium útján, késedelem nélkül értesíteni a külföldi magyarországi konzuli vagy diplomáciai képviseletét ellátó szervet.

(2) Az őrizetbe vételt elrendelő hatóságnak ideiglenes intézkedésként haladéktalanul gondoskodnia kell az őrizetbe vett külföldi felügyelet nélkül maradó, illetőleg eltartott családtagja elhelyezéséről, illetőleg őrizetlenül hagyott értéktárgyainak biztonságba helyezéséről.

A KIJELÖLT HELYEN VALÓ TARTÓZKODÁS ELRENDELÉSE

56. § (1) A területi idegenrendészeti hatóság — határozattal — őrizetnek nem minősülő, személyes szabadságot korlátozó intézkedésként a külföldi kijelölt helyen való tartózkodását rendelheti el, ha

- a) a külföldi visszairányítását, visszautasítását vagy kiutasítását a Magyar Köztársaság nemzetközi egyezményben vállalt kötelezettsége miatt nem lehet elrendelni, illetőleg végrehajtani;

b) az őrizet határideje letelt, de az őrizet elrendelésére alapul szolgáló ok továbbra is fennáll;

c) a külföldi humanitárius célú tartózkodási engedéllyel rendelkezik.

(2) A határozat rendelkező részében meg kell határozni:

a) a kötelező tartózkodás helyét;

b) a tartózkodás magatartási szabályait;

c) ha a tartózkodási hely nem közösségi szállás, a hatóság előtti időszakonkénti megjelenésre való kötelezést.

(3) A tisztázatlan személyazonosságú külföldi köteles túrni ujjnyomatának levételét és arcképmásának rögzítését.

(4) A kötelező tartózkodási helyet közösségi szálláson lehet kijelölni, ha a külföldi magát eltartani nem képes, megfelelő lakással, anyagi fedezettel vagy jövedelemmel, eltartásra köteles meghívóval, eltartásra kötelezhető hozzátartozóval nem rendelkezik.

(5) A közösségi szálláson történő tartózkodással összefüggésben felmerülő költségeket — a humanitárius célú tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldi kivételével — a külföldi viseli.

(6) A kijelölt helyen történő tartózkodást elrendelő határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a külföldi a határozat bírósági felülvizsgálatát kérheti. Az eljárásra az idegenrendészeti őrizet törvényességének bírósági felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

57. § (1) Ha a közösségi szálláson történő kötelező tartózkodás elrendelésétől tizenhét hónap eltelt, de az elrendelés alapjául szolgáló körülmény a külföldinek fel nem róható okból továbbra is fennáll, a külföldi számára más tartózkodási helyet kell kijelölni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a Hivatal a külföldi kérelmére — kivételesen, humanitárius okból — engedélyezheti a közösségi szálláson való további tartózkodást.

58. § (1) A Hivatal az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolásba a kötelező tartózkodás helyét, az előírt magatartási szabályokat és a hatóság előtti megjelenésre való kötelezést bejegyzi.

(2) A külföldi az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás birtokában — és a kötelező tartózkodási helyet elrendelő területi idegenrendészeti hatóság hozzájárulásával — jogosult arra, hogy a külön jogszabályban meghatározott engedéllyel munkát végezzen.

(3) A (2) bekezdésben foglaltak nem érintik a külföldinek az ország elhagyására való kötelezettségét, kivéve, ha a jogerős menekültügyi hatósági kiutasítás, vagy a jogerős idegenrendészeti kiutasítás végrehajthatóvá válásától öt év vagy a szabálysértési eljárás keretében hozott kiutasítás intézkedés jogerőre emelkedésétől számítva két év már eltelt, és a végrehajtás nem a külföldi felróható magatartása miatt hiúsult meg.

(4) Az idegenrendészeti őrizetbe vételt, illetőleg a kijelölt helyen való tartózkodási kötelezettséget elrendelő határozat bírósági felülvizsgálata költségmentes (tárgyi költségmentesség).

A kitoloncolás

59. § (1) A visszairányítást, a visszautasítást vagy a kiutasítást elrendelő bírósági, szabálysértési, menekültügyi vagy idegenrendészeti hatósági határozatot — a 43. §-ban meghatározott tilalom figyelembevételével — a külföldi kikísérésével (a továbbiakban: kitoloncolás) kell végrehajtani, ha

a) a kiutasított külföldi szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés büntetésből szabadult;

b) a külföldi idegenrendészeti vagy visszautasítási őrizet alatt áll;

c) kiutazásának ellenőrzése a nemzetbiztonság, nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettség érvényesítése, illetőleg a közbiztonság védelme érdekében szükséges.

(2) A kitoloncolásról — idegenrendészeti kiutasítás esetén — a kiutasításról szóló határozatban kell rendelkezni, egyéb esetben külön határozattal kell elrendelni.

(3) A kitoloncolással történő végrehajtás ellen a külföldi végrehajtási kifogást terjeszthet elő, amelyet a kiutasító határozat elleni fellebbezésben, illetőleg önállóan lehet benyújtani.

60. § A kiutazás költségeinek biztosítása érdekében a külföldi birtokában lévő menetjegyet vagy — ha az anyagi fedezet másként nem biztosítható — a menetjegy megvásárlásához, valamint az úti okmány beszerzéséhez szükséges pénzüsszeget az eljáró hatóság lefoglalhatja, amely ellen jogorvoslatnak helye nincs.

A külföldiek ellenőrzése

61. § (1) A Hivatal, a területi idegenrendészeti hatóság és a Határőrség az e törvényben meghatározott idegenrendészeti szabályok megtartását ellenőrizheti.

(2) Az idegenrendészeti szabályok megtartásának ellenőrzése céljából az (1) bekezdésben meghatározott hatóság képviselője, illetőleg a határőr magánlakásba, illetőleg magánterületre is jogosult belépni.

(3) A külföldi az ellenőrzéskor felhívásra köteles úti okmányát, tartózkodási engedélyét, illetőleg személyazonosító igazolványát felmutatni és átadni.

(4) Az ellenőrzés során a külföldinél talált, más személy részére kiállított és jogtalanul birtokban tartott úti okmányt a hatóság lefoglalja, és a Külügyminisztérium útján megküldi az azt kiállító szervnek.

(5) Azt a külföldit, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét, személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, a rendőr, illetőleg a határőr az eljárásra jogosult idegenrendészeti hatósághoz állítja elő. Ha az idegenrendészeti hatóság az előállítás időtartama alatt a tartózkodás jogcímét, illetőleg a külföldi személyazonosságát nem tudja megállapítani, a külföldivel szemben a szükséges időre, de legfeljebb tizenkét óra időtartamra a rendőr, illetőleg a határőr visszatartás intézkedést alkalmazhat, amely ellen panasznak van helye.

A személykörözés elrendelése

62. § (1) A Hivatal, a területi idegenrendészeti hatóság és a Határőrség idegenrendészeti szerve — a tartózkodási hely megállapítása érdekében — körözését rendelheti el annak az ismeretlen helyen tartózkodó külföldinek, aki

- a) idegenrendészeti eljárás alatt áll;
- b) az őrizetből megszökött vagy az idegenrendészeti eljárásban számára elrendelt kötelező tartózkodási helyet az előírt magatartási szabályok megszegésével elhagyta, és oda nem tért vissza;
- c) a jogerős kiutasítás végrehajtásának nem tett eleget.

(2) A körözést határozattal kell elrendelni, amelyet az elrendelő területi idegenrendészeti hatóság székhelye szerint illetékes rendőrkapitánysághoz kell megküldeni.

(3) A körözést vissza kell vonni, ha elrendelésének oka megszűnt. A körözést az elrendelő területi idegenrendészeti hatóság vonja vissza határozattal, amelyet meg kell küldeni a (2) bekezdés szerinti rendőrkapitánysághoz.

A külföldi úti okmányának elvétele és visszatartása

63. § (1) A Magyarországon jogszerűen tartózkodó külföldi kiutazása csak az ellene indított büntető- vagy szabálysértési eljárás lefolytatása érdekében korlátozható.

(2) A külföldi úti okmányát a szabálysértési hatóság a szabálysértési eljárás megindítása céljából elveheti, ha a külföldi ellen olyan szabálysértés miatt indul eljárás, amelyet a törvény elzárás büntetéssel fenyeget. Az elvett úti okmányt haladéktalanul továbbítani kell a területi idegenrendészeti hatósághoz.

(3) Az úti okmány elvétele esetén a külföldi részére személyazonosító adatait tartalmazó és a tett intézkedést tanúsító elismervényt kell kiállítani. Az úti okmány elvétele ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(4) A területi idegenrendészeti hatóság a szabálysértési eljárás jogerős befejezéséig, illetőleg a pénzbírság megfizetéséig, a büntetőeljárásban az ügyész vagy a bíróság által meghatározott ideig az elvett úti okmányt határozattal visszatartja.

V. Fejezet

AZ IDEGENRENDEZÉSZETI ELJÁRÁS KÖZÖS SZABÁLYAI ÉS AZ ADATKEZELÉS

64. § A Hivatal, a területi idegenrendészeti hatóság, és a Határőrség jogosult személyazonosítás céljából a külföldi ujjnyomatának és arcképmásának rögzítésére, csomagjának, ruházatának, járművének átvizsgálására.

65. § A külföldi idegenrendészeti ügyében — ha jogszabály másként nem rendelkezik — az azonos hatáskörrel rendelkező idegenrendészeti hatóságok közül a külföldi magyarországi szálláshelye vagy lakóhelye, illetve a jogszertés elkövetésének helye szerinti hatóság az illetékes.

66. § (1) A Rendőrség — törvényben meghatározott jogkörének gyakorlásával — az idegenrendészeti feladatok ellátásában közreműködik. A Rendőrség a Hivatal, illetőleg a területi idegenrendészeti hatóság megkeresésére

- a) közreműködik az idegenrendészeti szabályok megtartásának ellenőrzésében;
- b) gondoskodik a külföldi határátkelőhelyre történő szállításáról;
- c) őrzi az előállított külföldit;
- d) végrehajtja a kiutasított külföldi légi úton történő kitoloncolását;
- e) az őrizet elrendelése esetén a külföldit az őrizetet végrehajtó intézménybe szállítja;
- f) gondoskodik az őrizetben lévő külföldi bíróság elé állításáról;
- g) a büntetés-végrehajtási intézetből szabaduló külföldit a területi idegenrendészeti hatósághoz kíséri;
- h) az úti okmánybeszerzéséhez szükséges meghallgatás érdekében a külföldit a diplomáciai vagy konzuli képviselővel kíséri és az őrizetet végrehajtó intézménybe visszaszállítja;
- i) az őrizetben lévő külföldit gyógykezelés céljából egészségügyi intézménybe szállítja.

(2) A rendőr és a határőr a külön törvényben meghatározottak szerint jogosult kényszerítő eszköz alkalmazására.

(3) A vám- és pénzügyőrség eljáró képviselője a beutazáshoz és tartózkodáshoz szükséges anyagi fedezet mértékének ellenőrzésében közreműködőként eljárhat.

67. § (1) Az idegenrendészeti ügyekben a közigazgatási eljárásban hozott határozatokat kézbesítés útján, a bírósági eljárásban hozott határozatot, továbbá a közigazgatási szerv eljárásában hozott személyes szabadságot korlátozó intézkedést elrendelő határozatot a jelenlévő külföldi előtt anyanyelvén vagy az általa értett más idegen nyelven, szóban is közölni kell.

(2) Idegen nyelv használata esetén — ha az eljáró hatóság képviselője azt nem beszéli — tolmácsot kell alkalmazni. A tolmács díját és költségeit az állam viseli.

(3) Ha a külföldi ismeretlen helyen tartózkodik, a határozat közlése közszemlére tétel útján történik. Közszemlére tenni csak a határozat rendelkező részét lehet.

68. § (1) A bíróság az e törvényben meghatározott idegenrendészeti hatósági határozatok bírói felülvizsgálatával kapcsolatos ügyekben soron kívül jár el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott ügyekben előzetes bizonyításnak van helye.

(3) A bíróság a kiutazás költségének biztosítása céljából ennek mértékéig elrendelheti a külföldi értéktárgyainak lefoglalását, illetőleg vagyonának zárlatát.

69. § Az idegenrendészeti ügyekben az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény rendelkezéseit az e törvényben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

A kárigény érvényesítése

70. § (1) Ha a bíróság jogerős határozatával megállapította, hogy a külföldi őrizetbe vételét, illetőleg a kijelölt helyen való tartózkodást elrendelő határozat törvénysértő, a külföldi a határozatot kibocsátó hatóságtól — a (2) bekezdésben foglalt kivétellel — az őrizet, illetőleg a kényszer-tartózkodás miatt ténylegesen bekövetkezett kárának megtérítését igényelheti.

(2) Nincs helye a kárigény érvényesítésének, ha a külföldi

- a) a hatóság elől elrejtőzött, megszökött, szökést kísérelt meg;
- b) az eljárás megghiúsítása végett a hatóságot megtevesztette, vagy megtévesztésére törekedett;
- c) a magyarországi tartózkodásának, kiutazásának rendelkezésére álló anyagi fedezetét eltitkolta; vagy
- d) egyéb felróható módon okot szolgáltatott az őrizetbe vétel vagy a kijelölt helyen történő tartózkodás elrendelésére.

(3) A kártérítési igény — megegyezés hiányában — polgári peres úton érvényesíthető.

A külföldiek úti okmánnyal ellátása

71. § A Magyar Köztársaság külképviselete úti okmányt ad ki egyszeri utazásra annak a bevándorolt, illetőleg a letelepedett külföldinek, akinek külföldön elveszett vagy megsemmisült úti okmánya külföldön nem pótolható és emiatt a Magyarországra történő visszatérésére nincs lehetőség.

72. § (1) A területi idegenrendészeti hatóság a bevándorolt, illetőleg a letelepedett külföldit — kérelmére, külföldre utazás céljából — Magyarországra visszatérésre jogosító úti okmánnyal láthatja el, ha származási országá-

val érvényes úti okmányával nem rendelkezik, és az rajta kívül álló okból nem pótolható.

(2) Az úti okmány a kiállításától számított két évig érvényes és meghosszabbítható.

73. § A területi idegenrendészeti hatóság egyszeri utazásra jogosító úti okmányt adhat ki a külföldi részére az állandó tartózkodási helye szerinti országba történő visszatéréséhez, ha elveszett vagy megsemmisült úti okmánya nem pótolható.

74. § (1) A területi idegenrendészeti hatóság a Magyarországon élő hontalant — kérelmére, külföldre utazás céljából — az érvényesség idején belül Magyarországra visszatérésre jogosító úti okmánnyal látja el.

(2) Az úti okmány a kiállításától számított két évig érvényes és meghosszabbítható.

(3) A Magyarországon élő hontalan külföldre utazásának korlátozására és úti okmánnyal való ellátására a magyar állampolgárok külföldre utazásáról szóló jogszabályok az irányadóak.

(4) Az úti okmány kiadása iránti kérelem elutasítása miatt jogorvoslatnak az államigazgatási eljárás általános szabályai szerint van helye.

(5) A hontalanok úti okmányával kapcsolatos adatok kezelésére a magyar állampolgárok külföldre utazásáról szóló jogszabályok az irányadóak.

Az adatkezelés

75. § (1) A külföldiek e törvény alapján nyilvántartott adatait a külföldiek személyazonosítása céljából és a párhuzamos eljárások megakadályozása érdekében a Hivatal (a továbbiakban: központi adatkezelő szerv) a központi idegenrendészeti nyilvántartásban kezeli. A központi idegenrendészeti nyilvántartás

- a) a kiutasítottak, valamint a beutazási és tartózkodási tilalom alatt állók;
 - b) a vízumkérelmek és a kiadott vízumok;
 - c) a meghívó természetes, illetőleg jogi személyek, továbbá a meghívott természetes személyek;
 - d) a letelepedési vagy tartózkodási engedéllyel, illetőleg ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolással rendelkezők;
 - e) a bevándorlási engedéllyel rendelkezők;
 - f) a személyi szabadságukban korlátozott, továbbá rendkívüli eseményekben érintett külföldiek;
 - g) az úti okmány elvesztését bejelentő külföldiek
- e törvényben meghatározott adatait tartalmazó résznyilvántartásokból áll.

(2) A külföldiek e törvény alapján nyilvántartott adatait a hatáskörrel rendelkező illetékes idegenrendészeti hatóság (a továbbiakban: illetékes idegenrendészeti hatóság) is kezeli.

76. § A központi adatkezelő szerv és az illetékes idegenrendészeti hatóság a nyilvántartásból jogszabályban meghatározott feladataik ellátása céljából az igazságszolgáltatási és büntetőügyi szervek, a nemzetbiztonsági szolgálatok, a menekültügyi hatóság, az e törvényben meghatározott szakhatóságok (a továbbiakban: adatigénylésre jogosult szerv) részére, továbbá törvény vagy nemzetközi szerződés alapján az abban meghatározott adatkörben, és szervek részére szolgáltatott adatot.

77. § (1) Az e törvény alapján kezelt adatok statisztikai célra felhasználhatók, és azokból személyazonosításra alkalmatlan módon, statisztikai célra adatok szolgáltatathatók. A letelepedési, tartózkodási és bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldi adatai közül a 81. § (1) bekezdés *a)–j)*, továbbá *l)* és *n)* pontjaiban meghatározott adatok a Központi Statisztikai Hivatal részére statisztikai célú adatkezelés érdekében személyazonosításra alkalmas módon is átadhatók.

(2) A központi adatkezelő szerv nemzetközi szerződés alapján a nemzetközi büntetőügyi szervek, valamint a Schengeni Információs Központ részére a Nemzetközi Büntetőügyi Együttműködési Központ útján szolgáltatott adatokat.

(3) A vízumkiadó konzuli szervek a vízumpolitika összehangolása céljából adatot szolgáltathatnak a kiadott, illetőleg elutasított vízumkérelmekről a székhelyük szerint illetékes külképviseleteknek.

(4) Az e törvény szerinti személyes adatkezelésre a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény, valamint a Rendőrségről szóló törvény rendelkezései az irányadóak.

78. § (1) A központi adatkezelő szerv, továbbá az illetékes idegenrendészeti hatóság a kiutasított, valamint a beutazási és tartózkodási tilalom alatt álló külföldiek következő adatait kezeli:

- a)* természetes személyazonosító adatok;
- b)* állampolgárság (hontalan státusz);
- c)* állandó külföldi lakóhely;
- d)* a tilalom fenntartásának jogalapja, határideje;
- e)* az elrendelő szerv megnevezése;
- f)* a kiutasított ujjnyomata.

(2) A beutazási és tartózkodási tilalom alatt álló külföldit — kérelmére — a nyilvántartott adatairól tájékoztatni kell. A tájékoztatást — nemzetbiztonsági és büntetőügyi érdekből — a központi adatkezelő szerv, illetve az illetékes idegenrendészeti hatóság vezetője megtagadhatja.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott adatokat a központi adatkezelő szerv a tilalom megszűnését követő öt évig, az illetékes idegenrendészeti hatóság a tilalom fennállásáig kezeli.

79. § (1) A központi adatkezelő szerv és az illetékes idegenrendészeti hatóság a vízumkérelmek és a kiadott vízumok alapján a külföldi következő adatait kezeli:

- a)* a 78. § (1) bekezdésének *a)–c)* pontjaiban meghatározott adatok;
- b)* arcképmása és útleveleinek okmányazonosító adatai;
- c)* a beutazás célja és a tartózkodás tervezett időtartama;
- d)* a beutazásához és tartózkodásához szükséges feltételeket igazoló okiratok másolata vagy az ezekre utaló adatok;
- e)* a vízumkiadás elutasításának ténye és annak oka;
- f)* a kiadott vízum száma, sorozatszama, érvényességi területe és ideje;
- g)* be- és kiutazás ideje, a határátlépés helye.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott adatokat a központi adatkezelő szerv a vízum érvényességi idejének lejártát követő öt évig, az illetékes idegenrendészeti hatóság a vízum érvényességi idejének lejártát követő egy évig kezeli.

80. § (1) A központi adatkezelő szerv és az illetékes idegenrendészeti hatóság a hozzájárulás beszerzésére kötelezett meghívó természetes személy, illetve jogi személy, továbbá a meghívott külföldi következő adatait kezeli:

- a)* a meghívó természetes személyazonosító adatai, állampolgársága (hontalansága), illetve a jogi személy megnevezése;
- b)* a meghívó természetes személy lakcíme, illetve a jogi személy székhelye (telephelye);
- c)* a meghívott külföldi természetes személyazonosító adatai és állampolgársága (hontalansága);
- d)* a kötelezettségvállalás időtartama;
- e)* a meghívólevél sorszáma vagy a kiadás megtagadásának ténye.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott adatokat a központi adatkezelő szerv a vízumkérelem vagy a tartózkodási engedély iránti kérelem benyújtásától számított öt évig, az illetékes idegenrendészeti hatóság az eljárás befejezését követő egy évig kezeli.

81. § (1) A központi adatkezelő szerv és az illetékes idegenrendészeti hatóság kezeli a letelepedési vagy tartózkodási engedéllyel, illetőleg ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolással rendelkező külföldi következő adatait:

- a)* a 78. § (1) bekezdés *a)–c)* pontjaiban meghatározott adatok;
- b)* a beutazás (érkezés) időpontja;
- c)* magyarországi tartózkodási helye;
- d)* útlevele okmányazonosító adatai;
- e)* az engedély száma, érvényességi ideje, meghosszabbítása és annak időtartama;
- f)* a tartózkodás célja;
- g)* az engedély kiadása vagy meghosszabbítása iránti kérelem elutasítása, valamint az engedély visszavonása és ennek indoka;
- h)* az érintett családi állapota;

- i) iskolai végzettsége, szakképzettsége;
- j) foglalkozása;
- k) arcképmása és aláírása;
- l) a végleges kiutazás időpontja;
- m) az általa használt és külföldön nyilvántartott gépjármű forgalmi engedélyének adatai;
- n) a bejelentett lakóhely adatai.

(2) A központi adatkezelő szerv a nyilvántartásból — a 15. § (1) bekezdésének c) pontja kivételével — jogszabályban meghatározott hatáskörükre és illetékeségükre kiterjedően a következő szervezeteknek szolgáltatott adatot:

- a) az adatigénylésre jogosult szervezetek;
- b) az állampolgársági feladatokat ellátó hatóságok;
- c) a vám- és pénzügyőrségek;
- d) a személyazonosító igazolvány kiadása céljából a bevándorolt lakóhelye szerint illetékes körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzőjének;
- e) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásával kapcsolatos feladatok ellátásához a bevándorolt lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjének.

(3) A központi adatkezelő szerv a nyilvántartott adatokat a tartózkodási engedély, illetőleg az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás lejártától, továbbá a letelepedési vagy tartózkodási engedély visszavonásától számított öt évig, az illetékes idegenrendészeti hatóság a tartózkodási engedély, illetőleg az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás érvényességének lejártáig kezeli.

82. § (1) A központi adatkezelő szerv és az illetékes idegenrendészeti hatóság a bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldi következő adatait kezeli:

- a) a 78. § (1) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott adatokat;
- b) arcképmását és útlevelének adatait;
- c) a bevándorláshoz szükséges feltételeket igazoló adatokat;
- d) a családi állapotra vonatkozó adatokat;
- e) az iskolai végzettségre vonatkozó adatokat;
- f) a foglalkozásra vonatkozó adatokat;
- g) az engedély kiadására és visszavonására vonatkozó adatokat;
- h) lakcímét.

(2) A központi adatkezelő szerv és az illetékes idegenrendészeti hatóság a bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldi személyi azonosítóját a személyi adat- és lakcímnilyvántartással történő kapcsolattartás, valamint a nyomozó hatóság részére történő adatszolgáltatás céljából kezelheti.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott adatokat a központi adatkezelő szerv a kérelem elutasítása esetén annak időpontjától, illetőleg a jogállás megszűnésétől számított húsz évig, az illetékes idegenrendészeti hatóság az eljárás jogerős befejezéséig, illetőleg a jogállás megszűnésétől számított egy évig kezeli.

83. § (1) A központi adatkezelő szerv a nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségek teljesítése céljából a Magyar Köztársaságban őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott vagy személyi szabadságában bármely más módon korlátozott, továbbá a rendkívüli eseményekben (halálos eset, súlyos sérüléssel járó baleset stb.) érintett külföldiek alábbi adatait kezeli:

- a) a 78. § (1) bekezdésének a)–c) pontjában meghatározott adatok;
- b) a magyarországi tartózkodási hely;
- c) a büntetőeljárás adatai (a bűncselekmény törvényi minősítése és megnevezése), az eljáró szerv megnevezése és ügyszáma;
- d) a rendkívüli esemény adatai, az eljáró szerv megnevezése és ügyszáma.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott adatok a tájékoztatói kötelezettség teljesítését követő három évig kezelhetők.

84. § (1) A központi adatkezelő szerv az úti okmány elvesztését bejelentő külföldiek következő adatait kezeli:

- a) a 78. § (1) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott adatok;
- b) az elvesztésként bejelentett úti okmány típusa és száma;
- c) a bejelentés időpontja;
- d) a beutazás helye, ideje;
- e) a magyarországi tartózkodási hely;
- f) a bejelentést felvevő szerv megnevezése;
- g) a tartózkodásra jogosító igazolás száma, érvényessége és a kiállító hatóság megnevezése;
- h) az új úti okmány típusa, száma és érvényessége.

(2) A központi adatkezelő szerv az úti okmány elvesztését bejelentő külföldiek adatait az okmány megtalálásáig, ennek hiányában a bejelentéstől számított öt évig kezeli.

85. § (1) Az illetékes idegenrendészeti hatóság a szálláshely bejelentésével összefüggő adatokat a szállás bejelentésétől, illetőleg a vendégeknylv leadásától számított öt évig kezeli.

(2) A letelepedett külföldi lakóhelyének bejelentésével összefüggő adatokat az illetékes idegenrendészeti hatóság a lakóhely megszűnéséig, a központi adatkezelő szerv a lakóhely megszűnését követő öt évig kezeli.

VI. Fejezet

FELELŐSSÉGI SZABÁLYOK

86. § (1) A külföldit szállító légi vagy vízi jármű üzemen tartójának, illetve a közúti személyszállító jármű üzemen tartójának (a továbbiakban: üzemeltető) a szállítást megelőzően meg kell bizonyosodnia arról, hogy a külföldi rendelkező a beutazáshoz szükséges feltételekkel (érvényes úti okmány és vízum).

(2) Ha a külföldi beléptetését a törvényben meghatározott valamely feltétel hiánya miatt tagadták meg, az üzemeltető köteles gondoskodni a haladéktalan visszaszállításról abba az országba, ahonnan a külföldit hozta, vagy amely köteles őt befogadni.

(3) Ha a visszaszállítás azonnal nem hajtható végre, a visszaszállításig a külföldi tartózkodásával összefüggésben felmerülő költségeket az üzemeltető viseli.

(4) Ha az üzemeltető vitatja a visszaszállítási, illetőleg költségviselési kötelezettsége fennállását, a külföldi beléptetésének megtagadását követően haladéktalanul köteles ezt az idegenrendészeti hatóságnak bejelenteni. Ebben az esetben az idegenrendészeti hatóság a külföldit ideszállító üzemeltető visszaszállítási, illetőleg költségviselési kötelezettségét határozattal állapítja meg.

(5) A beléptetést megtagadó idegenrendészeti hatóság a légi, a közúti és a vízi jármű üzemeltetőjét járatonként egymillió forintig terjedő közrendvédelmi bírsággal sújthatja, feltéve, hogy a beléptetés megtagadására érvényes útlevél vagy vízum hiánya miatt került sor.

87. § (1) A munkáltató a külföldi foglalkoztatását megelőzően köteles meggyőződni arról, hogy a külföldi rendelkezik érvényes, munkavállalás céljából kiadott tartózkodási vízummal vagy érvényes tartózkodási engedéllyel.

(2) A munkáltató a külföldi engedélyezett magyarországi munkavállalásának megművelését, valamint foglalkoztatásának a munkavállalási engedély érvényességi idején belüli megszüntetését három munkanapon belül köteles bejelenteni a munkavégzés helye szerint illetékes területi idegenrendészeti hatóságnál.

(3) A területi idegenrendészeti hatóság az (1) bekezdésben meghatározott kötelezettségét elmulasztó munkáltatót foglalkoztatottanként ötszázezer forintig terjedő közrendvédelmi bírsággal sújthatja.

VII. Fejezet

BEJELENTÉSI KÖTELEZETTSÉGEK

A külföldi szálláshelyének bejelentési kötelezettsége

88. § (1) A külföldi a magyarországi szálláshelyét köteles a következő adatok közlésével bejelenteni:

- a) természetes személyazonosító adatok;
- b) állampolgárság;
- c) útlevél okmányazonosító adatok;
- d) a szálláshely címe;
- e) a szálláshely igénybevételeinek kezdő és várható befejező időpontja;
- f) a vízum száma;
- g) a beutazás időpontja, helye;
- h) a tartózkodási engedély száma.

(2) A kereskedelmi szálláshelyen vagy jogi személy által fenntartott egyéb szálláshelyen megszálló külföldi (1) bekezdésben meghatározott adatairól a szállásadó az előírt formanyomtatvány szerinti nyilvántartást (vendégbökönyvet) vezet.

(3) A vendégbökönyvet a kereskedelmi szálláshely üzemeltetője köteles évente a szálláshely szerint illetékes területi idegenrendészeti hatóságnál leadni.

(4) A kereskedelmi szálláshely vagy a jogi személy által fenntartott egyéb szálláshely üzemeltetője a bejelentésre szolgáló formanyomtatványt a szállás igénybevételeitől számított három munkanapon belül köteles a területi idegenrendészeti hatósághoz eljuttatni.

(5) Ha a szálláshely nem kereskedelmi szálláshely vagy jogi személy által fenntartott szálláshely, a bejelentési kötelezettséget a külföldinek a szálláshelye szerint illetékes területi idegenrendészeti hatósághoz személyesen vagy szállásadója útján kell teljesítenie. A bejelentési kötelezettség közvetlenül vagy a szálláshely szerint illetékes települési (fővárosi kerületi) önkormányzat jegyzője útján is teljesíthető.

(6) Ha nemzetközi szerződés vagy jogszabály másként nem rendelkezik, a bejelentési kötelezettséget a beutazástól számított három munkanapon belül kell teljesíteni.

A külföldi személyi okmányaival kapcsolatos bejelentési kötelezettségek és hatósági intézkedések

89. § (1) A külföldi köteles úti okmányának, valamint tartózkodásra jogosító engedélyének elvesztését, megsemmisülését az azt kiállító, vagy a tartózkodás helye szerint illetékes területi idegenrendészeti hatóságnál haladéktalanul bejelenteni. A bejelentésről igazolást kell kiállítani.

(2) Az elveszettnek hitt és az erről szóló bejelentés után megtalált úti okmányról az (1) bekezdésben meghatározottak szerint illetékes hatóságot haladéktalanul értesíteni kell.

(3) Az idegenrendészeti hatóság a külföldi úti okmányának, illetőleg tartózkodásra jogosító engedélyének körözését rendelheti el, ha az okmány holléte ismeretlen. A körözés elrendelésére és visszavonására a 62. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

(4) Az elveszett, megsemmisült vagy lejárt úti okmány helyett — ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik — a külföldi köteles az állampolgársága szerint illetékes diplomáciai vagy konzuli képviseletnél új úti okmányt beszerezni. A külföldi az ország területét csak az új úti okmány és az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás birtokában hagyhatja el.

(5) Az eljáró hatóságnak a Külügyminisztérium útján gondoskodnia kell a talált úti okmányoknak a kiállítás helye szerint joghatósággal rendelkező állam külképviseletére történő eljuttatásáról.

VIII. Fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

90. § (1) Ez a törvény — a 91. §-ban foglalt kivétellel — 2002. január 1-jén lép hatályba, rendelkezéseit az első fokon még el nem bírált bevándorlási engedély iránti kérelemre irányuló eljárás kivételével a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

(2) A törvény hatályba lépésének napján hatályát veszti:

a) a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993. évi LXXXVI. törvény;

b) az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló Megállapodáshoz történő csatlakozásról, a megállapodás kihirdetéséről, valamint a Megállapodáshoz kapcsolódó egyes jogszabályok módosításáról szóló 1999. évi CXVII. törvény 9. és 10. §-a;

c) a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól, és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény 3. §-ában a „[35. § (1) bek.]” szövegrész, és a 15—35. §-ok, valamint az 59. § és a 61. § (6) bekezdésének c) pontja;

d) az egyes törvényi rendelkezések hatálybaléptetéséről, módosításáról, illetve hatályon kívül helyezéséről szóló 2000. évi X. törvény 1. §-a;

e) a menedékjogról szóló 1997. évi CXXXIX. törvény 61. §-ának (2)—(9) bekezdése;

f) a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 21. §-ának (2) bekezdéséből az „illetőleg a befogadottnak” szövegrész;

g) a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. §-a (1) bekezdésének c) pontjából az „idegenrendészeti” szövegrész.

91. § A törvény 4. §-a (1) bekezdésének f) pontja, 4. §-ának (3)—(5) bekezdése, 7. §-ának (3) bekezdése, 8. §-ának (2) és (5) bekezdése, 10. §-ának (3) bekezdése, 18. §-a (1) bekezdésének a) pontjából a „kivéve, ha a jogszerű tartózkodás célja tanulmányok folytatása volt” szövegrész, a 25—30. §-a, 32. §-a (1) bekezdésének e) és f) pontja, 38. §-a, valamint 88. §-ának (4) bekezdése a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződést kihirdető törvény hatálybalépése napján lép hatályba. A törvény 32. §-a (1) bekezdés e) pontjának hatálybalépéséig a 32. § (1) bekezdésének e) pontját arra a külföldre kell alkalmazni, aki a magyar törvény szerint olyan szándékos bűncselekményt követett el, amelyet a törvény öt évnél súlyosabb szabadságvesztés büntetéssel fenyeget.

92. § (1) A 90. § (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából folyamatban lévő ügynek kell tekinteni a jogerős határozattal el nem bíralt kérelmet és az idegenrendészeti kénszerintézkedés végrehajtását is.

(2) E törvény hatálybalépéséig benyújtott, jogerősen még el nem bíralt bevándorlási kérelemre a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993. évi LXXXVI. törvény rendelkezéseit alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy a kérelmet első fokon a területi idegenrendészeti hatóság bírálja el.

93. § (1) Ez a törvény a hatálybalépése előtt jogerőre emelkedett bevándorlási engedély érvényességét, továbbá az ahhoz kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket nem érinti.

(2) A törvény hatálybalépése előtt kiadott beutazási és tartózkodási engedély az érvényességi idején belül felhasználható.

(3) A törvény hatálybalépése előtt benyújtott ideiglenes tartózkodási engedély, illetőleg huzamos tartózkodási engedély iránti kérelmet tartózkodási engedély iránti kérelemnek kell tekinteni.

(4) Ahol jogszabály ideiglenes vagy huzamos tartózkodási engedélyt említ, azon a tartózkodási engedélyt kell érteni.

94. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben szabályozza:

a) az idegenrendészeti eljárás, valamint a szálláshely, illetőleg lakóhely bejelentés, továbbá a külföldiek e törvény alapján kezelt adataival kapcsolatos eljárás részletes rendjét;

b) a vízumkiadó hatóságok idegenrendészeti feladatát, hatáskörét és illetékességét, a vízumkiadás részletes szabályait, valamint a vízum kötelező formáját;

c) a letelepedési, illetőleg tartózkodási engedélyek kiállításának feltételeit és a tartózkodási engedélyek formáját;

d) a humanitárius célú tartózkodási engedély kiadása, meghosszabbítása és visszavonása indítványozásának, valamint az idegenrendészeti és a nemzetbiztonsági, illetőleg a bűnüldöző szervek együttműködésének részletes szabályait;

e) a visszautasítási, a kiutasítást előkészítő, valamint az idegenrendészeti őrizet és a kötelező tartózkodási hely létesítésével, illetve kijelölésével kapcsolatos végrehajtás szabályait;

f) a külföldiek beutazásának, magyarországi tartózkodásának részletes közegészségügyi szabályait;

g) a befogadottak, illetőleg a közösségi szálláson tartózkodók ellátásának, támogatásának szabályait;

h) a közösségi szállás létesítésének követelményeit, a közösségi szállás házirendjét;

i) a NATO-SOFA Megállapodás hatálya alá tartozó polgári állomány tagjai és a hozzátartozók beutazásának és magyarországi tartózkodásának részletes szabályait.

(2) Felhatalmazást kap a belügyminiszter, hogy az érdekeltektől egyetértésben rendeletben szabályozza:

a) a külföldiek be- és kiutazásával, tartózkodásával, valamint a bevándorlási engedély visszavonásával kapcsolata-

tos ügyekben eljáró hatóságokat, ezek illetékességét, valamint az eljárás rendjét;

b) az e törvény szerinti formanyomtatványok, okmányok tartalmi előírásait és mellékleteit;

c) a külföldiek be- és kiutazásával, magyarországi tartózkodásával, a hontalan útlevel kiadásával kapcsolatos eljárások díját;

d) az anyagi fedezet irányadó összegét;

e) az idegenrendészeti eljárással összefüggő költségek viselésének szabályait.

(3) Felhatalmazást kap a külügyminiszter, hogy a belügyminiszterrel egyetértésben a diplomáciai vagy a nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvező személyeknek a ki- és beutazásával, magyarországi tartózkodásával kapcsolatos egyes szabályait rendelettel határozza meg, továbbá megállapítsa az érvényes úti okmányok körét.

(4) Felhatalmazást kap a belügyminiszter és az igazságügy-miniszter, hogy — az érintett miniszterekkel egyetértésben — az idegenrendészeti őrizet végrehajtásának szabályait rendeletben állapítsa meg.

(5) Felhatalmazást kap az egészségügyi miniszter, hogy — a belügyminiszterrel egyetértésben — rendeletben határozza meg azokat a közegészséget veszélyeztető betegségeket, amelyek a tartózkodás engedélyezését kizárják, illetőleg megállapítsa a minden kockázatra kiterjedő egészségbiztosítással összefüggő rendelkezéseket.

Jogharmonizációs záradék

95. § Ez a törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében a megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az Európai Közösségek következő jogszabályaival összeegyeztethető szabályozást tartalmaz:

a) a Tanács 90/364/EGK irányelve a tartózkodási jogról;

b) a Tanács 90/365/EGK irányelve a szakmai tevékenységüket megszüntetett alkalmazottak és önálló vállalkozók tartózkodási jogáról;

c) a Tanács 93/96/EK irányelve a diákok tartózkodási jogáról;

d) a Tanács 68/360/EGK irányelve a munkavállalókra és családtagjaikra vonatkozó utazási és tartózkodási korlátozások megszüntetéséről;

e) a Tanács 1251/70/EGK rendelete a munkavállalóknak munkaviszonyuk megszűnését követően a munkavállalás helye szerinti tagállamban való tartózkodási jogáról;

f) a Tanács 73/148/EGK irányelve a tagállamok állampolgárainak letelepedéssel és szolgáltatás nyújtásával összefüggő mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről;

g) a Tanács 64/221/EGK irányelve a külföldi állampolgárok mozgásával és letelepedésével kapcsolatos olyan

különleges intézkedések összehangolásáról, amelyeket a közrend, a közbiztonság és a közegészségügy indokol;

h) a Tanács 72/194/EGK irányelve a Tanács 64/221/EGK a külföldi állampolgárok mozgásával és letelepedésével kapcsolatos, a közrend, a közbiztonság és a közegészségügy által indokolt különleges intézkedések összehangolásáról szóló irányelvének azokra a munkavállalókra történő kiterjesztéséről, akik a munkaviszony megszűnését követően a munkavállalás helye szerinti tagállamban maradnak;

i) a Tanács 75/34/EGK irányelve a tagállamok állampolgárainak önálló vállalkozóként való tevékenységük befejezését követően a tevékenység helye szerinti tagállam területén való tartózkodási jogáról;

j) a Tanács 574/1999. EK rendelete azoknak a harmadik országoknak a meghatározásáról, akiknek állampolgárai kötelesek vízummal rendelkezni a tagállamok külső határainak átlépésekor;

k) a Tanács 1683/95 EK rendelete a vízumok egységes formájának megállapításáról;

l) a Tanács 1994. november 30-ai állásfoglalása a harmadik országok állampolgárainak a tagállamok területére egyéni vállalkozás céljából történő belépésének korlátozásáról;

m) a Tanács 1994. november 30-ai állásfoglalása a harmadik országok állampolgárainak a tagállamok területére tanulmányok céljából történő belépésének korlátozásáról;

n) a Tanács 1994. november 30-ai döntése a Tanács által az Európai Unióról szóló Egyezmény K. 3. (2) Cikke alapján elfogadott közös intézkedésről a valamely tagállamban lakó harmadik országbeli iskolai tanulók utazási lehetőségéről;

o) a Tanács 1996. március 4-ei ajánlása a repülőtéri tranzitintézkedésekkel kapcsolatos közös fellépésről;

p) a Tanács 1996. március 4-ei ajánlása a helyi konzulátusok együttműködéséről a vízumokkal kapcsolatosan;

q) a Tanács 1997. június 26-i állásfoglalása a harmadik állambeli kísérő nélküli kiskorúakról;

r) a Tanács 1997. december 4-i állásfoglalása az érdekházasságok elleni küzdelem érdekében elfogadott intézkedésekről;

s) a Tanács 1995. december 22-i ajánlása az illegális migráció és az illegális munkavállalás elleni küzdelem eszközeinek harmonizálásáról, és az ellenőrzés eredményes módjainak fejlesztéséről;

t) a Tanács 435/99/EK határozata a schengeni vívmányoknak az Európai Közösség létrehozásáról szóló szerződés és az Európai Unióról szóló szerződés megfelelő rendelkezéseivel összhangban történő meghatározásáról.

96. § A törvény hatálybalépésével egyidejűleg a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXXV. törvény 5. §-ának g) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„g) végzi a letelepedési engedélyt kérelmező, továbbá a menekültkénti elismerését kérő, illetőleg a magyar állampolgárságért folyamodó, valamint — az állami szuverenitás és az alkotmányos rend védelméhez kötődően — a vízum-

kérelmet benyújtott személyek ellenőrzését és az ezzel kapcsolatos feladatokat;”

97. § (1) A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. (a továbbiakban: Bv. tvr.) 12. §-át megelőző alcíme helyébe a következő alcím lép, és a Bv. tvr. a következő 12. §-sal egészül ki:

„A kiutasítás végrehajthatósága kizártságának megállapítása

12. § (1) A kiutasítás mellékbüntetés nem hajtható végre, ha a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény 43. §-a szerint a végrehajtásnak azért van akadálya, mert nincs olyan ország, amelyben a külföldi nincs kitéve üldözésnek, kínzásnak, embertelen, illetőleg megalázó bánásmódnak, és ahonnan nem küldhető vissza olyan országba, ahol üldözésnek vagy emberi jogai megsértésének lenne kitéve.

(2) Az (1) bekezdés esetén a kiutasítás végrehajtását kizáró ok fennállásának megállapítása iránt az ügyész az idegenrendészeti hatóság kezdeményezése alapján tesz indítványt a büntetés-végrehajtási bírónak.

(3) Az eljárást annak az idegenrendészeti hatóságnak a területén illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le, amelynek területén az elítélt tartózkodik.

(4) A büntetés-végrehajtási bíró az idegenrendészeti hatóság kezdeményezése alapján az ügyész indítványára, de legalább kétévénként megvizsgálja a kiutasítás végrehajthatóságát.

(5) A bűnügyi költséget az állam viseli.”

(2) A Bv. tvr. 75. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A kiutasítás végrehajtása a területi idegenrendészeti hatóság hatáskörébe tartozik.”

98. § A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) a következő 99/E. §-sal egészül ki:

„99/E. § (1) A 99/D. § rendelkezéseit a külföldi terhelt úti okmányának elvételére is megfelelően alkalmazni kell, azzal, hogy a külföldi úti okmányát az idegenrendészeti hatóságnak kell megküldeni a visszatartás elrendelése érdekében.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem alkalmazható, ha a terheltnek az ügyész vagy a bíróság biztosíték letétbe helyezését engedélyezte.”

99. § A Be. a következő 99/F. §-sal egészül ki:

„99/F. § Ha a magyar állampolgárságú terhelt külföldi hatóság által kiállított úti okmánnyal is rendelkezik, annak elvételéről a magyar úti okmány elvételével egyidejűleg kell rendelkezni.”

100. § A Be. a következő 118/C. §-sal egészül ki:

„118/C. § Az ügyész és a bíróság indítványozhatja az idegenrendészeti hatóságnál, hogy a külön törvény szerint engedélyezze annak a külföldinek, és reá tekintettel hozzá-

tartozójának a beutazását, illetve tartózkodását, akinek a vallomása olyan bizonyítékot tartalmazhat, amely előreláthatólag másként nem pótolható.”

101. § A Be. 223. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha a bíróság a terhelttel szemben nem végrehajtható szabadságvesztés mellett alkalmazott kiutasítás mellékbüntetést, és az ügydöntő határozat a kihirdetések jogerőre emelkedik, a bíróság a kiutasítás mellékbüntetés végrehajtása érdekében elrendeli a terheltnek az illetékes idegenrendészeti hatósághoz történő előállítását.”

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

A Kormány rendeletei

A Kormány 111/2001. (VI. 22.) Korm. rendelete

az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról

A Kormány a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (3) bekezdésének c) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. §

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló — többször módosított — 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„2. § Az érettségi vizsga vizsgakövetelményeit (a továbbiakban: részletes vizsgakövetelmények) az oktatási miniszter (a továbbiakban: miniszter) — szakmai előkészítő tantárgyak esetén a szakképesítésért felelős miniszterrel, több szakképesítésért felelős miniszter esetén valamennyivel egyetértésben — a vizsgatantárgyak követelményei (a továbbiakban: általános vizsgakövetelmények) alapján dolgoztatja ki. Az általános vizsgakövetelmények, illetőleg a részletes vizsgakövetelmények kiadása előtt — a nemzeti, etnikai kisebbségeket érintő kérdések tekintetében — be kell szerezni az országos kisebbségi önkormányzat véleményét, illetve az adott nemzeti, etnikai kisebbséget érintő követelmények tekintetében az adott országos kisebbségi önkormányzat egyetértését.”

2. §

Az R. 6. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki, s egyidejűleg a jelenlegi (5)—(8) bekezdés jelölése (6)—(9) bekezdésre módosul:

„(5) Amennyiben az iskola olyan általános vizsgakövetelményekre épülő vizsgatantárgyra, tantervi modulra kíván érettségi vizsgára történő felkészítést biztosítani, amelynek a kerettantervben előírt óraszám a teljes tanulmányi idő alatt nem éri el a százharmincnyolc órát, helyi tantervében a felkészítés idejét legalább ennyi tanítási órára ki kell egészítenie.”

3. §

Az R. 7. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Az iskola vagy az iskola fenntartója olyan vizsgatantárgy akkreditálását kezdeményezheti, amelynek a követelményeiből a helyi tantervben meghatározottak szerint legalább kétszer év végi osztályzatot kell szerezni, és a tantárgyat a teljes tanulmányi idő alatt legalább százharmincnyolc órában tanítani kell.”

4. §

Az R. 51. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Az (1)—(2) bekezdésben szabályozott eljárás során megállapítható díj esetében alkalmazni kell az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 33. §-át, 81. §-át és 88. §-át.”

5. §

Az R. 2. számú melléklete az e rendelet 1. számú mellékleteként kiadott „Az érettségi vizsga vizsgatantárgyai és a vizsga formái” Első résszel egészül ki, s egyidejűleg az R. jelenlegi 2. számú mellékletének jelölése Második részre változik, továbbá a Második rész „I. Közismereti tantárgyak” része helyébe az e rendelet 2. számú mellékleteként kiadott „I. Közismereti tantárgyak” rész lép.

6. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) A rendelet hatálybalépésének napján a közalkalmazottokról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a közoktatási intézményekben tárgyú — többször módosított — 138/1992. (X. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: r.)

a) 5. §-ának (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A pályázat benyújtásának határideje — ha a pályázat hosszabb határidőt nem állapít meg — a közzétételtől számított harminc nap.”

b) 20. §-ának (3) bekezdése a következő második mondatral egészül ki:

„Ha a pedagógus a további szakképzettségét olyan munkakörben hasznosítja, amelyben a heti kötelező óraszám huszonkettő óra, akkor illeti meg a Kjt. 66. §-ának (2) bekezdésében szabályozott illetménynövekedés, ha legalább heti kettő órát tanít.”

c) mellékletének III. része a következő 9/A. ponttal egészül ki:

„9/A. A 9. pontban foglaltakat az I. részben felsorolt valamennyi — a kisegítő munkakört is beleértve — munkakörben alkalmazni kell.”

d) 14/B. §-ának (3) bekezdésében az „5. sorszáma” szöveg helyébe a „4. sorszáma” szöveg lép.

e) 14/B. §-ának (4) bekezdéséből hatályát veszti a „szabadidő szervező” szöveg, továbbá a 20. § (2) bekezdésének második mondata.

(3) A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező — többször módosított — 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet 7. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A 4—7. §-ban foglaltakat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, valamint a szabadidő szervező, továbbá a pedagógiai szakértő és a pedagógiai előadó tekintetében is alkalmazni kell.”

(4) A pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló — többször módosított — 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet 1. számú melléklet I. Rész 7. pontja a következő harmadik mondatral egészül ki:

„Vissza lehet vonni az alapítási engedélyt akkor is, ha indítási engedély nélkül szerveztek a program alapján továbbképzést.”

(5) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:

a) az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló 16/2000. (II. 11.) Korm. rendelet 1. §-ának az R. 2. §-át megállapító rendelkezése;

b) a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a közoktatási intézményekben tárgyú 138/1992. (X. 8.) Korm. rendelet módosításáról szóló 3/1997. (I. 15.) Korm. rendelet 2. §-ának az r. 5. §-a (6) bekezdését megállapító rendelkezése;

c) az oktatási ágazatot érintő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 273/2000. (XII. 27.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdésének a 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet 7. §-a (3) bekezdését megállapító rendelkezése.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

1. számú melléklet a 111/2001. (VI. 22.) Korm. rendelethez

[2. számú melléklet a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelethez]

ELSŐ RÉSZ

AZ ÉRETTSÉGVIZSGA TANTÁRGYAI ÉS A VIZSGA FORMÁI

	A tantárgy neve	A vizsga formája			
		középszinten		emelt szinten	
Kötelező tantárgyak	1. Magyar nyelv és irodalom	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	2. Történelem	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	3. Matematika	írásbeli	—	írásbeli	szóbeli
	4. Élő idegen nyelv/Latin/Nemzeti-ségi nyelv és irodalom	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
Választható közismereti tantárgyak	5. Élő idegen nyelv	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Fizika	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	7. Kémia	írásbeli vagy	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	8. Biológia	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	9. Földrajz	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	10. Ének-zene	gyakorlati írásbeli	szóbeli	gyakorlati írásbeli	szóbeli
	11. Vizuális kultúra	írásbeli	gyakorlati	írásbeli gyakorlati vagy	gyakorlati szóbeli
				gyakorlati	szóbeli
	12. Informatika	gyakorlati	szóbeli	gyakorlati	szóbeli
	13. Testnevelés	gyakorlati	szóbeli	gyakorlati	szóbeli
	14. Filozófia	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	15. Hittan	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	16. Természettudomány	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	17. Latin	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	18. Emberismeret és etika	írásbeli	—	írásbeli	szóbeli
	19. Társadalomismeret	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
20. Dráma	gyakorlati	szóbeli	írásbeli	gyakorlati szóbeli	

	A tantárgy neve	A vizsga formája			
		középszinten		emelt szinten	
	21. Mozgókép és médiaismeret	írásbeli	projekt	írásbeli projekt	szóbeli
	22. Népismeret	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
Választható szakmai előkészítő tantárgyak	1. Gépészet alapjai	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	2. Elektronika alapjai	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	3. Vegyipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Építészeti alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	5. Turizmus és vendéglátó ismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Elméleti gazdaságtan (Közgazdaságtan)	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	7. Üzleti gazdaságtan	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	8. Szoftver technológia alapismeretei	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	9. Hardver technológia alapismeretei	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	10. Mezőgazdasági alapismeretek	írásbeli vagy szóbeli		írásbeli	szóbeli
	11. Környezetvédelmi alapismeretek	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	12. Élelmiszer-ipari műveletek és gépek	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	13. Egészségi alapismeretek	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	14. Szociális alapismeretek	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	15. Közlekedésműszaki alapismeretek	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	16. Szállítmányozási alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	17. Marketingismeretek	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	18. Bőrfeldolgozó-ipari alapismeretek	—	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	19. Famegmunkálás alapjai	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	20. Közlekedésépítő alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	21. Ruháipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	22. Vízgazdálkodási alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli

*2. számú melléklet
a 111/2001. (VI. 22.) Korm. rendelethez*

MÁSODIK RÉSZ

AZ ÉRETTSÉGVIZSGATANTÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

I. KÖZISMERETI TANTÁRGYAK

BEVEZETŐ

Az érettségi vizsgatárgyak általános követelményeinek funkciói

a) Az érettségi vizsga általános követelményei meghatározzák az érettségi vizsgatárgyak céljait, a követelményterületeket, témaköröket és a tanulók különböző követelményterületeken bizonyítandó képességét, tudását. A tantárgyi vizsgakövetelmények igazodnak a NAT és a kerettantervek fejlesztési követelményeihez, tehát építenek annak a tanulói tevékenységformákban és a továbbhaladás feltételeiben megjelölt teljesítményeire.

b) A követelmények megfogalmazása két szinten történik. A középszintű vizsgakövetelmények az oktatási miniszter által kiadott kerettanterveken alapulnak, és a középiskolai tanulmányok végére elérendő általános műveltség elsajátításának a követelményeit foglalják magukba. Az emelt szintű követelmények a felsőoktatásra történő felkészítést állítják előtérbe, a középszintű vizsga követelményeinek elmélyítésével, kiegészítésével.

c) Az általános követelmények segítik az emelt szinten oktatott tantárgyak, valamint azon tantárgyak és tantervi modulok helyi tanterveinek a kidolgozását is, melyek kerettantervi összoraszáma nem éri el az érettségi feltételeként meghatározottat.

d) Az általános követelmények lehetővé teszik a részletes vizsgakövetelmények (vizsgaleírások) meghatározását, amelyek alapján fejleszthetők a konkrét vizsga-feladat-típusok, feladatsorok.

e) Az általános követelmények — az érettségi vizsgaszabályzat előírásaival együtt — alapul szolgálnak a tanulók vizsgateljesítményeinek minősítéséhez, a vizsgák eredményeinek összemérhetőségéhez.

Az általános vizsgakövetelmények felépítése

A vizsgatárgyak általános követelményeinek szerkezete, jellege valamennyi vizsgatárgyban hasonló. A vizsgakövetelmények megjelölik a vizsga célját, rögzítik a vizsga formáját, értelmezik és meghatározzák a két vizsgaszint különbségét, főbb vonalakban rögzítik az egyes vizsgaszinteken elvárható követelmények körét.

Az egyes vizsgatárgyak tartalmi követelményei a tanulók tudását (képességeit, készségeit, ismereteit) és elvárható teljesítményeit legtöbbször a fő témakörök, területek összefüggéseinek, folyamatainak, kulcsfogalmainak, törvényszerűségeinek, elveinek, szabályainak rendszeréhez kapcsolva határozzák meg.

Az érettségi vizsga hivatott minősíteni azt, hogy a vizsgázó képes-e

— a vizsgaszintek és a vizsgatárgyak megválasztásában megfontolt döntéshozatalra;

— világos, szabatos szóbeli és írásbeli kommunikációra, az anyanyelv árnyalt, igényes használatára, kulturált nyelvi magatartásra;

— az idegen nyelv/ek/en történő kommunikációra;

— a különböző információforrásokban való eligazodásra, azok tartalmainak, célirányos felhasználására;

— az elméleti ismeretek és az alkalmazott, gyakorlatközei, mindennapi tudás meggyőző összekapcsolására;

— logikus, összefüggésekben, folyamatokban, rendszerekben történő gondolkodásra;

— a vizsgafeladatokban megjelenített különféle kérdés, probléma, problémahelyzet iránti nyitottságra; alternatívák felismerésére, mérlegelésére, kellő társadalmi érzékenységre;

— problémamegoldásra, az ahhoz szükséges tudás és képesség bizonyítására;

— a tudásra épülő, önálló vélemény, álláspont kialakítására, képviselésére, érvelő megvédésére, mérlegelő ítéletalkotásra;

— a tantárgyak metszéspontjában elhelyezkedő tudástartalmak (pl. ökológia, globalizáció, egészségvédelem) alkalmazására.

A nemzeti, etnikai kisebbségi oktatásra vonatkozó sajátos követelmények

A nemzeti, etnikai kisebbségi oktatásban részt vevő középiskolák a nevelési-oktatási feladataik ellátása során figyelembe veszik a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvében és kerettantervében foglaltakat is.

A tantárgyi vizsgakövetelményekbe beépülnek a nemzetiségi nyelv és irodalom, illetve a népismeret tantárgyak ismeretanyagai is. A történelem, a földrajz és az ének-zene tantárgy általános követelményei kiegészülnek a nemzetiségi identitás kialakításához szükséges követelményekkel.

A nemzeti, etnikai kisebbségi oktatásban részt vevő iskolák a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó tanulóknál a nemzetiségi identitás kialakítását valósítják meg.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy céljaiban megfogalmazottakat a nemzetiségi nyelv és irodalom tekintetében is alkalmazni kell. A nemzeti, etnikai kisebbségi oktatásban részt vevő iskolák a nemzetiségek és nyelv-nemzeteik irodalmi anyagával egészítik ki a tantárgy követelményeit helyi tantervek elkészítése során. A középiskolák a világirodalom körébe tartozó ismereteket a nemzetiségi nyelv és irodalom tantárgy követelményei közé is beépíthetik.

A nemzeti, etnikai, kisebbségi oktatásban részt vevő iskolák a történelem és földrajz tantárgy követelményeibe beépíthetik a népismeret követelményeit is. Az ének-zene tantárgy keretében ismertetni kell a nemzeti, etnikai kisebbség dallamkincseit, zenei hagyományait.

A népismeret ismeretanyag és követelményei az iskola helyi tantervében önálló tantárgyként is megjelenhet.

* * *

Az egyes témák tárgyalásának mélységére, az elvárt készségek szintjére, a különböző tevékenységi formákra és a vizsgafeladatokra vonatkozóan az érettségi vizsga tantárgyainak részletes követelményei (vizsgaleírásai) adnak útmutatást.

AMAGYARNYELVÉSIRODALOM ÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga célja

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a magyar és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítéloképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez. A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgája olyan kitüntetett alkalom, amely az alábbi célokat követve teszi lehetővé a vizsgázó nyelvi kultúrájának és irodalmi műveltségének minősítését és értékelését.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, nyelvhasználati, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalait a múlt és a jelenkor nyelvi, kulturális jelenségeinek megértésében;
- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni a vizsgafeladatoknak megfelelő műfajban, a szükséges és lehetséges tartalmakkal, szerkezetben és stílusban;
- önállóan tud-e reagálni különböző korszakok különböző műfajú szépirodalmi, köznapi, tudományos szövegeinek gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, nyelvi-irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai;
- tud-e logikusan érvelni, következtéseit, gondolatait világos nyelvi formában előadni, véleményt alkotni;
- képes-e különböző alkotói magatartások, kifejezőmódok megkülönböztetésére, összevetésére, különböző szövegek elemzésére, összehasonlítására, értelmezésére és értékelésére;
- felismeri-e egy-egy korszak kifejezőmódjának, művészetének találkozási pontjait;
- tud-e irodalmi és nem irodalmi szövegek kérdésfelvetések és válaszok sokféleségében tematikusan és kronológiai-lag tájékozódni.

A középszintű vizsga a magyar nyelv használatában és az irodalomban tájékozódni tudó ember nyelvi, irodalmi műveltségét, szövegértő és szövegalkotó képességeit, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja, így a vizsga a jelöltektől a mindennapi életben és az önművelésben szükséges ismeretszerzési eljárásokat, írásbeli és szóbeli kifejezőképességet, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint az elemzés, az értelmezés és az ítéletalkotás képességének bizonyítását várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el, az olvasottság, a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények**Középszint**

Témakörök / Képességek	Követelmények
1. Az ismeretszerzés és feldolgozás eljárásai	
Információk kezelése és feldolgozása	Tájékozottság bizonyítása nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban; tények, adatok, érvek kiválasztása és újrendezése irodalmi és más kérdések megvitatásához (pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, interjú, egy nyelvű szótárak, CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár).
2. Szövegértés	
Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése	A szövegértési képesség bizonyítása különféle szakmai-tudományos, publicisztikai, gyakorlati, szépirodalmi szövegek értelmezésével, összehasonlításával. Különböző műfajú, tematikájú és nézőpontú szövegek értelmezése, összevetése; az így feltárt gondolatok, összefüggések, ismeretek önálló alkalmazása az olvasmányokra való szóbeli és írásbeli reagálásban. Irodalmi és nem irodalmi szövegek gondolatmenetének, kifejezőmódjának értelmezése, a műfaj, szerkezet, grammatikai szerveződés jelentéshordozó szerepének megértése és megfogalmazása.
3. Szövegalkotás	
Írásbeli kifejezőképesség	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása az ismertetés, magyarázat, összefoglalás, fejtegetés, ajánlás, összehasonlítás, értekezés műfajában irodalmi és nem irodalmi témák köréből (pl. a kulturális örökség, a civilizáció ellentmondásai, az élet minősége, a globális kérdések, az emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések, érzelmek, az információs társadalom, a mindennapi élet döntési helyzetei, a mindenkori jelen problémahelyzetei, kérdései, válaszai, a tömegkommunikáció, a mindennapi életvitel). Kreatív írás (pl. elbeszélés, jellemzés, átírás nézőpontváltással). Kérdéskör, kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével. Az irodalmi olvasmányok széles választékát magában foglaló tájékozottság, személyes állásfoglalás, az egyéni olvasat kifejezése a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelő szabotossággal. Hivatalos írásművek (pályázat, levél, önéletrajz, kérvény) szerkezeti és tartalmi normáinak alkalmazása.
Szóbeli műfajok, beszéd és szövegmondás	Az iskolai és a civil lét jellemző beszédszinterei és szóbeli kifejezésformái; ideértve a szóbeli vizsga műfajainak ismeretét. A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, kifejtett közlés. A témának és a megnyilatkozás céljának megfelelő, hiteles érvelés, kifejtés, összegzés, bizonyítás. Memoriter: teljes művek és részletek szövegű előadása.
4. Ismeretek a nyelvről	
A nyelvi szintek grammatikája	Szépirodalmi és köznyelvi szövegek hangtani, alak- és szótani, mondattani, jelentéstani elemzése. Az ismeretek felhasználása a szövegek megértésében és különféle műfajú, különböző címzettű, kontextusú szövegek létrehozásában A köznyelvi norma ismerete és alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható kézírás, a helyesírási és nyelvhelyességi hibák javításának képessége.

Témakörök / Képességek	Követelmények
Szöveg és szövegtípusok	<p>Szövegek szerkezetének, szintaktikai szintjének, jelentésrétegeinek elemzése a megfelelő fogalmak alkalmazásával.</p> <p>A szöveg lineáris és globális kohéziója, elsődleges és mögöttes jelentése.</p> <p>A szövegfajták jellemzőinek ismerete — összefüggésben a szövegértés és szövegalkotás tevékenységével.</p>
Közlésmódok és műfajok	<p>Közlésmódok és műfajok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi normáinak, jellemzőinek ismerete (ismertetés, összehasonlítás, összegzés, kifejtés, magyarázat, érvelés, értekezés).</p> <p>A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok normái.</p> <p>Publicisztikai és ismeretterjesztő műfajok jellemzői.</p>
Stílus és jelentés	<p>Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban.</p> <p>Szóhasználat és stílusérték.</p> <p>Stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.</p>
Általános nyelvi ismeretek	<p>A nyelv mint jelrendszer.</p> <p>A beszéd mint cselekvés.</p> <p>A nyelv és a gondolkodás összefüggései.</p> <p>Az európai nyelvcsaládok, nyelvtípusok.</p> <p>A nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai.</p>
Kommunikáció	<p>A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal; a kommunikáció nyelvi (szavak, mondatok, mondat- és szövegfonetika) és nem nyelvi kifejezőeszközei (testbeszéd); a beszéd és az írás.</p> <p>A különféle szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal.</p>
A magyar nyelv története	<p>Változás és állandóság a nyelvben.</p> <p>A magyar nyelv rokonsága.</p> <p>A magyar nyelv történetének fő szakaszai; a nyelvújítás szerepe.</p>
Nyelv és társadalom	<p>Társadalmi és területi nyelvváltozatok.</p> <p>Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban.</p> <p>A mai magyar nyelv rétegződése, a nyelvhasználat társas és társadalmi összefüggései; a nyelvművelés.</p> <p>Etnikumok és nemzetiségek nyelve és kultúrája Magyarországon.</p> <p>A magyar nyelv helyzete a határon túl.</p> <p>A tömegkommunikáció leggyakoribb műfajai és hatáskeltő eszközei.</p> <p>Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra (pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az Interneten, elektronikus levelezés).</p>

5. Irodalmi ismeretek

A) Szerzők és művek

Életművek a magyar irodalomból	<p>Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila.</p> <p>Az életmű: az életút jelentős tényei, a főbb művek beható szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, kérdésselvetések, élethelyzetek, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), az értelmezett művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban.</p> <p>Memoriterek.</p>
A szerző és művének beható ismerete	<p>Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, Madách Imre: Az ember tragédiája, egy-egy magyar regény a XIX. század és a XX. század második felének irodalmából.</p> <p>A szerző és műve: a mű keletkezésének néhány jellemző ténye, műfaji sajátosságok; a téma, a kompozíció, a motívumok, a nyelvhasználat összefüggései; a mű értelmezése.</p> <p>Memoriterek.</p>

Témakörök / Képességek	Követelmények
Szerzői portrék	<p>Janus Pannonius, Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond.</p> <p>Szerzői portré: a pályakép legfontosabb jellemzői és értelemszerűen két-három lírai és/vagy néhány epikai alkotás ismerete: téma, műfaj, kompozíció, jellemző motívumok, kérdésfeltevések.</p> <p>Memoriterek.</p>
Szerzők és művek a magyar irodalomból	<p>Zrínyi Miklós, Mikes Kelemen, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Illyés Gyula, Ottlik Géza, Weöres Sándor, Örkény István, Németh László, Márai Sándor, Pilinszky János.</p> <p>Választandó legalább hat szerző a felsoroltak közül.</p> <p>Az adott szerző egy-két jellemző művének bemutatása, értelmezése.</p>
Szerzők és művek a kortárs irodalomból	<p>Egy, választás szerinti szerző a közelmúlt irodalmából (pl. Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos, Vas István vagy mások) vagy a kortárs irodalomból.</p> <p>Az adott szerző egy-két jellemző művének bemutatása, értelmezése.</p>
Világirodalom	<p>Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia.</p> <p>Választás szerint legalább két korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének bemutatása a következő korszakok közül: középkor és reneszánsz; barokk; felvilágosodás; romantika; a XIX. század második fele; avantgárd és a XX. század első fele; a XX. század második fele; kortárs világirodalom (pl. Közép-Európa népeinek irodalmából).</p> <p>Néhány korszak vagy kiemelkedő szerző az európai színház történetéből.</p>
B)Értelmezésszintek, megközelítések	
Irodalomtörténet	<p>Korok, korszakok, irányzatok, életművek, művek bemutatása, elemzése, értékelése.</p> <p>Egy életmű bemutatása.</p> <p>Egy-egy alkotás bemutatása egy korszakból, egy életműből.</p> <p>A magyar irodalom főbb korszakainak jellemzői: alkotók, művek, kapcsolatok.</p>
Korszakok, stílustörténet	<p>Egy-egy korszak különböző művészeti ágainak (pl. zene, építészet, képzőművészet, színház és filmművészet) párhuzamai irodalmi művekkel.</p> <p>Színház és dráma a különböző korszakokban.</p>
Témák, motívumok	<p>Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.</p> <p>Az európai irodalom alapvető hagyományai mint forrás és kútfő (az antikvitás, a Biblia, a magyar népköltészet) — bizonyítás néhány példával.</p> <p>Az olvasott művekben motívumok, témák változatainak felismerése, értelmezése (pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro és makrokozmosz, felnőtt—gyermek, férfi—nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).</p>
Műfajok, poétika	<p>Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése.</p> <p>A műfaji keretek közös jegyei és történeti változatai — bizonyítás néhány példával.</p> <p>A műfaji, poétikai fogalmak helyénvaló alkalmazása.</p>
Az irodalom határterületei	<p>Azok a kialakult vagy formálódó „műfajok”, amelyek befolyásolják az ízlést és a világképet; a tömegkultúra, a szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei — néhány jelenkori példa bemutatása és értékelése.</p> <p>Az irodalom létmódja filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban.</p>
Regionális kultúra	<p>Tájékozottság a régió, a település kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományaiiban (pl. folklór, művelődéstörténet, irodalomtörténet; múzeum, színház, civil társaságok).</p> <p>A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése.</p>

Témakörök / Képességek	Követelmények
------------------------	---------------

6. Fogalmi műveltség

Fogalomismeret, fogalomhasználat	Fogalomkörök: kommunikáció, grammatika, szövegtan, jelentéstan, retorika, stilisztika, nyelvtörténet; műfajelmélet, irodalmi kifejezésformák, irodalomtörténeti és kultúrtörténeti korszakok, etika, lélektan. Olvasmányélmény, személyes olvasat fogalmilag helytálló előadása.
----------------------------------	---

Emelt szint

Témakörök/Képességek	Követelmények
----------------------	---------------

1. Az ismeretszerzés és feldolgozás eljárásai

Információk kezelése és feldolgozása	A nyelvi, irodalmi ismeretterjesztés, a nyelvművelés nyomtatott és elektronikus műfajaiban (pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, egynyelvű szótárak, CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia) való tájékozottság bizonyítása nyelvi és irodalmi feladatmegoldásokban; az információk célirányos és kritikus használata. Életformára, kulturális szokásokra utaló dokumentumok (pl. tárgyi emlékek, fotó, film, hangdokumentumok) alapján következtetések megfogalmazása egyes korok kultúrájára nézve.
--------------------------------------	---

2. Szövegértés

Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése	A szövegértési képesség bizonyítása különböző műfajú és tematikájú irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésével. Különböző műfajú, tematikájú és nézőpontú szövegek értelmezése, összevetése, az így feltárt jelentések, összefüggések, ismeretek önálló alkalmazása az olvasmányokra való szóbeli és írásbeli reagálásban. Irodalmi és nem irodalmi szövegek gondolatmenetének, kifejezésmódjának értelmezése, a műfaj, szerkezet, grammatikai szerveződés jelentéshordozó szerepének megértése, a megértés bizonyítása.
---	---

3. Szövegalkotás

Írásbeli kifejezőképesség	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása az ismertetés, magyarázat, összefoglalás, fejtegetés, ajánlás, összehasonlítás, definíció, az értekezés, az esszé műfajában irodalmi és nem irodalmi témák köréből (pl. a kulturális örökség, a művészetek, a civilizáció ellentmondásai, az élet minősége, a globális kérdések, az emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések, érzelmek, az információs társadalom, a mindennapi élet döntési helyzetei, a mindenkori jelen problémahelyzetei, kérdései és válaszai, a tömegkommunikáció, a mindennapi életvitel). Kreatív írás (pl. elbeszélés, jellemzés, átírás nézőpontváltással). Kérdéskör, kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés különféle módszerével. Az irodalmi olvasmányok széles választékát magában foglaló tájékozottság, személyes állásfoglalás, az egyéni olvasat kifejezése az értekezés, az esszé műfajában. Hivatalos írásművek (pályázat, kérvény, önéletrajz) normáinak alkalmazása.
---------------------------	---

Témakörök / Képességek	Követelmények
Szóbeli műfajok, beszéd és szövegmondás	<p>Az iskolai és a civil lét jellemző beszédszinterei és szóbeli kifejezésformái; ideértve a szóbeli vizsga műfajainak ismeretét.</p> <p>A témának és a megnyilatkozás céljának megfelelő, hiteles érvelő előadás, hozzászólás, kifejtés, összegzés.</p> <p>A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, kifejtett közlés.</p> <p>A mondat- és szövegfonetikai eszközök szerepének ismerete és helyes alkalmazása az előadásban és a szövegmondásban.</p> <p>Teljes művek és részletek szövegű előadása.</p>
4. Ismeretek a nyelvről	
A nyelvi szintek grammatikája	<p>Szépirodalmi és köznyelvi szövegek hangtani, alak- és szótani, mondattani, jelentéstani elemzése, az alkalmazott fogalmak megnevezése, nyelvi rendszerbeli összefüggésük pontos ismerete.</p> <p>A modalitás, a szórend és az aktuális tagolás szerepe a mondat és a szöveg jelentésében.</p> <p>A grammatikai ismeretek felhasználása a különféle műfajú, címzettű, kontextusú szövegek értelmezésében és létrehozásában.</p> <p>A köznyelvi norma ismerete, biztos helyesírás, rendezett, olvasható kézírás, nyelvhelyességi hibák javítása.</p>
Szöveg és szövegtípusok	<p>Szövegek szerkezetének, szintaktikai szintjének, jelentésrétegeinek elemzése a megfelelő fogalmak alkalmazásával.</p> <p>A szöveg lineáris és globális kohéziója, elsődleges és mögöttes jelentése.</p> <p>A szövegtípusok jellemzőinek ismerete — összefüggésben a szövegértés és szövegalkotás tevékenységével.</p>
Közlésmódok és műfajok	<p>Közlésmódok és műfajok (ismertetés, ajánlás, összehasonlítás, esszé, értekezés, kifejtés, magyarázat, definíció, kommentár) kommunikatív, szerkezeti, nyelvi normáinak jellemzői.</p> <p>A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok (kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, jegyzőkönyv, meghatalmazás) normái.</p> <p>Publicisztikai és ismeretterjesztő műfajok jellemzői.</p>
Stílus és jelentés	<p>Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben, az értekező prózában és a szépirodalomban.</p> <p>A szépirodalmi stílus, a stíluszeszközök felismerése és fogalmi meghatározása.</p> <p>Szóhasználat és stílusérték.</p> <p>Stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.</p> <p>Stílusréteg, korstílus jellemzése példákkal.</p>
Általános nyelvi ismeretek	<p>A nyelv mint jelrendszer. A beszéd mint cselekvés.</p> <p>A nyelv és gondolkodás összefüggései; a megismerés és a nyelv viszonya a világról formált tudásunkban.</p> <p>Az európai nyelvcsaládok, nyelvtípusok, a nyelvtipológia szempontjai.</p> <p>A nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai.</p> <p>A nyelv diakrón és szinkrón változásainak jellemzése példákkal; társadalmi viszonyulások a nyelv változásaihoz.</p>
Kommunikáció	<p>A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal; a kommunikáció nyelvi (szavak, mondatok, mondat- és szövegfonetika) és nem nyelvi kifejezőeszközei (testbeszéd); a beszéd és az írás.</p> <p>A különféle szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal.</p> <p>A magán- és nyilvános kommunikáció retorikai és stiláris jellemzői; a közéleti műfajok, a szónoklat.</p>

Témakörök / Képességek	Követelmények
A magyar nyelv története	<p>Változás és állandóság a nyelvben.</p> <p>A nyelvtörténet forrásai, a nyelvrokonság bizonyítékai, a magyar nyelv történetének fő szakaszai, nyelvmélekek, a szókészlet eredete, az anyagi és szellemi műveltség bizonyítékai a szókészletben.</p> <p>A nyelvújítás képviselői és jelentősége.</p> <p>Nyelv és nemzet összefüggései a reformkorszakban — a magyar nyelv történetének szakaszaival összefüggésben művelődéstörténeti, irodalomtörténeti vonatkozások bemutatása.</p> <p>Írók a magyar nyelvről: gondolataik, állásfoglalásaik, nyelvművelő tevékenységük — néhány példa.</p>
Nyelv és társadalom	<p>Társadalmi és területi nyelvváltozatok.</p> <p>Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban.</p> <p>A mai magyar nyelv rétegződése, a nyelvhasználat társas és társadalmi összefüggése, köznyelv, tájnyelv, regionális köznyelv.</p> <p>Etnikumok és nemzetiségek nyelve és kultúrája Magyarországon.</p> <p>Nyelvünk helyzete a határon túl.</p> <p>A tömegkommunikáció leggyakoribb műfajainak és hatáskeltő eszközeinek értelmezése, az ismeretek alkalmazása az önálló szövegalkotásban.</p> <p>Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra (pl. számítógépes szövegszerkesztés, kommunikáció az Interneten, elektronikus levelezés).</p> <p>A nyelvművelés szerepe a köznyelvi normák változásainak megítélésében és fenntartásában.</p>
5. Irodalmi ismeretek	
A) Szerzők és művek	
Életművek	<p>Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila.</p> <p>Életmű: az életút jelentős állomásai, lokális és regionális kötődések, az alkotói pálya főbb tényei, összefüggései, kötetek vagy művek keletkezéséhez kapcsolódó ismeretek (pl. meghatározó hatások, a mű korabeli fogadtatása, világirodalmi párhuzamok, adaptációk).</p> <p>Főbb művek, kötetek, kötetkomponáló elvek (pl. ciklusok, témák, motívumok).</p> <p>Néhány mű beható szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (visszatérő kérdések, témák, motívumok; hangvétel, műfaji-formai sajátosságok).</p> <p>Az életművet leíró, minősítő legfőbb jellemzők. A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi hagyományban.</p> <p>Memoriterek.</p>
Szerző és művének beható ismerete	<p>Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, Madách Imre: Az ember tragédiája, két-két magyar regény a XIX. század, a XX. század első, a XX. század második felének irodalmából.</p> <p>Szerző és műve: a mű keletkezésének jellemző tényei és összefüggései, forrásai, a téma, a kompozíció, a motívumok, a nyelvhasználat összefüggései, a mű értelmezése.</p> <p>A műnemi, műfaji sajátosságok összefüggése a korszak szellemi és stílusirányzataival, a szöveg motivikus kapcsolatai, a felvetett kérdések (pl. etikai, esztétikai, filozófiai) elmélyítése; a mű fogadtatása; világirodalmi párhuzamok.</p> <p>Memoriterek.</p>
Szerzői portrék	<p>Janus Pannonius, Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Radnóti Miklós, Illyés Gyula, Szabó Lőrinc.</p> <p>A felsorolt 12 szerző portréja.</p> <p>Szerzői portré: az alkotói pálya, az életmű legfontosabb jellemzői, összefüggésben a korszak szellemi és stílusirányzataival. Értelemszerűen min. három-négy lírai és/vagy egy-két epikai alkotás szövegismereten alapuló többszemponutú elemzése, értelmezése.</p>

Témakörök / Képességek	Követelmények
Szerzők és művek a magyar irodalomból	<p>Zrínyi Miklós, Pázmány Péter, Mikes Kelemen, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Ottlik Géza, Weöres Sándor, Örkény István, Németh László, Márai Sándor, Pilinszky János.</p> <p>Választandó legalább tíz szerző a felsoroltak közül.</p> <p>Az adott szerző két-három lírai és/vagy egy-két epikai művének elemző bemutatása, értelmezése az életművel való összefüggésben is.</p>
Szerzők és művek a kortárs irodalomból	<p>Két, választás szerinti szerző a közelmúlt irodalmából (pl. Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos, Vas István) vagy a kortárs irodalomból.</p> <p>Az adott szerző két-három lírai és/vagy egy-két epikai művének bemutatása, értelmezése az életművel és a korszak irányzataival való összefüggésben is.</p>
Világirodalom	<p>Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás (görög-római irodalom és mitológia) és a Biblia.</p> <p>A következő korszakok jellemzőinek ismerete és (a barokk kivételével) korszakonként legalább két-két mű bemutatása: középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a XIX. század második fele, avantgárd és a XX. század első fele, a XX. század második fele és kortárs világirodalom (pl. Közép-Európa népeinek irodalmából).</p> <p>Néhány korszak vagy kiemelkedő szerző az európai színház történetéből.</p>
B)Értelmezésszintek, megközelítések	
Irodalomtörténet	<p>Korok, korszakok, irányzatok, életművek, művek bemutatása, elemzése, értékelése. Az irodalom körébe tartozó jelenségek időrendi áttekintése, jellemző összefüggések értelmezése az olvasott szerzők és művek köréből.</p> <p>Magyar irodalomtörténeti, művelődéstörténeti korszakok, folyamatok.</p> <p>Az irodalmi élet, az irodalom intézményei, a főbb tények ismerete az olvasott szerzőkkel, művekkel összefüggésben.</p> <p>Az írói életút, a pályakép mint irodalomtörténeti tény, mint hivatkozási alap, mint későbbi újraértelmezések tárgya — bizonyítás példával, érvekkel.</p> <p>Szövegekben a jellemző irodalmi hagyomány felismerése.</p>
Korszakok, stílustörténet	<p>Különböző művészeti ágak (pl. zene, építészet, képzőművészet, színház- és filmművészet) azonosságai és kölcsönhatásai; világszemlélet, filozófia, életforma koronkénti meghatározottságai és művészi megjelenései.</p> <p>Legalább két korszak két-három művészeti ágának, tematikus, kifejezőmódbeli hasonlóságainak, különbségeinek bemutatása a lehetséges és szükséges világszemléleti, etikai, esztétikai utalásokkal (pl. antikvitás, középkor, romantika, avantgárd, századforduló, kortárs kultúra, ifjúsági szubkultúra).</p> <p>Egy-egy korszak összehasonlítása (pl. klasszicizmus, romantika).</p> <p>Művészeti ágak egymásra hatásának példái (pl. Az ember tragédiája illusztrációi; írók zenei, képzőművészeti írásai).</p>
Témák, motívumok	<p>Életművek és műalkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.</p> <p>A térben és időben közeli, illetve távoli műveket összekötő tematikus, motivikus összefüggések (pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások) felismerése, szerepének, jelentésének megértése és megfogalmazása.</p> <p>Témák, motívumok, elterjedt toposzok, archetípusok hosszmetetszerű feltárása és meggyőző előadása, érvekkel, példákkal.</p> <p>Egy-egy szépirodalmi mű, egy-egy esszé témahálózatának, motívumainak továbbélése — bizonyítás példával.</p> <p>Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása (pl. a kortárs irodalomból).</p>

Témakörök / Képességek	Követelmények
Műfajok, poétika	<p>Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásainak vizsgálata.</p> <p>Az összehasonlításban alkalmazott fogalmak megválasztásának indoklása.</p> <p>Műfajteremtő művek, egy-egy magyar és világirodalmi példa és e szempontú bemutatása.</p> <p>Egy-egy műfaj története, összehasonlító végigkísérése hosszabb-rövidebb történeti folyamatban (pl. elégiák, epigrammák a magyar irodalomban; az antik és a shakespeare-i tragédia; regénytípusok).</p>
Az irodalom határterületei	<p>A tömegkultúra, a szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei, megítélése; a vizualitás térnyerése — példák, nézőpontok, érvek, ellenérvek a múltból és a kortárs kultúrából (pl. bohóctréfa, commedia dell'arte, burleszk, adomák, anekdoták, dalszövegek).</p> <p>Az adaptáció, az átírás jelenségei és jellemzői.</p>
Regionális kultúra	<p>Tájékozottság a régió, a település kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományai-ban (pl. folklór, művelődéstörténet, irodalomtörténet; múzeum, színház, civil társaságok, egyletek).</p> <p>A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők.</p> <p>Régiók, tájak, iskolák hagyományainak irodalmi alkotásokban való megjelenítése.</p>
6. Fogalmi műveltség	
Fogalomismeret, fogalomhasználat	<p>Fogalomkörök: kommunikáció, grammatika, szövegtan, jelentéstan, retorika, stilisztika, nyelvtörténet; műfajelmélet, irodalmi kifejezésformák, irodalomtörténeti és kultúrtörténeti korszakok, etika, lélektan, filozófia.</p> <p>Fogalom értelmezése esetenként történeti kontextusával, meghatározással is.</p> <p>Fogalmak változó érvényességéből helytálló következtetések megfogalmazása (pl. a regényműfaj változásai).</p> <p>Esztétikai, műfaji fogalmak összehasonlítása — történeti kontextusokban (pl. az epigramma, a tragédia, a komédia, a novella fogalmának változatai).</p> <p>Saját olvasmányélmény fogalmilag helytálló bemutatása.</p>

ATÖRTÉNELEMÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A történelem érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a történeti gondolkodásmód kialakulásához szükséges alapokkal,
- birtokában van-e az alapvető történelmi tényeknek (időpontok, személyek stb.);
- tudja-e használni a történelmi fogalmakat, a szaknyelvet;
- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel a történelmi eseményeket és jelenségeket értelmezni tudja;
- képes-e a történelmi forrásokat — legyenek akár eredeti források, akár a múlttól szóló feldolgozások — vizsgálni és elemezni, a múlt emberének életét reálisan elképzelni;
- fel tudja-e használni történeti ismereteit arra, hogy a jelenkor társadalmi jelenségeit értelmezze;
- képes-e az érvekkel alátámasztott, árnyalt és tényszerű történelmi értékeléseket előnyben részesíteni a leegyszerűsítő véleményekkel szemben.

A követelményekben:

- hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegű követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és történelmi ismeretek, amelyek a jelen világának megértéséhez szükségesek,
- nagy figyelmet kapnak a társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatok, illetve azok a készségek és ismeretek, amelyek az egyes korszakok komplex, életszerű bemutatásához szükségesek;
- fontos szerep jut a politika- és eseménytörténet mellett a társadalom-, a gazdaság-, a művelődés- és mentalitás-történetnek.

A középszintű vizsga a jelöltektől az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint a történelmi ítéletalkotás készségének meglétét várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban történelmet tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, összetettebb rendszerezési alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási műveleteket, önállóbb ítéletalkotási készségeket vár el, továbbá a történelmi tények, adatok tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
--------------------------	---------------

1. Kompetenciák

Források használata és értékelése	Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése. Képi források (pl. fényképek, karikatúrák, plakátok) megadott szempont szerinti értelmezése. A történelmi térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból. A tények és feltételezések megkülönböztetése. Önálló kérdések megfogalmazása a forrással kapcsolatban, megadott szempontok alapján.
A szaknyelv alkalmazása	Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.
Tájékozódás térben és időben	Történelmi helyszínek azonosítása térképen, egyszerű történelmi térképábrák készítése. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában. A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken. Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése, események időrendbe állítása. Különbségek és egybeesések felismerése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének, sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete.

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>A tanultak okok és következmények szerinti rendezése.</p> <p>Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában egyszerre több oka és következménye van.</p> <p>Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában.</p> <p>Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevők szándékai.</p> <p>Önálló kérdések megfogalmazása a tanult történelmi események okairól és következményeiről.</p> <p>A változás és a fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon.</p> <p>A különböző történelmi régiók eltérő fejlődésének bemutatása.</p> <p>Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása.</p>
Történelmi események és jelenségek tematikus szempontú bemutatása	<p>A tematikus megközelítés nem igényel a kronologikus elrendezésnél több tartalmi ismeretet, hanem ezek más szempontú alkalmazását jelenti.</p> <ul style="list-style-type: none"> — Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra. — Népeség, település, életmód. — Egyén, közösség, társadalom. — Etnikum, nemzet, nemzetiség, kisebbség. — A modern demokráciák működése.
2. Témakörök	
Az ókor és kultúrája	<p>Vallás és kultúra az ókori Keleten.</p> <p>A demokrácia kialakulása Athénban.</p> <p>A görög hitvilág, művészet, tudomány.</p> <p>A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralkodó kialakulása.</p> <p>A római hitvilág, művészet, tudomány.</p> <p>A kereszténység kialakulása és elterjedése.</p>
A középkor	<p>A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői.</p> <p>A nyugati és a keleti kereszténység eltérő fejlődése.</p> <p>Az iszlám vallás és az arab világ.</p> <p>A középkori városok.</p> <p>Művelődés és mindennapok a középkorban.</p> <p>A humanizmus és a reneszánsz Itáliában.</p> <p>Az angol és a francia rendi állam működése.</p> <p>Az oszmán birodalom terjeszkedése.</p>
A középkori magyar állam megeremtése és virágkora	<p>A magyar nép őstörténete és vándorlása.</p> <p>A honfoglalástól az államalapításig.</p> <p>Géza fejedelem és István király műve.</p> <p>Az Árpád-kor jelentős uralkodói (Szent László, Könyves Kálmán, II. András, IV. Béla).</p> <p>Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos és Luxemburgi Zsigmond idején.</p> <p>A Hunyadiak.</p> <p>Kultúra és művelődés.</p>
Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban	<p>A nagy földrajzi felfedezések és következményei.</p> <p>Reformáció és katolikus megújulás.</p> <p>A parlamentáris monarchia megszületése Angliában.</p> <p>A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás.</p> <p>A felvilágosult abszolútizmus Ausztriában és Poroszországban.</p>
Magyarország függetlenségi harcai és újjászerveződése a Habsburg Birodalomban	<p>A mohácsi csata és az ország három részre szakadása.</p> <p>Az Erdélyi Fejedelemség virágkora.</p> <p>A török kiűzése, a Rákóczi-szabadságharc.</p> <p>Demográfiai, nemzetiségi, társadalmi és gazdasági változások.</p> <p>Művelődés, egyházak, iskolák.</p>

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora	<p>A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata.</p> <p>A XIX. század eszméi.</p> <p>Az ipari forradalom következményei.</p> <p>Az egységes Németország, Olaszország és az USA kialakulása.</p> <p>Hatalmi viszonyok, katonai-politikai szövetségek a századfordulón.</p> <p>Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik.</p>
A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	<p>A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései.</p> <p>Az átalakuló társadalom és életformák, új elemek a gazdasági életben.</p> <p>A reformkori művelődés, kultúra.</p> <p>A pozsonyi országgyűlés, a pesti forradalom és az áprilisi törvények.</p> <p>A szabadságharc legfontosabb csatái; a Függetlenségi Nyilatkozat; a szabadságharc veresége és a megtorlás.</p> <p>A kiegyezés előzményei, megszületése és tartalma.</p> <p>Gazdasági és társadalmi változások a dualizmus korában.</p> <p>A tudományos és művészeti élet fejlődése.</p>
Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	<p>Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék.</p> <p>A gazdaság a társadalom és életmód új jelenségei a fejlett világban.</p> <p>Az 1929—33-as gazdasági válság és következményei.</p> <p>A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa.</p> <p>A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra a 20-as, 30-as években.</p> <p>A második világháború jelentős fordulatai.</p> <p>A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői.</p> <p>A szocialista rendszerek bukása.</p>
Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig	<p>A trianoni béke.</p> <p>A Horthy-rendszer jellege, jellemzői.</p> <p>A művelődési viszonyok és az életmód.</p> <p>A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái.</p> <p>Magyarország háborúba sodródása és részvétele.</p> <p>A német megszállás, a holocaust Magyarországon.</p>
Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig	<p>Magyarország szovjet felszabadítása és megszállása.</p> <p>A határon túli magyarság sorsa.</p> <p>A kommunista diktatúra kiépítése és működése.</p> <p>Az 1956-os forradalom és szabadságharc.</p> <p>A Kádár-rendszer jellege, jellemzői.</p> <p>A rendszerváltozás.</p>
A jelenkor	<p>A közép-európai régió jellemzői, távlatai.</p> <p>Az európai integráció története.</p> <p>A „harmadik világ”.</p> <p>Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés.</p> <p>A globális világ kihívásai és ellentmondásai.</p>
A mai magyar társadalom és életmód	<p>Alapvető állampolgári ismeretek (emberi jogok, alkotmányos jogok és kötelezett ségek).</p> <p>Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban.</p> <p>A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság.</p> <p>Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások.</p> <p>A szociális piacgazdaság programja.</p>

Emelt szint

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Források használata és értékelése	<p>Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése és következtetések megfogalmazása.</p> <p>Különböző típusú források (pl. újságcikkek, emlékiratok, beszédek, nemzetközi szerződések) egybevetése és az azokból gyűjtött információk összevetése, elemzések készítése.</p> <p>Képi források (pl. fényképek, karikatúrák, plakátok) értelmezése.</p> <p>A történelmi térképek sokoldalú felhasználása az ismeretszerzéshez.</p> <p>Információk gyűjtése és következtetések levonása statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból.</p> <p>Művészeti források (szépirodalmi, képzőművészeti és filmalkotások) értelmezése.</p> <p>Önálló kérdések megfogalmazása a forrással kapcsolatban.</p> <p>Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása.</p> <p>Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete.</p> <p>A tények és feltételezések megkülönböztetése.</p> <p>A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során.</p> <p>Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes történelmi események és személyek megítélése miként változott a különböző történelmi korokban.</p> <p>Érvekkel alátámasztott véleménykialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.</p>
A szaknyelv alkalmazása	<p>Történelmi fogalmak helyes használata, értelmezése.</p> <p>A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete, értelmezése (pl. nemes, rab, szolga, város, egyház).</p>
Tájékozódás térben és időben	<p>Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken.</p> <p>Egyszerű történelmi térkép-vázlatok készítése.</p> <p>A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában.</p> <p>A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken.</p> <p>A történelmi tér változásainak ismerete.</p> <p>Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése.</p> <p>Események időrendbe állítása.</p> <p>Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között.</p> <p>A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete.</p> <p>Geopolitikai jellegű következtetések megfogalmazása térképek segítségével.</p> <p>Európa történetének (ókortól napjainkig) többszemponú korszakolása.</p>
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>A tanultak okok és következmények szerinti rendezése.</p> <p>Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában egyszerre több oka és következménye van.</p> <p>Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése.</p> <p>A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése.</p> <p>Annak példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációban az egyes emberek nézetet, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük befolyásolja.</p> <p>Önálló kérdések megfogalmazása, felvetése történelmi események okairól és következményeiről.</p> <p>A változás és a fejlődés közötti különbség, a változás és a fejlődés viszonyának értelmezése konkrét példákon.</p> <p>A különböző történelmi régiók eltérő fejlődésének bemutatása.</p> <p>Aktuális eseménynek történelmi előzményeinek bemutatása.</p> <p>Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése.</p> <p>Szabadon választott példa segítségével hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása.</p> <p>A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása.</p>

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
Történelmi események és jelenségek tematikus szempontú bemutatása	<p>A tematikus megközelítés nem igényel a kronologikus elrendezésnél több tartalmi ismeretet, hanem azok más szempontú alkalmazását:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra. — Egyén, közösség, társadalom. — Népeség, település, életmód. — Etnikum, nemzet, nemzetiség, kisebbség. — Politikai intézmények, eszmék, ideológiák. — Kontinentális, világméretű konfliktusok és nemzetközi együttműködés. — A modern demokráciák működése.
2. Kronologikus megközelítés	
Az ókor és kultúrája	<p>Vallás és kultúra az ókori Keleten. A demokrácia kialakulása Athénban. A görög hitvilág, művészet, tudomány. A köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása. A római hitvilág, művészet, tudomány. A kereszténység kialakulása és elterjedése. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.</p>
A középkor	<p>A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői. A nyugati és a keleti kereszténység eltérő fejlődése. Az iszlám vallás és az arab világ. A középkori városok. Művelődés és mindennapok a középkorban. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában. Az angol és a francia rendi állam működése. Az oszmán birodalom terjeszkedése.</p>
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	<p>A magyar nép őstörténete és vándorlása. A honfoglalástól az államalapításig. Géza fejedelem és István király műve. Az Árpád-kor jelentős uralkodói (Szent László, Könyves Kálmán, II. András, IV. Béla). Az Árpád-kori kultúra. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos és Luxemburgi Zsigmond idején. A Hunyadiak. Kultúra és művelődés.</p>
Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban	<p>A nagy földrajzi felfedezések és következményeik. Reformáció és katolikus megújulás. A parlamentáris monarchia megszületése Angliában. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás. A felvilágosult abszolutizmus Ausztriában és Poroszországban.</p>
Magyarország függetlenségi harcai és újjászerveződése a Habsburg Birodalomban	<p>A mohácsi csata és az ország három részre szakadása. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora. A török kiűzése, a Rákóczi-szabadságharc. Demográfiai, nemzetiségi, társadalmi és gazdasági változások. Művelődés, egyházak, iskolák.</p>
A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora	<p>Az Egyesült Államok létrejötte és az USA alkotmánya. A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata. A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája. A XIX. század eszméi. Az ipari forradalom és következményei. Az egységes Németország, Olaszország és az USA kialakulása. Hatalmi viszonyok, katonai-politikai szövetségek a századfordulón. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik.</p>

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	<p>A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései.</p> <p>Az átalakuló társadalom és életformák, új elemek a gazdasági életben.</p> <p>A reformkori művelődés, kultúra.</p> <p>A forradalom és szabadságharc nemzetközi keretei.</p> <p>A pozsonyi országgyűlés, a pesti forradalom és az áprilisi törvények.</p> <p>A nemzetiségek mozgalmai.</p> <p>A szabadságharc legfontosabb csatái; a Függetlenségi Nyilatkozat; a szabadságharc veresége és a megtorlás.</p> <p>A kiegyezés előzményei és megszületése.</p> <p>Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában (pl. az iparosítás, a városiasodás).</p> <p>A dualizmuskori társadalom és politika válságtünetei (pl. a nemzetiségi kérdés, az asszimiláció és kivándorlás, pártok és pártküzdelmek).</p> <p>A tudományos és művészeti élet fejlődése.</p>
Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	<p>Az első világháború előzményei, jellege, jellemzői, a Párizs környéki békék.</p> <p>A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban.</p> <p>A tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában, és az olasz fasizmus.</p> <p>A parlamentáris rendszerek (USA, Nagy-Britannia).</p> <p>Az 1929—33-as gazdasági válság és következményei.</p> <p>A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa.</p> <p>A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra a 20-as, 30-as években.</p> <p>A második világháború nagy fordulatai.</p> <p>A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői.</p> <p>A szocialista rendszerek bukása.</p>
Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig	<p>Magyarország háborús részvétele.</p> <p>Az őszirózsás forradalom. A Tanácsköztársaság.</p> <p>A trianoni béke.</p> <p>A Horthy-rendszer jellege, jellemzői.</p> <p>Művelődési viszonyok és életmód.</p> <p>A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái.</p> <p>Magyarország háborúba sodródása és részvétele.</p> <p>A német megszállás, a holocaust Magyarországon.</p>
Magyarország 1945-től napjainkig	<p>Magyarország szovjet felszabadítása és megszállása.</p> <p>A határon túli magyarság sorsa.</p> <p>A demokratikus közélet kiépítésének kísérlete és kudarca a nemzetközi viszonyok tükrében, a párizsi békeszerződés.</p> <p>A kommunista diktatúra kiépítése és működése.</p> <p>Az 1956-os forradalom és szabadságharc.</p> <p>A Kádár-rendszer jellege, jellemzői.</p> <p>A rendszerváltozás.</p>
A jelenkor	<p>A közép-európai régió jellemzői, távlatai.</p> <p>Az európai integráció története.</p> <p>A „harmadik világ”.</p> <p>Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés.</p> <p>Közép-Kelet Európa és a Balkán a rendszerváltozás után.</p> <p>A globális világ kihívásai és ellentmondásai.</p>
A mai magyar társadalom és életmód	<p>Alapvető állampolgári ismeretek (emberi jogok, alkotmányos jogok és kötelezettségek).</p> <p>Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban.</p> <p>A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság.</p> <p>Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások.</p> <p>A szociális piacgazdaság programja.</p>

AMATEMATIKAÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A matematika érettségi vizsga célja

A matematika érettségi vizsga célja annak vizsgálata, hogy a vizsgázó

- tud-e logikusan gondolkodni, rendelkezik-e megfelelő matematikai probléma- és feladatmegoldó, valamint absztrakciós, analízis és szintetizáló képességgel;
- tud-e állításokat, egyszerűbb gondolatmenetű bizonyításokat szabatosan megfogalmazni, áttekinthető formában leírni;
- elsajátította-e a mindennapi életben használatos számolási technikákat, rendelkezik-e biztos becslési készséggel, az önellenőrzés igényével;
- képes-e statisztikai gondolatok megértésére, intelligens felhasználására, a függvény- vagy függvényszerű kapcsolatok felismerésére és értékelésére;
- képes-e a leírt síkbeli és térbeli szituációk elképzelésére, tud-e ezekhez ábrát készíteni, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, számolni;
- képes-e a tanult ismereteket más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatokban alkotó módon alkalmazni;
- képes-e hétköznapi szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, egy-egy gyakorlati kérdés megoldásához matematikai modellt alkotni, különböző problémamegoldó stratégiákat alkalmazni;
- képes-e a különböző matematikai segédeszközök (függvénytáblázat, zsebszámológép) célszerű alkalmazására; a mindenkor tárgyi feltételek függvényében, azokkal szinkronban a matematikai eszközökkel való problémamegoldásban a programozható számológép, a grafikus kalkulátor és a számítógép használata fokozatosan követelménnyé válhat.

Az emelt szinten a felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak mérése, hogy a tanuló

- rendelkezik-e a felsőfokú matematikai tanulmányokhoz szükséges alapokkal;
- képes-e hipotéziseket megfogalmazni, és sejtéseit bizonyított állításaitól megkülönböztetni;
- milyen szintű kombinatív készséggel rendelkezik, mennyire kreatív a gondolkodása;
- képes-e gondolatmenetében érthetően, világosan alkalmazni a matematikai modellalkotás lépéseit (probléma megfogalmazása, matematikai formába öntése, összefüggések keresése, az eredmények matematikai módszerekkel történő kiszámítása, igazolása, értelmezése);
- képes-e bemutatni a matematika belső szépségét és az emberi kultúrában betöltött szerepét.

Az ismeretek legnagyobb része a középszinten és az emelt szinten egyaránt megjelenik. Ezen ismeretek feldolgozásában az igényesebb felépítés, az összetettebb alkalmazás, nehezebb feladatok jellemzik az emelt szintet. A követelmények leírásában gyakran szereplő „szemléletes” jelző azt fejezi ki, hogy az adott fogalom matematikailag precíz ismerete nem követelmény. A matematika tanításában csak spirálisan lehet haladni, s így több téma, pl. az analízis — a felkészülésre fordítható idő alatt — a középiskolai tanulmányok végére is csak szemléletes formában tanítható meg, s csak bizonyos alkalmazásokat tesz lehetővé.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Gondolkodási műveletek

Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazműveletek, műveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok).
---------------	---

Témakörök	Követelmények
Logika	
Logikai műveletek	A negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia ismerete, alkalmazása. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. Egyszerű matematikai szövegek értelmezése. A tárgyalt tételek pontos megfogalmazása.
Bizonyítások a matematikában	Tétel, tétel megfordítása. Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása.
Kombinatorika	Permutációk, variációk, kombinációk. Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalmak	A valós számkör. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága, számolások közelítő értékekkel. Abszolútérték fogalma. Számok normálalakja. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Az osztó, többszörös, prímszám, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele, számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Egyszerű oszthatósági feladatok.
Algebrai kifejezések, műveletek	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel. Másod- és harmadfokú nevezetes azonosságok alkalmazása.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű hatványok, racionális kitevőjű hatványok). A logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása egyszerű esetekben.
Egyenletek, egyenlőtlenségek	Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Egyszerű négyzetgyökös, algebrai törtes, abszolútértékes egyenletek. Egyszerű exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Két pozitív szám számtani és mértani közepének viszonya. Kétismeretlenes lineáris és másodfokú egyenletrendszerek. Egyismeretlenes egyenlőtlenségrendszerek.
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai.
Függvények grafikonjai, függvénytranszformációk	Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, hatvány- és gyökfüggvények, fordított arányosság, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és egyszerű transzformáltjaik: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$, $f(c \cdot x)$ Egészrész-, törtrész- és előjelfüggvény.
Függvények jellemzése	Zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás.
Sorozatok	Számtani sorozat, mértani sorozat a „S” ismerete és használata. Kamatos kamat számítása.
4. Geometria, koordináta-geometria, trigonometria	
Alapfogalmak, ponthalmazok	
Tételek	Tételek távolsága, szöge síkban és térben.
Nevezetes ponthalmazok	Feladatok ponthalmazokra (pl. szakaszfelező merőleges, szögfelező, kör, parabola, gömb).

Témakörök	Követelmények
Geometriai transzformációk	<p>A geometriai transzformáció mint függvény. Egybevágósági transzformációk ismerete, alkalmazása. Középpontos hasonlóság, a hasonlósági transzformáció fogalma. Hasonló alakzatok tulajdonságai. Az egybevágóságra és a hasonlóságra vonatkozó ismeretek alkalmazása egyszerű feladatokban.</p>
Síkgeometriai alakzatok	
Háromszögek	<p>Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra — alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Thalész-tétel, Pitagorasz-tétel ismerete, alkalmazása. Arányossági tételek derékszögű háromszögben.</p>
Négyszögek	Nevezetes négyszögek (trapézok, deltoidok) és tulajdonságaik.
Sokszögek	Szabályos sokszögek.
Kör	<p>A kör részei. A kör érintője.</p>
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás	<p>Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe. Hasonló síkidomok területe. Testek felszínének és térfogatának számítása. Hasonló testek térfogata.</p>
Vektorok	<p>A vektor fogalma. Vektorműveletek (összeadás, kivonás, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.</p>
Trigonometria	<p>Szögfüggvények fogalma. Nevezetes szögek szögfüggvényei. Egyszerű összefüggések a szögfüggvények között, egyszerű trigonometrikus egyenletek. Szinusztétel, koszinusztétel alkalmazása.</p>
Koordináta-geometria	<p>Egyenes egyenlete. Kör egyenlete. Kör és egyenes kölcsönös helyzete. A kör adott pontjába húzott érintőjének egyenlete.</p>
5. Valószínűségszámítás, statisztika	
Leíró statisztika	<p>Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.</p>
Valószínűségszámítás	<p>Relatív gyakoriság, valószínűség. A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel, a binomiális eloszlás.</p>

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Gondolkodási műveletek

Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazműveletek, műveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok). Halmazműveletek alkalmazása feladatokban. Véges és megszámlálhatóan végtelen halmazok számossága.
Logika Logikai műveletek	A negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia ismerete, alkalmazása. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. A nyelv logikai elemeinek tudatos alkalmazása. A tárgyalt tételek pontos megfogalmazása. Tétel, tétel megfordítása.
Bizonyítások a matematikában	Egyes tanult tételek bizonyításának ismerete. A matematikában használt néhány bizonyítási típus ismerete és tudatos alkalmazása (pl. skatulyaelv, direkt és indirekt bizonyítás). Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása. Bizonyítási feladatok megoldása.
Kombinatorika	Permutációk, variációk, kombinációk (ismétlés nélküli és ismétléses). Kombinatorikai feladatok megoldása. Binomiális tétel ismerete, alkalmazása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.

2. Számelmélet, algebra

Számfogalmak	A valós számkör. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága, számolások közelítő értékekkel. Abszolútérték fogalma. Számok normálalakja. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Osztó, többszörös, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele. Számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Oszthatósági feladatok. Diophantoszi egyenletek fogalma, egyszerűbbek megoldása.
Algebrai kifejezések, műveletek	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel. Másod- és harmadfokú nevezetes azonosságok és alkalmazásuk. $a^n - b^n$ szorzattá alakítása, alkalmazása.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű hatványok, racionális kitevőjű hatványok). Irracionális kitevőjű hatvány szemléletes fogalma. Logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása. Különböző alapú logaritmusok.

Témakörök	Követelmények
Egyenletek, egyenlőtlenségek	Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Paraméteres egyenletek. Másodfokúra visszavezethető magasabb fokú egyenletek megoldása. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Gyökös, algebrai törtes, abszolútértékes és egyszerű exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenletek. Egyszerű algebrai törtes, exponenciális és logaritmikus egyenlőtlenségek. A középértékek, nevezetes egyenlőtlenségek alkalmazása. Többismeretlenes egyenletrendszerek. Egy- és kétismeretlenes egyenlőtlenségrendszerek.

3. Függvények, az analízis elemei

Függvények	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai.
Függvények grafikonjai, függvénytranszformációk	Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, hatvány- és gyökfüggvények, két lineáris függvény hányadosa, exponenciális és logaritmikusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és egyszerű transzformáltjaik: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$, $f(c \cdot x)$ Egészrész-, törtrész- és előjelfüggvény.
Függvények jellemzése	Zérushely, növekedés, fogyás, korlátosság, szélsőérték, periodicitás, paritás, konvexitás. Szélsőérték-feladatok megoldása.
Sorozatok	Számtani sorozat, mértani sorozat a „S” ismerete és használata. Kamatos kamat számítása. Járadékszámítás. Végtelen mértani sor fogalma, összege. Racionális számok végtelen tizedes tört alakja.
Az analízis elemei	A határérték szemléletes fogalma. A folytonosság szemléletes fogalma. Differenciáhányados fogalma, geometriai jelentése. A deriváltfüggvény alkalmazása (érintő egyenletének felírása, szélsőérték-feladatok, harmadfokú polinomfüggvények vizsgálata). A kétoldali közelítés módszere, a határozott integrál szemléletes fogalma. A primitív függvény fogalma. A Newton—Leibniz-tétel. Határozott integrál alkalmazása grafikon alatti terület számítására.

4. Geometria, koordináta-geometria, trigonometria

Alapfogalmak, ponthalmazok	
Tételek	Tételek távolsága, szöge síkban és térben.
Nevezetes ponthalmazok	Szakaszfelező merőleges, szögfelező, kör, gömb, parabola, ellipszis, hiperbola. Szakaszfelező merőleges sík, szögfelező sík.
Geometriai transzformációk	A geometriai transzformáció mint függvény. Egybevágósági transzformációk ismerete, alkalmazása. A hasonlósági transzformáció fogalma. A merőleges vetítés fogalma. Az egybevágóságra és a hasonlóságra vonatkozó ismeretek alkalmazása számításos és bizonyítási feladatokban.

Témakörök	Követelmények
<p>Síkgeometriai alakzatok</p> <p>Háromszögek</p> <p>Négyszögek</p> <p>Sokszögek</p> <p>Kör</p>	<p>Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra, alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban.</p> <p>Thalész-tétel, Pitagorasz-tétel ismerete.</p> <p>Arányossági tételek derékszögű háromszögben.</p> <p>Nevezetes négyszögek (trapézok és deltoidok) és tulajdonságaik.</p> <p>Szabályos sokszögek.</p> <p>A kör részei.</p> <p>Középponti és kerületi szög, látókör ismerete, alkalmazása.</p> <p>A kör érintője.</p>
<p>Térbeli alakzatok</p>	<p>Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.</p>
<p>Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás</p>	<p>Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe.</p> <p>Háromszög területének különböző kiszámítási módjai.</p> <p>Hasonló síkidomok területe.</p> <p>Testek felszínének és térfogatának számítása.</p> <p>Hasonló testek térfogata.</p>
<p>Vektorok</p>	<p>A vektor fogalma.</p> <p>Vektorműveletek (összeadás, kivonás, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik.</p> <p>Vektor koordinátái.</p> <p>Vektorok alkalmazása.</p>
<p>Trigonometria</p>	<p>Szögfüggvények fogalma.</p> <p>Nevezetes szögek szögfüggvényei.</p> <p>Egyszerű összefüggések a szögfüggvények között, egyszerű trigonometrikus egyenletek.</p> <p>Színusztétel, koszinusztétel alkalmazása.</p>
<p>Koordináta-geometria</p>	<p>Egyenes egyenlete.</p> <p>Kör egyenlete.</p> <p>Kör és egyenes kölcsönös helyzete.</p> <p>Két kör kölcsönös helyzete.</p> <p>A kör adott pontjába húzott érintőjének egyenlete.</p> <p>A parabola egyenlete.</p>
<p>5. Valószínűségszámítás, statisztika</p>	
<p>Leíró statisztika</p>	<p>Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiaagram, hisztogram).</p> <p>Gyakoriság, relatív gyakoriság.</p> <p>Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz).</p> <p>Szórás.</p> <p>Átlagtól való eltérés 2—3 szórásnyi intervallumban.</p>
<p>Valószínűségszámítás</p>	<p>Relatív gyakoriság, valószínűség.</p> <p>A nagy számok törvényének szemléletes tartalma.</p> <p>A valószínűség klasszikus kiszámítási módja.</p> <p>Visszatevéses mintavétel, a binomiális eloszlás, várható értéke és szórása.</p> <p>Visszatevés nélküli mintavétel, a hipergeometrikus eloszlás.</p> <p>Eseményalgebra.</p> <p>Események függetlensége.</p>
<p>Matematikai statisztika</p>	<p>Statisztikai sokaság, paraméter, minta, relatív gyakoriság fogalma és kapcsolatuk.</p> <p>A relatív gyakoriság intervallum becslése.</p> <p>A közvélemény-kutatás elemei.</p>

AZ IDEGEN NYELV ÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI**A vizsga formája**

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

Az idegen nyelv érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsgával záruló középiskolai idegennyelv-oktatás céljai között szerepelnek pragmatikus célok (a kommunikatív kompetencia kialakítása), kognitív célok (ismeretek, információk közvetítése) és személyiségfejlesztő célok (nyitottság, tolerancia a másik ember iránt; önállóság, szociális viselkedés a kicsoporton belül).

Az idegen nyelvi érettségi vizsga a nyelvoktatás céljai közül csak a pragmatikus cél megvalósulását méri, vagyis azt, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbiakban kifejtett kommunikatív kompetencia meghatározott szintjével. Bár nagyon fontos, hogy a tanulók a tanítási folyamat során ismereteket szerezzenek a világról, a nyelvről és a célkultúrákról, ezeket az ismereteket az idegen nyelvi érettségi vizsga közvetlen módon nem méri. Ezek az ismeretek azonban megjelennek a vizsgafeladatokban használt autentikus anyagokban. A személyiségfejlesztő célok megvalósulásának mérésére az idegen nyelvi érettségi vizsga természeténél fogva nem alkalmas, de a vizsgázó személyiségének az érettségi vizsgán történő értékelése nem is lenne kívánatos.

A kommunikatív kompetencia összetevői a következők:

- nyelvi kompetencia,
- szociolingvisztikai kompetencia,
- szövegkompetencia,
- stratégiai kompetencia,
- szociokulturális kompetencia.

A középszintű és az emelt szintű érettségi vizsga céljaiban, komplexitásában, mennyiségében és minőségében tér el egymástól. A középszintű követelmények nélkülözhetetlenek az emelt szinten, de az emelt szint éppen abban különbözik a középszinttől, hogy más minőségű nyelvtudást kíván mérni.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e írott és hallott, köznapi, egyszerű, eredeti idegen nyelvű szövegeket megérteni, saját gondolatait köznapi kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban kifejezni, ezáltal megfelelni annak az érettségin elvárható általános műveltségi követelménynek, hogy részt tudjon venni a nemzetközi kommunikációban.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e megérteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb, írott és hallott idegen nyelvű szövegeket, érzékeli-e a rejtett jelentéstartalmakat is. A vizsga azt is méri, hogy a vizsgázó képes-e idegen nyelven mind szóban, mind írásban folyamatosan és spontán módon kifejezni magát, világos, jól szerkesztett szöveget alkotni, és eközben megbízhatóan használja-e a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket, rugalmasan és hatékonyan tudja-e használni az idegen nyelvet személyes, társadalmi, a tanuláshoz és a munkához kapcsolódó célokra, illetve a felsőfokú oktatásban való részvételre.

Tartalmi követelmények

A Tartalmi követelmények közép-, illetve emelt szintre összeállított Témakörök/Kompetenciák listája felöleli a nyelvtudás készségelemeit, a nyelvtani kompetenciát, valamint az idegen nyelvi érettségi vizsgán előforduló témákat. A közép- és az emelt szinten maguk a témák nem különböznek egymástól, de különböző a témák megközelítési módja. Míg a középszinten a megközelítési mód személyes, a vizsgázó tapasztalataihoz közel álló, konkrét és egyszerű, addig az emelt szinten a megközelítési mód általános, a vizsgázó tapasztalataitól távolabb eső, elvont és összetett.

A Követelmények rész egyrészt értelmezi, másrészt részletesebben kifejti a Témakörök/Kompetenciák-ban foglaltakat külön a közép-, illetve az emelt szintre.

Középszint

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszéértés (hallott szöveg értése)	Hétköznapi témájú rövidebb beszélgetések, interjúk lényeges információinak, alapvető kommunikációs szándékának megértése. Egy hallott szövegből az adott helyzetben szükséges információk megértése.
Beszédkészség	Részvétel a vizsgázó saját érdeklődési körébe eső, tanulmányaiban előforduló vagy általános érdeklődésre számot tartó témákról szóló beszélgetésekben. Valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetés folytatása. Egyértelmű, egyszerű, világos stílusban történő megnyilatkozás.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	Olyan a mindennapi életben előforduló, köznyelven íródott, változatos típusú szövegek lényegének megértése, amelyeknek témája közel áll a vizsgázó mindennapi tapasztalataihoz. Az életben általában használatos olvasási módok alkalmazása a szövegekben és a feladatokban (globális, szelektív, részletes értés). A szövegszerkezeti sajátosságok és a szövegösszefüggések felhasználása egy szöveg értelmezéséhez.
Íráskészség	Érthető kifejezőmód a mindennapi élet általánosan használt szövegfajtáiban.
Egyéb készségek (stratégiák)	A feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségek és technikák alkalmazása. A nyelvi nehézségek áthidalásának technikái.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló lexikai elemek, nyelvi struktúrák felismerése, és nyelvi elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó használata a mondat és a szöveg szintjén. Az írott és a beszélt nyelv funkcionális használata. A kommunikációs szándékok értelmezése. A különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.
3. Témák	
Személyes vonatkozások, család	Pl. a vizsgázó személye, családi élet.
Ember és társadalom	Pl. a másik ember külső és belső jellemzése, ünnepek, vásárlás.
Környezetünk	Pl. az otthon, a lakóhely és környéke, időjárás.
Az iskola	Pl. a saját iskola bemutatása, nyelvtanulás.
A munka világa	Pl. diákmunka, pályaválasztás.
Életmód	Pl. napirend, kedvenc ételek.
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Pl. színház, mozi, kedvenc sport.
Utazás, turizmus	Pl. tömegközlekedés, utazási előkészületek.
Tudomány és technika	Pl. népszerű tudományok, ismeretterjesztés, a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben.

Emelt szint

Témakörök / Kompetenciák	Követelmények
--------------------------	---------------

1. Kommunikatív készségek

Beszédképesség	Beszélgetés folytatása általánosabb, összetettebb témákban, a vizsgázó álláspontjának, véleményének szabatos, összefüggő kifejtése. Valós kommunikációs szándékoknak megfelelő árnyaltabb kommunikáció. Összefüggő, nyelvhelyességi szempontból pontosabb beszéd.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	Általánosabb jellegű, a mindennapi tapasztalatoktól távolabb eső, elvontabb témájú szövegek megértése. Szövegben megjelenő szándékok, vélemények megértése. Érvek és ellenérvek, tények és vélemények elkülönítése. A széles olvasóközönség számára hozzáférhető szépirodalmi szövegek megértése.
Írásképesség	Árnyalt, rendezett kifejezőmód a mindennapi tapasztalati világtól távolabb eső, általánosabb, összetettebb témákban. Változatos szókinccs, a mondanivalónak megfelelő komplex mondat szerkezetek használata. Logikus szerkesztésű és tagolású írásbeli munka készítése. A mindennapi élet feladataihoz használt szövegtípusok műfaji jellemzőinek és a különböző közlésformák (pl. elbeszélés, leírás, érvelés) sajátosságainak figyelembevétele írásbeli munkák készítése során.
Egyéb készségek (stratégiák)	A feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségek és technikák alkalmazása. A nyelvi nehézségek áthidalásának technikái.

2. Nyelvi kompetencia

A vizsgázó tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló lexikai elemek, nyelvi struktúrák felismerése, valamint biztos és árnyalt használata a mondat és a szöveg szintjén.
Az írott és a beszélt nyelv funkcionális használata.
A kommunikációs szándékok értelmezése.
A különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.

3. Témák

Személyes vonatkozások, család	Pl. a család szerepe az egyén és a társadalom életében.
Ember és társadalom	Pl. az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében, a fogyasztói társadalom, reklámok.
Környezetünk	Pl. a lakóhely fejlődésének problémái, a környezetvédelem lehetőségei és problémái.
Az iskola	Pl. iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és külföldön.
A munka világa	Pl. a munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és külföldön; divatszokások.
Életmód	Pl. az étkezési szokások hazánkban és külföldön.
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Pl. szabadidősport, élsport, veszélyes sportok; a könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai.
Utazás, turizmus	Pl. az idegenforgalom jelentősége.
Tudomány és technika	Pl. a tudomány és a technikai fejlődésnek pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre.

AFIZIKAÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI**A vizsga formája**

Középszinten: szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A fizika érettségi vizsga célja

A középszintű fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a köznapi műveltség részét képező fizikai ismeretekkel;
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök működésével összekapcsolni;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok művelése során egyetemessé fejlődött megismerési módszerek alapvető sajátosságait;
- képes-e az alapmennyiségek mérésére, a mért adatokból egyszerű számításokkal meghatározható további mennyiségek értékeire következtetni;
- képes-e egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletet elvégezni, valamint a kísérleti tapasztalatokat kiértékelni, grafikont elemezni;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggő gyakorlatias belső látásmóddal és arányérzékkel;
- képes-e a tananyag által közvetített művelődési anyag alapvető fontosságú tényeit és az ezekből következő alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejtetni;
- megérti-e a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegét;
- ismeri-e a fizikatörténet legfontosabb eseményeit és személyiségeit, a tananyag által közvetített legjelentősebb kultúrtörténeti vonatkozásokat.

Az emelt szintű fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- elsajátította-e a követelményekben előírt ismereteket;
- képes-e az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat áttekinteni, felismerni;
- tudja-e ismereteit jelenségek értelmezésében, problémák megoldásában — a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva — alkalmazni;
- járatos-e a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereiben;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok művelése során egyetemessé fejlődött megismerési módszerek alapvető sajátosságait, felismeri-e alkalmazásukat;
- képes-e a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezésére és elvégzésére, valamint a kísérleti tapasztalatok kiértékelésére, következtetések levonására, grafikonelemzésre;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggő gyakorlatias belső látásmóddal és arányérzékkel, pontosan használja-e a mértékegységeket;
- képes-e a tananyag által közvetített művelődési anyag logikai csomópontjait képező, alapvető fontosságú tényeket és az ezekből következő alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejtetni, megmagyarázni;
- képes-e a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségeket értelmezni;
- ismeri-e a legfontosabb technikai eszközök, rendszerek működési elveit;
- rendelkezik-e több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett fizikai feladatok, problémák megoldási képességével;
- tájékozott-e a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- képes-e a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák megértésére és elemzésére.

Tartalmi követelmények**Középszint**

Témakörök	Követelmények
1. Mechanika	
A pontszerű test kinematikája	<p>A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idő, elmozdulás fogalmainak alkalmazása. Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása. Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, gyorsulás alkalmazása. Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség megkülönböztetése. A szabadesés, a vízszintes és a függőleges hajtás leírása. Az egyenletes körmozgás leírása. A harmonikus rezgőmozgás kinematikai jellemzőinek ismerete. A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban. A matematikai inga és az időmérés kapcsolata.</p>
A dinamika törvényei	<p>A testek mechanikai kölcsönhatása, az erő, Newton III. törvényének értelmezése, az erő mérése. Newton I. törvényének értelmezése, az inerciarendszer. Newton II. törvénye, a tömeg, a nehézségi erő, a súly, a súlytalanság értelmezése. Kényszererők konkrét példákban. A pontszerű test egyensúlya. A súrlódás jelensége. Az egyenes vonalú egyenletes, az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás, az egyenletes körmozgás és a harmonikus rezgőmozgás dinamikai feltételének alkalmazása konkrét példákra.</p>
Munka és energia	<p>A munka és a teljesítmény. A hatásfok. A mozgási energia, a munkatétel. Az emelési munka, a helyzeti energia. A lineárisan változó erő munkája, a rugalmas energia. A mechanikai energia megmaradása.</p>
Pontszerű testek rendszere	<p>Külső és belső erő, zárt rendszer fogalmainak alkalmazása. Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása konkrét példákra. Az ütközések speciális eseteinek leírása.</p>
Merev testek	<p>A merev testre ható erők összegzése. Az erőpár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerű esetekben. Tömegközéppont meghatározása homogén, egyszerű alakú testek esetében. Egyensúlyi helyzetek megkülönböztetése, stabilitás. Egyszerű gépek működésének leírása.</p>
Deformálható testek	<p>A rugalmas megnyúlás és összenyomás leírása. A folyadékok tulajdonságai, Pascal törvénye. Hidrosztatikai nyomás és felhajtóerő; Arkhimédész törvénye, sűrűségmeghatározás. A közelegellenállás jelensége. A gázok tulajdonságai. A légnyomás, a Torricelli-kísérlet értelmezése.</p>
Gravitáció	<p>A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei. Az általános tömegvonzási törvény és jelentősége. A mesterséges égitestek mozgása.</p>

Témakörök	Követelmények
Mechanikai hullámok	<p>A hullámforrás, frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának alkalmazása. A longitudinális és transzverzális hullám leírása. Hullámjelenségek felismerése rugalmas pontsoron és felületen. Térbeli hullámok, a hang tulajdonságai: hangforrás, hangmagasság, hangerősség, hangszín értelmezése. Kötélen és levegőoszlopban keletkező állóhullámok leírása. Zenei hang; egy-két hangszer működésének fizikai alapjai. Ultrahang, infrahang tulajdonságai, egy-két alkalmazás ismerete.</p>
2. Hőtan, termodinamika	
Hőmérséklet	Hőmérők és használatuk. A Kelvin-skála.
Hőtágulás	<p>Szilárd testek vonalas és térfogati hőtágulásának leírása. Folyadékok hőtágulásának leírása. A hőtágulási jelenségek gyakorlati jelentősége.</p>
Az ideális gáz	<p>Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása. p-V-diagramok értelmezése. Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerűbb problémákban. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. Állapotegyenlet, egyetemes gázállandó.</p>
A kinetikus gázmodell	<p>A hőmozgás értelmezése. Az állapotjelzők kvalitatív értelmezése a modell alapján.</p>
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	<p>A hőközlés, hőmennyiség, fahő fogalmainak ismerete, alkalmazása. A belső energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése. A termodinamika I. főtétele és jelentősége. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése. A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fahőjének megkülönböztetése.</p>
A termodinamika II. főtétele	Hőmérsékletváltozások vizsgálata, a természetben spontán lejátszódó folyamatok iránya. Irreverzibilis és reverzibilis folyamatok megkülönböztetése.
Halmazállapot-változások	<p>Olvadás és fagyás. Párolgás és lecsapódás. Forrás. E folyamatok energetikai vizsgálata. A nyomás szerepének kvalitatív leírása.</p>
3. Optika	
Geometriai optika	<p>Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, árnyékjelenségek, a fény terjedési sebessége. A fény visszaverődése, szórt visszaverődés, a visszaverődés törvénye. A fénytörés, a Snellius—Descartes-törvény, a teljes visszaverődés jelensége. Színfelbontás prizmaival.</p>
Fizikai optika	A fény hullámjelenségeinek kvalitatív értelmezése (interferencia, elhajlás, polarizáció).
Optikai leképezés	<p>Képalkotás, valódi és látszólagos kép, nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása. A síktükör, a gömbtükörök és a leképezési törvény ismerete. Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete, dioptria fogalma. Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcső, a szem, a szemüveg, a fényképezőgép működésének alapelvei.</p>

Témakörök	Követelmények
4. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	A töltésmegmaradás törvénye. A Coulomb-törvény alkalmazása egyszerű esetekben. Az elektrosztatikai mező jellemzése: térerősség, erővonalak, feszültség. Vezetők és szigetelők, megosztás, többlettöltés fémen, alkalmazások. A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete.
Az egyenáram	Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés. Ohm törvénye. Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás. Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredő ellenállás meghatározása egyszerű esetekben. Az egyenáram munkája és teljesítménye. A galvánelem és az akkumulátor. Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása.
Magnetosztatika Egyenáram mágneses mezője	A Föld mágnessége, az iránytű használata. Az egyenáramok mágneses hatása. A magnetosztatikai mező jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus. A Lorentz-erő.
Az elektromágneses indukció	A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye. A kölcsönös és az önindukció jelensége.
A váltakozó áram	A váltakozó áram jellemzése, a pillanatnyi és az effektív feszültség és áramerősség. A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye ohmikus fogyasztó esetében. Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor; szállítási veszteség; fontosabb háztartási fogyasztók működési alapelvei).
Elektromágneses hullámok	A rezgőkörben zajló folyamatok kvalitatív leírása, az antenna szerepe, az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia). Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete. Az elektromágneses hullámok felhasználásával működő legfontosabb technikai eszközök, rendszerek felismerése.
5. Bevezetés a XX. század fizikájába	
A kvantumfizika elemei	Az elektrolízis jelensége, Faraday törvényei. A Millikan-kísérlet értelmezése, az elektron töltése. Áramvezetés gázban és vákuumban. A vonalas színeképek keletkezésének értelmezése. Katódsugárzás és röntgensugárzás keletkezése, tulajdonságai. A fotoeffektus és értelmezése. A foton és energiája. A fény kettős természete. Az elektron kettős természete. Félvezetők és alkalmazásaik.
Az atomfizika és a magfizika elemei	A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) tulajdonságai; felezési idő, aktivitás. Rutherford szórási kísérletének értelmezése. Atommodellek. A kvantummechanikai atommodell legfontosabb tulajdonságainak ismerete. Magerők, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában. Atommag-átalakulások leírása, izotópok, elemi részek. Az atomenergia felhasználásának ismerete: maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Magfúzió, hidrogénbomba, a csillagok energiája.
A csillagászat elemeiből	A csillagok születése, fejlődése és pusztulása. Kvazárok, pulzárok, neutroncsillagok, fekete lyukak, galaktikák. Az Univerzum tágulása. Hubble-törvény. Ösrobbanás-elmélet. A világegyetem megismerésének módszerei, a kutatás irányai.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek

Személyiségek	Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Joule, Faraday, Jedlik Ányos, Eötvös Loránd, Einstein, Planck, Bohr, Heisenberg, Fermi, Szilárd Leó, Teller Ede a tartalmi követelményekben szereplő ismeretekkel kapcsolatos legfontosabb eredményei.
Elméletek, felfedezések	A geo- és heliocentrikus világkép összehasonlítása. Galilei munkásságának jelentősége: a kísérletezés szerepe. Newton munkásságának jelentősége: „az égi és földi mechanika egyesítése”. A gőzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, a radioaktivitás, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása — összekapcsolás a megfelelő nevekkel. A követelményekben szereplő ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika között. Az űrkutatás történetének legfontosabb állomásai.

7. Természet- és környezetvédelem

A zajártalom jelensége.
A hőtani folyamatok hatása a környezetre.
Tájékoztatottság a civilizációval, a fogyasztási célra termelt javakkal, valamint a gyártásukra felhasznált energia és nyersanyagok előállításával kapcsolatos környezetvédelmi és természetvédelmi problémákról: a különböző energia-előállítási módok összehasonlítása, az atomenergia-felhasználás előnyeinek és hátrányainak ismerete.
Sugárzásvédelmi alapismeretek.
A légkörben bekövetkező tartós változások fizikai következményeinek ismerete.
Az űrszennyezés okai.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Mechanika

Pontszerű test kinematikája	A mozgások leírásához használt fogalmak értelmezése. Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás. Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás vizsgálata. A pillanatnyi sebesség, pillanatnyi gyorsulás grafikus értelmezése. A nehézségi gyorsulás mérése. Összetett mozgások: a hajtások leírása, a pálya egyenlete. Az egyenletes körmozgás leírása. A harmonikus rezgőmozgás kinematikai leírása. Egyirányú rezgések összegződése; rezonancia, lebegés. A matematikai inga.
A dinamika törvényei	Newton törvényei, az erő, a tehetetlen tömeg értelmezése. Az inerciarendszer. Az impulzus (lendület) tétele. Kényszererők. A pontszerű test egyensúlyának vizsgálata. Súrlódás. A mozgások dinamikai vizsgálata.
Munka és energia	A munka és a teljesítmény. A határfok. Konzervatív és disszipatív erők megkülönböztetése. A potenciális és a kinetikus energia. Változó erő munkájának értelmezése, rugalmas energia. A munkatétel. A mechanikai energia megmaradásának tétele.

Témakörök	Követelmények
Pontszerű testek rendszere	Külső és belső erő, zárt rendszer. Az impulzus (lendület) megmaradása. Az ütközések.
Merev testek	A merev testre ható erők összegzése. Erőpár, forgatónyomaték. Tömegközéppont. Az egyensúly általános feltétele. Az egyenletes és egyenletesen változó forgómozgás, a szöggyorsulás. A forgómozgás alapegyenlete. A tehetetlenségi nyomaték. A forgási energia. Az impulzusmomentum (perdület) és megmaradása.
Deformálható testek	A rugalmas megnyúlás és összenyomás. Folyadékok tulajdonságai, Pascal törvénye. Felületi feszültség. Hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, Arkhimédész törvénye, sűrűségmeghatározás. A közegellenállás. A folyadékok súrlódásmentes áramlása, Bernoulli-törvény. A gázok tulajdonságai. A légnyomás, a Torricelli-kísérlet értelmezése.
Gravitáció	A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei. Az általános tömegvonzási törvény. Cavendish kísérlete. Mesterséges égitestek mozgása. A súlytalanság értelmezése. A gravitációs tér, a térerősség. A súlyos és a tehetetlen tömeg egyenértékűsége, Eötvös Loránd mérései.
Mechanikai hullámok	Hullámforrás, frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség. Longitudinális és transzverzális hullám. A visszaverődés és törés törvényei. Interferencia, elhajlás, polarizáció. Térbeli hullámok, hang. Hangforrás, hangmagasság, hangerősség, hangszín. Doppler-effektus. Állóhullámok kialakulása. A hangszerek alaptípusai. Ultrahang, infrahang, alkalmazások.
2. Hőtan, termodinamika	
Hőmérséklet	Hőmérők és használatuk. A Kelvin-skála. Hőtágulás Szilárd testek vonalas és térfogati hőtágulása. Folyadékok hőtágulása. A hőtágulási együtthatók vizsgálata.
Ideális gáz	p-V-diagramok készítése és értelmezése. Az egyesített gáztörvény és speciális esetei. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. Az állapotegyenlet, egyetemes gázállandó.
A kinetikus gázmodell	A Boltzmann-állandó. Az állapotjelzők és az állapotegyenlet értelmezése a kinetikus gázelmélet alapján.
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	Hőközlés, hőmennyiség, fajhő. A belső energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése. A termodinamika I. főtétele és jelentősége

Témakörök	Követelmények
	<p>Kalorimetria. Az elsőfajú perpetuum mobile lehetetlensége. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok. Gázok állandó nyomáson, illetve térfogaton mért fajhője.</p>
A termodinamika II. főtétele	<p>A természetben önként lejátszódó folyamatok iránya, irreverzibilis és reverzibilis folyamatok. Rend és rendezetlenség. Speciális körfolyamatok elemzése, hőtartály. Hőerőgép, hűtőgép, hőszivattyú, hatásfok. A másodfajú perpetuum mobile lehetetlensége.</p>
Halmazállapot-változások	<p>Olvasás és fagyás. Párolgás és lecsapódás. Forrás. Gáz- és gőz állapot, telítetlen és telített gőz, cseppfolyósíthatóság, kritikus állapot.</p>
3. Optika	
Geometriai optika	<p>Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, árnyékjelenségek, a fény terjedési sebessége, egy-két mérési eljárás ismerete. A fény visszaverődése, szórt visszaverődés, a visszaverődés törvénye. A fénytörés, a Snellius-Descartes-törvény, a teljes visszaverődés. A prizma, a plan-paralel lemez. A törésmutató és a határszög meghatározása.</p>
Fizikai optika	<p>Színszóródás. Interferencia, a koherens fény. Fényelhajlás résen, az optikai rács, hullámhossz mérése. Polarizáció.</p>
Optikai leképezés	<p>Képkalkotás, valódi és látszólagos kép, nagyítás. A síktükör, gömbtükrök és a leképezési törvény. Az optikai lencsék és a leképezési törvény, dioptria. A fókusztávolság függése a lencse adataitól. Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcső, a szem, a szemüveg, a fényképezőgép működésének alapelvei.</p>
4. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	<p>A töltésmegmaradás törvénye. A Coulomb-törvény. A szuperpozíció elve. Térerősség, erővonalak, ekvipotenciális felületek. Az elektromos töltést körülvevő mező tulajdonságai. Munkavégzés az elektrosztatikai mezőben, potenciál. Vezetők és szigetelők, megosztás, többlettöltés fémen, alkalmazások. Kapacitás, kondenzátorok. Síkkondenzátorok kapacitása. Az elektrosztatikai mező energiája.</p>
Az egyenáram	<p>Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés. A mérőműszerek méréshatára és kiterjesztése. Ohm törvénye teljes áramkörre. Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás. Az ellenállás hőmérsékletfüggése, szupravezetés. Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredő ellenállás meghatározása. Az egyenáram munkája és teljesítménye. A galvánelem és az akkumulátor. Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása.</p>

Témakörök	Követelmények
Magnetosztatika Egyenáram mágneses mezője	A Föld mágnessége, az iránytű használata. Az árammal átjárt vezetők által keltett mágneses mező tulajdonságai. A mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus. Anyagok mágneses mezőben, permeabilitás. A töltésre ható eredő erő elektromos és mágneses mező együttes jelenlétében. A mágneses mező energiája.
Az elektromágneses indukció	A mozgási és a nyugalmi indukció jelensége, Lenz törvénye. Az időben változó mágneses fluxus keltette elektromos mező tulajdonságai. A kölcsönös és az önindukció jelensége.
A váltakozó áram	A harmonikusan váltakozó feszültség és áramerősség időfüggvényei. A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye ohmikus fogyasztó esetében. Az induktív és a kapacitív ellenállás. Fázisviszonyok vizsgálata. Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor; szállítási veszteség; fontosabb háztartási fogyasztók működési alapelvei).
Elektromágneses hullámok	Zárt és nyitott rezgőkör, a rezgőkör sajátfrekvenciája, rezonancia, csatolás, antenna. A gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám. Térerősség és mágneses indukció az elektromágneses hullámban, az energia terjedése. Az elektromágneses hullámok spektruma és biológiai hatásai. Elektromágneses hullámok felhasználásával működő technikai rendszerek, eszközök működési alapelveinek ismerete.

5. Bevezetés a XX. század fizikájába

A kvantumfizika elemei	Az elektrolízis, Faraday törvényei, áramvezetés gázban és vákuumban. A Millikan-kísérlet, az elektron fajlagos töltése. Termikus elektronemisszió, a kilépési munka, a vákuumdióda és az egyenirányítás. A vonalas színeképek keletkezésének értelmezése. Katódsugárzás és röntgensugárzás keletkezése, tulajdonságai. A fotoeffektus és értelmezése. A foton és energiája. Az elektromágneses sugárzás kettős természete. Az anyag kettős természete. De Broglie-modell, anyaghullám. Valószínűségi értelmezés. A Heisenberg-reláció. Félvezetők és alkalmazásaik.
Az atomfizika és a magfizika elemei	A tanult atommodellek lényege és hiányosságai. Az elektronburok szerkezetére utaló jelenségek, a Franck—Hertz-kísérlet értelmezése; Pauli-elv, a kvantumszámok jelentése. A radioaktív sugárzások (alfa, béta, gamma) tulajdonságai, felezési idő, bomlási törvény. Természetes és mesterséges radioaktivitás. Bomlási sorok. Rutherford szórási kísérletének értelmezése. Magerők, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia, erős kölcsönhatás, izotópok. A mag cseppmodellje. Atommag-átalakulások, elemi részek. Gyorsítók és detektorok, párkeltés, alfa- és bétabomlás, rész és antirész. Az atomenergia felhasználása: maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Magfúzió, hidrogénbomba, a csillagok energiája.
A relativitáselmélet alapgondolatai	Az inerciarendszerek egyenértékűsége. A fénysebesség állandósága. Hosszúságkontrakció, idődilatáció.
A csillagászat elemeiből	A csillagok születése, fejlődése és pusztulása. Kvazárok, pulzárok, neutroncsillagok, fekete lyukak, galaktikák. Az Univerzum tágulása. A Hubble-törvény. Az ősrobbanás-elmélet. A világűr megismerése, a kutatás irányai.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

6. Fizika- és kultúrtörténeti vonatkozások

Személyiségek	Arhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Joule, Ampère, Faraday, Maxwell, Hertz, Jedlik Ányos, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Einstein, Planck, Bohr, Heisenberg, Fermi, Szilárd Leó, Teller Ede, Gábor Dénes a tartalmi követelményekben szereplő ismeretekkel kapcsolatos legfontosabb eredményei.
Elméletek, felfedezések	A geo- és heliocentrikus világkép összehasonlítása. Galilei munkásságának jelentősége: a kísérletezés szerepe. Newton munkásságának jelentősége: „az égi és földi mechanika egyesítése”. A mechanika hatása a gondolkodás egyéb területeire. A távcső, a mikroszkóp, a gőzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, a radioaktivitás, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása — összekapcsolás a megfelelő nevekkel. Az elektromágnesség egységes elméletének jelentősége. A klasszikus fizika és a kvantummechanika szemléletmódja közötti legjelentősebb eltérések. Az űrkutatás történetének legfontosabb állomásai.

7. Természet- és környezetvédelem

A zajártalom jelensége.
A hőtani folyamatok hatása a környezetre.
Tájékozottság a civilizációval, a fogyasztási célra termelt javakkal, valamint a gyártásukra felhasznált energia és nyersanyagok előállításával kapcsolatos környezetvédelmi és természetvédelmi problémákról: a különböző energia-előállítási módok összehasonlítása, az atomenergia-felhasználás előnyeinek és hátrányainak ismerete.
Sugárzásvédelmi alapismeretek.
A légkörben bekövetkező tartós változások fizikai következményeinek ismerete.
Az űrszennyezés okai.

AKÉMIAÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli vagy szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A kémia érettségi vizsga célja

A középszintű érettségi vizsgán elsősorban a megismert elemek és vegyületek tulajdonságait kell értelmeznie, illetve kísérletekkel igazolnia a vizsgázónak. Ehhez szükség van a kizárólag általános iskolában tanult anyagrészek szintézisére, a középiskolában tanult ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

A középszintű vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
- ismeri-e a természettudományos megismerési módszereket;
- ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
- ismeri-e az alapvető kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
- tudja-e értelmezni a megismert anyagok tulajdonságait és változásait;
- képes-e egyszerű kémiai számításokat elvégezni;
- képes-e egyszerű kémiai kísérleteket elvégezni, illetve értelmezni; képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
- ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit;
- kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerű ökológiai világkép kialakulásához.

Az emelt szintű vizsgán a kémiatanulás során megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak ismeretén túl a vizsgázó legyen képes megbecsülni különböző elemek, vegyületek tulajdonságait.

Az emelt szintű vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
- ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
- ismeri-e és tudja-e alkalmazni a természettudományos megismerési módszereket, rendelkezik-e a felsőoktatási tanulmányokhoz szükséges természettudományos alapismeretekkel;
- ismeri-e az alapvető kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
- tudja-e használni a megismert kémiai fogalmakat és összefüggéseket az elemek és vegyületek tulajdonságainak és változásainak értelmezésénél;
- képes-e egyszerű kémiai kísérleteket tervezni, szakszerűen elvégezni, illetve értelmezni;
- képes-e kémiai számításokat elvégezni, számításai végeredményét megfelelő pontossággal megadni;
- képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
- ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit, a kémiatudomány gyakorlati, és műszaki alkalmazásait, hasznosságát, veszélyeit, azok elkerülésének módjait, a kémiatudomány és a vegyipar fejlődésének irányát, az európai normák érvényesülését;
- kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerű ökológiai világkép kialakulásához.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belőlük származtatható ionok	<p>Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében.</p> <p>Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerűségei.</p> <p>Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján.</p> <p>A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák.</p> <p>A periódusos rendszer használata a tulajdonságok meghatározásához a megismert elemek atomjai esetében.</p>
Molekulák és összetett ionok	<p>Egyszerű szerves és szervetlen molekulák, valamint az ammónium és az oxóniumion szerkezete.</p> <p>A molekulák és a megismert összetett ionok összegképlete, a megismert molekulák szerkezeti képlete.</p>
Halmazok	<p>Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítő részecskék szerkezete közötti kapcsolat értelmezése modellek alapján.</p> <p>Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különböző szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás) szerint.</p> <p>Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai.</p>
A kémiai reakciók A kémiai reakciók jelölése Termokémia Reakciókinetika	<p>Egyszerű kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése.</p> <p>Sztöchiometriai és egyszerűbb ionegyenletek felírása, rendezése.</p> <p>A termokémiai fogalmak és törvények ismerete, alkalmazásuk egyszerűbb esetekben.</p> <p>A reakciók végbemenetelének feltételei.</p> <p>A reakciósebességet befolyásoló tényezők.</p>
Kémiai egyensúly	<p>A dinamikus egyensúly értelmezése a megismert reakciókra.</p> <p>Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat.</p> <p>Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.</p>

Témakörök	Követelmények
<p>Reakciótipusok</p> <p>Protonátmenettel járó reakciók</p> <p>Elektronátmenettel járó reakciók</p>	<p>A kémiai reakciók csoportosítása különböző szempontok (pl. irány, reakcióhő, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint.</p> <p>A megismert anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.).</p> <p>A megismert kémiai folyamatok besorolása különböző reakciótipusokba (pl. protolitikus, redoxi stb.).</p> <p>A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése egyszerűbb, illetve tanult példák alapján (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis).</p> <p>A redoxi-reakciók értelmezése (elektronátmenet, oxidációszám-változás).</p>
<p>A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása</p>	<p>A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella működése).</p> <p>A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közötti összefüggés.</p> <p>Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására.</p> <p>A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok).</p> <p>Korróziós jelenségek, korrózióvédelem.</p> <p>Az elektrolízis során végbemenő elektród folyamatok értelmezése a sósav példáján, illetve az elektród folyamatok felírása és értelmezése a keletkező termékek ismeretében.</p> <p>Az elektrolízis mennyiségi törvényei.</p>
<p>Tudománytörténet</p>	<p>A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).</p>
<p>2. Szervetlen kémia</p>	
<p>Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmazszerkezet kapcsolata)</p>	<p>A megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.</p>
<p>Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és ezek anyagszerkezeti értelmezése</p>	<p>Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása a megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.</p>
<p>Az elemek és vegyületek kémiai sajátosságai</p>	<p>Megismert elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján.</p> <p>Egyszerűbb kísérletek elvégzése leírás alapján és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása.</p> <p>A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése.</p> <p>Képlet- és adatgyűjtemény, szaklexikon önálló használata.</p> <p>Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai (pl. olvadás- és forráspont-adatok, rácsenergia, standardpotenciál stb.) alapján.</p> <p>A képlet alapján a megismert vegyületek besorolása a megfelelő rácstípusba és főbb tulajdonságaik jellemzése.</p> <p>A megismert vegyületek képleteinek, a reakciók reakcióegyenleteinek felírása.</p>
<p>Az elemek és vegyületek előfordulása</p>	<p>A megismert elemek előfordulásának formái.</p>
<p>Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása</p>	<p>Az elemek, szervetlen vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és módjai.</p>
<p>Az elemek és szervetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai</p>	<p>Annak ismerete, hogyan kell felelősségteljesen használni a környezetben előforduló elemeket és szervetlen vegyületeket.</p>

Témakörök	Követelmények
Az elemek és vegyületek jelentősége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása. A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelőzés módjai. Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai. A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).

3. Szerves kémia

A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint. A funkciócsoport fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a funkciócsoportok szerint. A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása. A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve. A főbb vegyületcsoportok általános képlete. A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció. A konformer és az izomer fogalma közti különbség. Szerkezeti képlet írása. Az izomeria különböző típusai, annak példával történő illusztrálása. A konstitúciós izomerek felismerése.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Megismert vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciócsoportok alapján. A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása a megismert vegyületek példáján. Egyszerű kísérletek elvégzése leírás alapján, ezek eredményének értelmezése.
A szerves vegyületek előfordulása	A legismertebb szerves vegyületek előfordulási területei.
A szerves vegyületek jelentősége	A mindennapi életben fontos vegyületek felhasználása, élettani, gyógyító, károsító hatása (pl. drogok). Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai, megújuló energiaforrások.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az egyes szerves vegyületcsoportok legismertebb tagjai, laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és előállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, E. Fischer, F. Sanger).

4. Kémiai számítások

Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata. A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz. A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése.
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közti összefüggések (moláris tömeg, sűrűség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
Az Avogadro-törvény	Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvényből következő összefüggések (gázok moláris térfogata, sűrűsége, relatív sűrűsége) alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
Oldatok, elegyek (százalékos összetételek, koncentráció, oldhatóság stb.)	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása egyszerűbb feladatokban.

Témakörök	Követelmények
A képlettel és reakcióegyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat és annak alkalmazása. A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján egyszerűbb számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhő és a képződéshők közötti kapcsolat és alkalmazása, a reakcióhő alkalmazása egyszerű kémiai számítási feladatokban.
Kémiai egyensúly pH-számítás	Az egész értékű pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belőlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében. Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerűségei. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján. A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák. A periódusos rendszer használata az atomok tulajdonságainak meghatározásában.
Molekulák és összetett ionok	Egyszerűbb molekulák, összetett ionok képletének megadása, szerkezetük jellemzése az atom- és molekulaszervezeti ismeretek alapján.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítő részecskék szerkezete közötti kapcsolat. Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különböző szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás stb.) szerint. Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai. Az atomszerkezeti ismeretek alapján következtetés az atomok kapcsolódásának lehetőségeire és módjaira.
A kémiai reakciók	Egyszerű kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése. Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete és alkalmazásuk.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei. A reakciósebességet befolyásoló tényezők.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megfordítható folyamatokra. Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat alkalmazása. Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.
Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különböző szempontok (pl. irány, reakcióhő, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint. Az anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.). A kémiai folyamatok besorolása különböző reakciótípusokba (pl. protolitikus, redoxi, komplexképződéses, gázfejlődés, csapadékképződés stb.).

Témakörök	Követelmények
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis). A sav-bázis folyamatok értelmezése nemvizes közegben.
Elektronátmenettel járó reakciók	Redoxireakciók értelmezése (elektronátmenet, oxidációszám-változás) Reakcióegyenletek rendezése az oxidációszám-változások alapján.
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galváelem, elektrolizáló cella működése). Az elektródpotenciál fogalma és meghatározó tényezői. A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közti összefüggés Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására. A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok) felépítése és működése; korróziós jelenségek, korrózióvédelem. Az elektrolízis során végbemenő elektródfolyamatok értelmezése a megismert példák alapján kikövetkeztethető esetekben. Az elektrolízis mennyiségi törvényei és alkalmazásuk.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).
2. Szervetlen kémia	
A kerettantervben szereplő elemek és vegyületek kiegészítő listája	Halogénelemek (fluor, bróm, jód), hidrogén-halogenidek, ezüst-halogenidek, dihidrogén-peroxid, alumínium-oxid, réz-oxidok, fém-hidroxidok, dihidrogén-szulfid, kénessav és szulfidok, nátrium-tioszulfát, salétromossav és nitritek, fém-nitrátok, difosfor-pentaoxid, hidrogén- és dihidrogén-foszfátok, kálium-karbonát, nátrium-hidrogén-karbonát, ammónium-karbonát, szilikonok, kobalt, nikkel, higany, kálium-permanganát, kálium-dikromát.
Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmazszerkezet kapcsolata)	Az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.
Az elemek és vegyületek kémiai sajátosságai	Az elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján. Egyszerűbb kísérletek elvégzése leírás alapján és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása. A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése. Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján. Képlet- és adatgyűjtemény, szaklexikon önálló használata. Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai (pl. olvadás- és forráspontadatok, rácsenergia, standardpotenciál, sav- és bázisállandók stb.) alapján. A képlet alapján az elemek, vegyületek besorolása a megfelelő ráctípusba és főbb tulajdonságaik jellemezése. A kémiai tulajdonságok bemutatása reakcióegyenletek írásával.
Az elemek és vegyületek előfordulása	Megismert elemek előfordulásának formái. Következtetés az elemek és vegyületek előfordulására a kémiai tulajdonságok alapján.

Témakörök	Követelmények
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari előállítására	Az elemek, szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és módjai. Következtetés az elemek és vegyületek előállítására a kémiai tulajdonságok alapján.
Az elemek és szerves vegyületek legfontosabb felhasználásai	A környezetkárosító folyamatok és az ellenük való védekezés kémiai magyarázata. Annak ismerete, hogyan kell felelősségteljesen használni a környezetben előforduló elemeket és szerves vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentősége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása. A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelőzés módjai. Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai. A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).

3. Szerves kémia

A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint. A funkciós csoport fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint. Az egyes vegyülettípusok egymásból való származtatása. Bármely homológ sor általános képletének megszerkesztése. A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása. A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve. Szerkezeti képlet írása. A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció. Az izoméria különböző típusai. Konformerek és izomerek felismerése. Az optikai izoméria kialakulásának lehetőségei, az optikai izomerek tulajdonságai. Királis molekulák felismerése egyszerűbb esetekben.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Szerves vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján. A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása. Egyszerű kísérleteket elvégzése leírás alapján, és ezek eredményének értelmezése. Egyszerű kísérletek megtervezése. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
A szerves vegyületek előfordulása és biológiai jelentősége, felhasználása	Az ipari és az élettani szempontból legfontosabb szerves vegyületek biológiai szerepe (mérgező hatás, gyógyszerek, drogok), főbb felhasználási és előfordulási területei. Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai.
A szerves anyagok környezeti hatásai	Az általános kémiai ismeretek alkalmazása a szerves anyagok környezeti hatásának magyarázatában.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállítására	A gyakorlati élet szempontjából legfontosabb szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és előállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, E. Fischer, F. Sanger).

4. Kémiai számítások

Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata. A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz. A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése. Az eredmények megfelelő pontossággal történő megadása.
-------------------------	--

Témakörök	Követelmények
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közti összefüggések (moláris tömeg, sűrűség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
A gáztörvények	A gázok állapotegyenlete és alkalmazása. Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvényből következő összefüggések (gázok moláris térfogata, sűrűsége, relatív sűrűsége) alkalmazása.
Oldatok, elegyek	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása.
A képlettel és reakcióegyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat és annak alkalmazása. A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhő és a képződéshők, illetve más energiaértékek, például a rácsenergia, az ionizációs energia stb. közötti kapcsolat és alkalmazása. A reakcióhő alkalmazása a kémiai számításokban.
Kémiai egyensúly	A kiindulási és az egyensúlyi koncentrációk, valamint az egyensúlyi állandó közötti kapcsolat alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
pH-számítás	A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása erős savak és bázisok esetében. A disszociációfok fogalma. A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja, valamint a disszociációfok közötti kapcsolat alkalmazása gyenge savak és bázisok esetében, egyszerűbb példákban.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása. A Faraday-törvények alkalmazása.

MÁSODIK RÉSZ

KÖZISMERETI TANTÁRGYAK

ABIOLÓGIAÉRETTSÉGVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A biológia érettségi vizsga célja

A biológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a vizsgálati módszereket (eszközök, eljárások, elméleti háttér), az egyes módszerek korlátait, problémáit;
- képes-e egyszerű biológiai vizsgálatokat elvégezni, ezeket értelmezni, értékelni;
- érti-e az alapfogalmakat, ismeri-e történeti kialakulásukat, mai értelmezésüket;
- képes-e megkülönböztetni a tudományosan megalapozott, de egymással esetleg ellentétes hipotéziseket, különösen az etikailag is fontos kérdésekben;
- felismeri-e a betegségekre, diszharmonikus állapotokra utaló tüneteket, ismeri-e a megelőzés és az egészséges életmód szabályait;
- ismeri-e a természet- és környezetvédelem alapvető problémáit és azok lehetséges megoldási módjait;
- képes-e véleményét — különösen az etikailag is fontos kérdésekben — kifejteni, alátámasztani, ismeri-e a lehetséges ellenérveket.

A középszintű követelmények a gyakorlathoz közelebb álló, kevésbé elvont és mennyiségében is kisebb ismeretkörrel tartalmazzák. Az emelt szintű követelmények a középszinthez képest (azon felül és ahhoz kapcsolódva) a biológia tudományának elvontabb területeit is tartalmazzák. Ahol és amennyire szükséges, az ismeretek köre is szélesebb. Az emelt szint alapvetően a biológiából továbbtanulni szándékozók számára készült, ezért lehetővé kell tennie az esetleg szükséges szelekciót is.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
1. Az élet fizikai-kémiai alapjai (sejt alatti szint)	
A sejtet felépítő elemek és szeretlen vegyületek	Az elsődleges biogén elemek és a víz fontossága az élő szervezetek számára.
A szerves vegyületek	A szénhidrátok, lipidek, fehérjék, nukleinsavak szerkezete, biológiai szerepe. A fehérjék és denaturációjuk.
Fizikai-kémiai folyamatok	A reakciósebességet befolyásoló tényezők, a katalízis. Az enzimek működése, jelentősége. A diffúzió és az ozmózis biológiai szerepe. A koaguláció, a kolloid állapot fenntartásának biológiai jelentősége.
2. Sejtszintű biológia	
Az eukarióta sejt felépítése	A sejt alapvető részei, ezek funkciói. A növényi és az állati sejtek közötti fő különbségek.
A sejtek anyagcseréje és energiaforgalma	Az erjedés folyamata, termékei, gyakorlati jelentősége. A sejtlégzés lényege. A fotoszintézis lényege. Az ATP mint általános energiaforrás szerepe a sejtben. A sejtek anyagfelvétele és kiválasztó tevékenysége. A plazmamembránok molekuláris felépítése. Aktív és a passzív transzport. Az endocitózis és szerepe.
Sejtek közti kommunikáció	A hormonok és az ingerületátvivő anyagok működésének hasonlósága. Drogok hatása, függőség, drogprevenció.
Speciális sejtműködések	A felszívó-, kiválasztó- és különböző összhúzóköny sejtek (izom) felépítése és működése.
3. Az egyedi szervezet szintje (szövetek, szervek)	
A prokarióták	A baktériumok felépítése, életmódja.
Az eukarióta egysejtűek	Az eukarióta egysejtűek testfelépítése, életmódja néhány faj példáján.
A gombák	A gombák testfelépítése, életmódja, gyakorlati jelentősége néhány faj példáján.
A növények	Szerveződési formák: telepes, hajtásos szerveződés (mohák, harasztok, nyitva- és zárvatermők). A növényi szövetek típusai, jellemzésük, előfordulásuk, funkciójuk. Az alapvető növényi szervek felépítése, szerepe és az életmóddal összefüggő néhány módosulatuk. A növényi táplálkozás. A víz felvétele és továbbítása virágos növényekben, párologtatás a növényekben: az egy- és kétszikűek edénynyaláb-szerkezete, a hancs és fatest szerepe, a levél szerkezete és a részek funkciói.
Az állatok	
Állati szövetek	Az állati szövetek típusai, jellemzésük, előfordulásuk, funkciójuk.
Testszerveződés és önfenntartó funkciók	A táplálkozás, az emésztés, a keringés, a légzés, a mozgás összehasonlító anatómiai és élettani áttekintése; a kültakaró, a légzés és a mozgás kapcsolata az életmóddal és a környezettel.

Témakör	Követelmények
Az emberi szervezet önfenntartó működései	
A testfolyadékok	A testfolyadék mint belső környezet: a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A vér és a nyirok összetétele, keletkezése, a fő vértképző szervek, ezek betegségei. A vörösvértest és a hemoglobin szerepe, a vér egyéb funkciói.
A táplálkozás, emésztés és felszívás	Az ember emésztő szervrendszerének élettani szerepe és anatómiája: szakaszai és a hozzá tartozó szervek azok funkciói. Az egyes enzimek szerepe az emésztésben. Az emésztőrendszer fontosabb betegségei, ezek megelőzésének és gyógyításának módja.
A keringési rendszer	Az ember keringési szervrendszerének szerepe, fontosabb betegségei, a megelőzés és a gyógyítás módjai. A véregek felépítése közti különbségek. A vérnyomást és pulzust befolyásoló tényezők. A szív szerkezete és működése.
A légzés	Az ember légzőrendszerének felépítése és működése. A légcsere, a gázcsere és a sejtlegzés összefüggései. A légzésszabályozás fő mechanizmusai. A légzőrendszer fontosabb betegségei, a megelőzés és a gyógyítás módja.
A kiválasztás	A kiválasztás funkciója, a kiválasztó szervek. A kiválasztó szervrendszer részei, ezek funkciói, hormonális szabályozása. A kiválasztás zavarai, kialakulásuk okai, a megelőzés és gyógyítás lehetőségei.
A mozgás szervrendszere	A csont kémiai összetétele, az alkotórészek szerepe. Az ember passzív és aktív mozgási szervrendszerének anatómiai felépítése és működése, a csontváz főbb alkotói. A testedzés jelentősége, a fontosabb sérülések és betegségek, ezek megelőzésének és kezelésének módjai.
Az idegrendszer felépítése	Az agy és a gerincvelő, a környéki idegrendszer fő részei, ezek funkciói. Az idegrendszer gyakoribb betegségei, tünetei.
A bőr	A kültakaró felépítése, a bőr mint érzékszerv. Egészségvédelmi vonatkozások, a károsító tényezők és az ellenük való védelem.
A szervezet molekuláris és sejtes védekező rendszerei	Az immunitás biológiai funkciója, az immunválasz fő lépései. A gyulladás tünetei, lázcsillapítás. Az AB0 és az Rh vércsoportrendszerek. A védőoltások szerepe, a higiéné fontossága. A vírusok felépítése, a fertőzés módja, a baktérium- és vírusbetegségek kezelésének eltérő módja. Az immunrendszer fontosabb rendellenességei. A vérzéscsillapítás módja, a vérrögök kialakulásának lehetősége, a kockázati tényezők.
Az idegrendszer mozgató működései Érzékszervek, receptorok	Reflexívek, a mozgáskoordináció módja. A gerincsérülés tünetei, a teendőik. Az érzékszervek általános működési elve, a receptorok típusai. A fájdalomérző idegvégződések. A hallás, a fül felépítése és működése. Fényérzékelés, a szem felépítése és működése, gyakoribb betegségei, megelőzésük és kezelésük módjai.
Az élő egyed homeosztázisa	A homeosztázis fogalma, a szervezet testhőfok-szabályozási mechanizmusainak lényege. A stressz fogalma, rövid és tartós hatásának következményei. Az egészség és a homeosztázis kapcsolata. A hormonális szabályozás lényege, a hormonok hatása. A hormonális rendszer gyakoribb rendellenességei, a tünetek, a kezelés módja. A vegetatív idegrendszer: a szimpatikus és paraszimpatikus idegrendszer egymást kiegészítő szerepe, hierarchikus felépítésük, hatásuk néhány szervre. Tanulás és emlékezés: a tanulás folyamatának lényege, típusai példákkal. Biológiai ritmusok: a biológiai óra fogalma, példák ciklusos működésekre. Az önfenntartó működések és a viselkedés kapcsolata.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

4. Az öröklődés és a változékonyság (genetika)

A mendeli genetika	A mendeli genetika alapfogalmai. A humángenetika sajátos vizsgálati módszerei. Dominanciaviszonyok, két függetlenül öröklődő gén együttes megjelenése. A mennyiségi tulajdonságok poligénes öröklésének lényege, a környezet befolyásoló szerepe. Az alkalmazott genetika fontossága (mezőgazdaság, genetikai tanácsadás, etikai kérdések).
Sejtszintű genetika	A génkapcsoltság és a crossing over lényege, hatása. A nemhez kötött öröklés. A kromoszómák fogalma. A mitózis és meiózis összehasonlítása. A nem meghatározása emlősökben. Néhány lehetséges kromoszómamutáció-típus.
Molekuláris genetika	A DNS szerkezete, a bázispárosodás szabályai, a genetikai információ továbbítása. Az átírás, a lefordítás folyamata, a riboszómák, a tRNS szerepe. A mutációk típusai hatásuk, kiváltójuk, helyük szerint. Mutáció és a rák összefüggése.

5. A szaporodás és az egyedfejlődés

A szaporodás típusai	
A növények szaporodása	Ivartalan és ivaros szaporodási formák: az ivaros szaporodás fontossága a fajon belüli változatosság kialakításában. Ivartalan növényi szaporodási és szaporítási módok. A virág részei és funkciójuk. A kettős megtermékenyítés folyamata, a mag és a termés.
Az állatok szaporodása	Szaporodási rendszerek (monogámia, poligámia), kialakulásuk okai, az ivadékgondozás típusai.
Az ember szaporodásbiológiája	A férfi húgyivarszervek és a női ivarszervrendszer részei, funkcióik. A megtermékenyítés, a terhesség. A hímivarsejt-képzés és a menstruációs ciklus hormonális szabályozása. Nemi úton terjedő betegségek és megelőzésük. A családtervezés módjai, etikai kérdések.
Az egyedfejlődés	
Növények	A csírázás feltételei, életszakaszok.
Állatvilág	Az embrionális és a posztembrionális fejlődés fogalma.
Ember	Méhén belüli fejlődés, a szülés. A születés utáni fejlődés szakaszai, biológiai és pszichikai jellemzői, igényei.

6. Szünbiológia (egyed fölötti szerveződési szintek)

A társas viselkedés	A populáción belüli társas viselkedés etológiai jellemzői és ökológiai szerepe (rangsor, agresszivitás, ritualizáció, önzetlenség). Az emberi és állati kommunikáció szerepe, különbségei.
Populációk	A populáció fogalma, jellemzői, változásai és a populációs kölcsönhatások. Az életközösség fogalma, jellemzői. Az anyagforgalom és az energiaáramlás általános jellemzői. Biotikus és abiotikus korlátozó tényezők. A szén, oxigén, nitrogén és foszfor körforgásának lépései és biológiai jelentősége. Az ember szerepe a ciklusok megváltoztatásában, s e változások veszélyei. A fenntartható fejlődés fogalma. Biomassza és produkciópiramisok.
Tájékozódás a Föld élővilágában	A Föld nagy biomjait fenyegető legfontosabb veszélyforrások. A hazai zonális és nem zonális társulások.

Témakörök	Követelmények
A környezet és a természet védelme	A környezet- és természetvédelem fogalma, lehetőségei hazai és nemzetközi példák alapján. A legfontosabb környezetkárosító tényezők (levegő, víz, talaj, sugárzás, hulladék), ezek megszüntetésének technikai és életmódbeli lehetőségei.

7. Az evolúció elmélete, a bioszféra evolúciója

Klasszikus módszerek és elméletek	Az evolúciós gondolat története, legnagyobb alakjai, érveik (fossziliák, kormeghatározás, összehasonlító szervezettani érvek). Darwin magyarázatának lényege.
Evolúciógenetika	Az ideális populáció fogalma. Evolúciós tényezők. A bioszféra evolúciójának főbb eseményei.
Az ember származása és hatása	Anatómiai, biokémiai és kromoszomális hasonlóságok és különbségek az ember-szabású majmok és az ember között.

8. Általános biológiai fogalmak

Az élővilág rendszerezésének alapelvei	Kategóriák, természetes rendszer és mesterséges rendszerek.
A biológia tárgya	Az életjelenségek.
Szintek	A szerveződési szint fogalma és biológiai tartalma.
Rendszer és környezet	A biológiai rendszerek általános jellemzői (szabályozottság, vezéreltség, stabilitás) és ezek kapcsolata a környezettel.

9. Tudománytörténeti ismeretek

A felismerés, rendszerezés és bizonyítás a biológiában néhány tudós munkásságának példáján.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Az élet fizikai-kémiai alapjai (sejt alatti szint)

A sejtet felépítő elemek és szervetlen vegyületek	Az elsődleges és másodlagos biogén elemek és a víz fontossága az élő szervezetek számára.
A szerves vegyületek	A szénhidrátok, lipidek, fehérjék, nukleinsavak szerkezete, biológiai szerepe, néhány típusuk szerkezeti képlete. A fehérjék és denaturációjuk. A fehérje- és DNS-szerkezetkutatás néhány módszere.
Fizikai-kémiai folyamatok	A reakciósebességet befolyásoló tényezők, a katalízis. Az enzimek működése, jelentősége. Az enzimműködés szabályozása. Koenzimek. A diffúzió és az ozmózis biológiai szerepe. A koaguláció, a kolloid állapot fenntartásának biológiai jelentősége.

2. Sejtszintű biológia

Az eukarióta sejt felépítése	A sejt alapvető részei, ezek funkciói. A növényi és az állati sejtek közötti fő különbségek.
------------------------------	--

Témakörök	Követelmények
A sejtek anyagcseréje és energiaforgalma	<p>Az erjedés folyamata, termékei, gyakorlati jelentősége. A sejtlégzés lépései vázlatosan és ezek helyszíne. A mitokondrium működése. Az ATP mint általános energiaforrás szerepe a sejtben. A fotoszintézis fő lépései, ezek kísérleti bizonyítékai. A sejtek anyagfelvétele és kiválasztó tevékenysége. A plazmamembránok molekuláris felépítése. Az aktív és a passzív transzport. Az endocitózis szerepe. Az ideg- és izomsejtek transzportfolyamatai és a potenciálváltozások.</p>
Sejtek közti kommunikáció	<p>A hormonok és az ingerületátvivő anyagok működésének hasonlósága. Drogok hatása, függőség, drogprevenció.</p>
Speciális sejtműködések	<p>A felszívó-, kiválasztó- és különböző összhúzósejtek (izom) felépítése és működése.</p>
3. Az egyedi szervezet szintje (szövetek, szervek)	
A prokarióták	<p>A baktériumok felépítése, életmódja.</p>
Az eukarióta egysejtűek	<p>Az eukarióta egysejtűek testfelépítése, életmódja néhány faj példáján.</p>
A gombák	<p>A gombák testfelépítése, életmódja, gyakorlati jelentősége néhány faj példáján.</p>
A növények	<p>Szerveződési formák: egysejtű, telepes, hajtásos szerveződés a fajlista példáin bemutatva (mohák, harasztok, nyitva- és zárvatermők). A növényi szövetek típusai, jellemzésük, előfordulásuk, funkciójuk. Az alapvető növényi szervek felépítése, szerepe és az életmóddal összefüggő módosulataik. A növényi táplálkozás. Víz felvétele és továbbítása virágos növényekben, párologtatás a növényekben: az egyes kétszikűek edénnyaláb-szerkezete, a hancs és fatest szerepe, a levél szerkezete és a részek funkciói. A zárósejtek működésének mechanizmusa. A vízforgalmat szabályozó tényezők.</p>
Az állatok	<p>Az állati szövetek típusai, jellemzésük, előfordulásuk, funkciójuk. A táplálkozás, emésztés, keringés, légzés, mozgás összehasonlító anatómiai és élettani áttekintése; a kültakaró, a légzés, a mozgás és az érzékelés és szaporodás kapcsolata az életmóddal és a környezettel.</p>
Az emberi szervezet önfenntartó működései	<p>A testfolyadékok A testfolyadék mint belső környezet: a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A vér és a nyirok összetétele, keletkezése, a fő vértképző szervek, ezek betegségei. A vörösvértest és a hemoglobin szerepe, a vér egyéb funkciói. A plazmafehérjék ozmotikus szerepe.</p> <p>A táplálkozás, emésztés és felszívás Az emésztés élettani szerepe. Az ember emésztő szervrendszerének anatómiája: szakaszai és a hozzá tartozó szervek, azok funkciói. Az egyes enzimek szerepe az emésztésben. Az emésztőrendszer fontosabb betegségei, ezek megelőzésének és gyógyításának módja.</p> <p>A keringési rendszer Az ember keringési szervrendszerének szerepe, fontosabb betegségei, a megelőzés és a gyógyítás módjai. A fontosabb vérerek funkciói, felépítésük közti különbségek. A vérnyomást és pulzust befolyásoló tényezők. A vénás és a nyirokkeringés. A szív szerkezete és működése. Működésének idegi és hormonális szabályozása.</p>

Témakörök	Követelmények
A légzés	Az ember légzőrendszerének felépítése és működése. A hemoglobin szerepe. A légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggései. A légzésszabályozás fő mechanizmusai. A légzőrendszer fontosabb betegségei, a megelőzés és a gyógyítás módjai.
A kiválasztás	A kiválasztás funkciója, a kiválasztószervek. A kiválasztószervrendszer részei, ezek funkciói. A nefron részei és működése. A vizeletképződésre ható hormonok, ezek hatása. A kiválasztás zavarai, kialakulásuk okai, a megelőzés és gyógyítás lehetőségei.
A mozgás szervrendszere	A csont kémiai összetétele, az alkotórészek szerepe, csont- és ízületi típusok. Az ember passzív és aktív mozgási szervrendszerének anatómiai felépítése és működése, a csontváz főbb alkotói. A testedzés jelentősége, a fontosabb sérülések és betegségek, ezek megelőzésének és kezelésének módjai.
A bőr	A kültakaró felépítése, a bőr mint érzékszerv. Egészségvédelmi vonatkozások, a károsító tényezők és az ellenük való védelem.
Az idegrendszer felépítése	Az agy és gerincvelő, a környéki idegrendszer fő részei, ezek funkciói. Az idegrendszer gyakoribb betegségei, tünetei.
A szervezet molekuláris és sejtvesztő rendszerei	Az immunitás biológiai funkciója, az immunválasz fő lépései. A T- és B-limfociták szerepe. A gyulladás tünetei, lázcsillapítás. Az AB0 és az Rh vércsoportrendszerek, a vérátömlesztés szabályai. A védőoltások szerepe, a higiéné fontossága. A vírusok felépítése, a fertőzés módja, a baktérium- és vírusbetegségek kezelésének eltérő módja. Az immunrendszer fontosabb rendellenességei. A vérzéscsillapítás módja, a vérrögök kialakulásának lehetősége, a kockázati tényezők.
Az idegrendszer mozgató működései Érzékszervek, receptorok	Reflexívek, a mozgáskoordináció módja. A gerincsérülés tünetei, a teendők. Az érzékszervek általános működési elve, a receptorok típusai. A fájdalomérző idegvégződések. Hallás, a fül felépítése és működése. Fényérzékelés, a szem felépítése és működése, gyakoribb betegségei, megelőzésük és kezelésük módjai.
Az élő egyed homeosztázisa	A homeosztázis fogalma, a szervezet testhőfok-szabályozási mechanizmusai. A só- és vízháztartás szabályozása. A stressz fogalma, rövid és tartós hatásának következményei. Az egészség és a homeosztázis kapcsolata. A hormonális szabályozás lényege, a hormonok hatása. A hormonális rendszer gyakoribb rendellenességei, a tünetek, a kezelés módja. A vegetatív idegrendszer: a szimpatikus és paraszimpatikus idegrendszer egymást kiegészítő szerepe, hierarchikus felépítésük, hatásuk néhány szervre. Tanulás és emlékezés: a tanulás folyamatának lényege, típusai példákkal. Biológiai ritmusok: a biológiai óra fogalma, példák ciklusos működésekre. Az önfenntartó működések és a viselkedés kapcsolata.
4. Az öröklődés és a változékonyság (genetika)	
A mendeli genetika	A mendeli genetika alapfogalmai. A humángenetika sajátos vizsgálati módszerei. Dominanciaviszonyok, két független gén kölcsönhatásai. A mennyiségi tulajdonságok poligénes öröklésének lényege, a környezet befolyásoló szerepe. Az alkalmazott genetika fontossága (mezőgazdaság, genetikai tanácsadás: etikai kérdések).

Témakörök	Követelmények
Sejtszintű genetika	A géncapcsoltság és a crossing over lényege, hatása. A genetikai térképezés. A nemhez kötött öröklés. A kromoszómák fogalma. A mitózis és a meiózis összehasonlítása. A nem meghatározása emlősökben. Kromoszómamutációk.
Molekuláris genetika	A DNS szerkezete, a bázispárosodás szabályai, a genetikai információ továbbítása. Az átírás, a lefordítás folyamata, a riboszómák, a tRNS szerepe. A mutációk típusai hatásuk, kiváltójuk, helyük szerint. Mutáció és a rák összefüggése. Az operon. A differenciálódás mint a gének aktivitás változása.
5. A szaporodás és az egyedfejlődés	
A szaporodás típusai	
A növények szaporodása	Ivartalan és ivaros szaporodási formák: az ivaros szaporodás fontossága a fajon belüli változatosság kialakításában. Ivartalan növényi szaporodási és szaporítási módok. A virág részei és funkciójuk. A kettős megtermékenyítés folyamata, a mag és a termés.
Az állatok szaporodása	Szaporodási rendszerek (monogámia, poligámia), kialakulásuk okai, az ivadék gondozás típusai.
Az ember szaporodásbiológiája	A férfi húgyivarszervek és a női ivarszervrendszer részei, funkcióik. A megtermékenyítés, a terhesség. Nemi úton terjedő betegségek, megelőzésük. A hímivarsejtképzés és a menstruációs ciklus hormonális szabályozása. A családtervezés módjai, etikai kérdések.
Az egyedfejlődés	
Növények	A csírázás feltételei, életszakaszok. A növényi hormonok szerepe.
Állatvilág	Az embrionális és a posztembrionális fejlődés fogalma.
Ember	A méhen belüli fejlődés, a szülés. A születés utáni fejlődés szakaszai, biológiai és pszichikai jellemzői, igényei.
6. Szünbiológia (egyed fölötti szerveződési szintek)	
A társas viselkedés	A populáción belüli társas viselkedés etológiai jellemzői és ökológiai szerepe (rangsor, agresszivitás, ritualizáció, önzetlenség). Az emberi és állati kommunikáció szerepe, különbségei. A csoport- és rokonszelekció elmélete.
Populációk	A populációk fogalma, jellemzői, változásai és a populációs kölcsönhatások. Az életközösség fogalma, jellemzői. A niche fogalma. Különböző szaporodási stratégiák (r, K) ezek gyakorlati (mezőgazdasági) szerepe (kártévők gradációi). Az anyagforgalom és az energiaáramlás általános jellemzői. A Gaia-hipotézis. Biotikus és abiotikus korlátozó tényezők. A minimum-elv. A szén, oxigén, nitrogén és foszfor körforgásának lépései és biológiai jelentősége. Az ember szerepe a ciklusok megváltoztatásában, s e változások veszélyei. A fenntartható fejlődés fogalma. Biomassza és produkciópiramisok.
Tájékozódás a Föld élővilágában	A Föld nagy biomjait fenyegető legfontosabb veszélyforrások. A hazai társulások kialakulása, tér- és időbeli mintázataik, védelmük. A hazai zonális és nem zonális társulások.
A környezet és a természet védelme	A környezet- és természetvédelem fogalma és lehetőségei hazai és nemzetközi példák alapján. A legfontosabb környezetkárosító tényezők (levegő, víz, talaj, sugárzás, hulladék), ezek megszüntetésének technikai és életmódbeli lehetőségeit.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

7. Az evolúció elmélete, a bioszféra evolúciója

Klasszikus módszerek és elméletek	Az evolúciós gondolat története, legnagyobb alakjai, érveik (fosszíliaak, kormeghatározás, összehasonlító szervezettani érvek). Kormeghatározási módszerek. Az állat- és növényföldrajzi bizonyítékok. Darwin magyarázatának lényege.
-----------------------------------	--

Evolúciógenetika	Az ideális populáció fogalma. A Hardy—Weinberg szabály. Evolúciós tényezők. A genetikai teher, az „önző gén”-elmélet, az evolúció szintjei. A bioszféra evolúciójának főbb eseményei. Az élet kialakulásának elméletei.
Az ember származása és hatása	Anatómiai, biokémiai és kromoszomális hasonlóságok és különbségek az ember-szabású majmok és az ember között. Az emberelődök. A kulturális evolúció.

8. Általános biológiai fogalmak

Az élővilág rendszerezésének alapelvei	Kategóriák, természetes rendszer és mesterséges rendszerek.
A biológia tárgya	Az életjelenségek.
Szintek	A szerveződési szint fogalma és biológiai tartalma.
Rendszer és környezet	A biológiai rendszerek általános jellemzői (szabályozottság, vezéreltség, stabilitás) és ezek kapcsolata a környezettel.

9. Tudománytörténeti ismeretek

A fölismerés, rendszerezés és bizonyítás a biológiában néhány tudós munkásságának példáján.

AFÖLDÜNKÉSKÖRNYEZETÜNKÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A Földünk és környezetünk érettségi vizsga célja

A vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanult tananyagrészek szintézisére és a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

- A középszintű tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a köznapi műveltség részét képező földrajzi-környezeti ismeretekkel;
 - képes-e összekapcsolni ismereteit a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségekkel, folyamatokkal;
 - rendelkezik-e a földrajzi-környezeti szemlélet- és gondolkodásmód alapjaival;
 - képes-e eligazodni a témákhoz kapcsolódó információhordozókban, belőlük adatokat, tényeket megállapítani, az információkat értelmezni, illetve alapvető következtetéseket levonni azokból;
 - jártas-e a különböző fajta térképeken közölt információk olvasásában, értelmezésében;
 - képes-e földrajzi ismereteiről logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában szóban számot adni;
 - képes-e egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzésére, az eredmények értelmezésére.

- Az emelt szintű tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a felsőfokú tanulmányokhoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
 - képes-e felismerni az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat;
 - tudja-e alkalmazni ismereteit a természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti jelenségek és folyamatok értelmezésében;
 - jártas-e a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használatában, a bennük közölt információk feldolgozásában, értelmezésében; képes-e azokból következtetések levonására, összefüggések és törvényszerűségek megállapítására;
 - rendelkezik-e a több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok, problémák felismerésének és megoldásának képességével;
 - képes-e földrajzi ismereteiről logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban, illetve hogyan képes különböző típusú írásbeli feladatok megoldására;
 - képes-e földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítésére.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Térképészeti ismeretek

A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei, módjai.
 A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az összefüggések feltárása és alkalmazása.
 Helymeghatározás a térképen és a térképpel, távolságmérés és -számítás.
 Az úrtérképezés gyakorlati felhasználási lehetőségei. Földrajzi és környezeti információk leolvasása úrfelvételekről.

2. Kozmikus környezetünk

A Föld mozgásai és azok következményei.
 Helyi és zóna-időszámítással kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása.
 A Naprendszer felépítése és annak földi következményei.

3. A geoszférák földrajza

A kőzetburok	Tájékozódás a földtörténeti időegységek főbb eseményeiben. A környezeti feltételek változásának hatása a felszín és az élővilág fejlődésére. Égitestünk gömbhéjas szerkezete. A kőzetlemezek mozgásának geológiai és az ember mindennapi életével összefüggő következményei. A leggyakoribb ásványok és kőzetek felismerése, gazdasági hasznosíthatóságuk. A Föld nagyszerkezeti egységei. A szárazföldek felszínfejlődésének legfontosabb lépései. A felszínformák bemutatása. A belső és a külső erők felszínformáló szerepe.
A légkör	A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai. A légkörben lezajló folyamatok törvényszerűségei, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. Az időjárási elemekkel kapcsolatos számítási feladatok megoldása. Az időjárási elemek mérésének lehetőségei. Az időjárás-jelentések értelmezése, a változások okainak magyarázata. A légkör szennyeződésének okai és a szennyezettség következményei.
A vízburrok	A vízburrok tagolódása és a víz körforgása. Az óceánok és a tengerek földrajzi jellegzetességei, gazdasági jelentősége. A felszíni és felszín alatti víztípusok, azok főbb jelenségei, a társadalmi-gazdasági életben betöltött szerepük.

Témakörök	Követelmények
	<p>A vízgazdálkodás főbb tevékenységei.</p> <p>A vízszennyezés helyi, illetve az egész bolygóra kiható problémái, megoldási lehetőségek.</p> <p>A jég felszínformáló hatásának felismerése példákon.</p>
A talaj	A talaj keletkezése, a talajpusztulás veszélyei. A talaj természeti és gazdasági jelentősége.
4. A természetföldrajzi övezetesség	
	<p>A szoláris és a valós éghajlati övezetek.</p> <p>Az éghajlati övezetesség meghatározó szerepe a többi természeti tényező jellemzőinek kialakulásában.</p> <p>A földrajzi övezetek, övek, területek, vidékek elhelyezkedése, hasonló és eltérő vonásainak bemutatása, jellemzésük.</p> <p>A függőleges és a vízszintes természetföldrajzi övezetesség kapcsolata.</p>
5. A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalmi-gazdasági életre	
	<p>Példák az élelmiszertermelés övenként eltérő lehetőségeire, a mezőgazdasági termelés eltérő módjaira.</p> <p>A társadalom természetátalakító tevékenységének bemutatása az egyes övezetekben, övekben.</p> <p>A természetföldrajzi övezetesség hatása a népesség és a települések jellemzőire.</p> <p>A népességgel kapcsolatos alapfogalmak.</p> <p>A Föld népességnövekedésének időbeli alakulása, okai, környezeti következményei.</p> <p>A népesség térbeli eloszlását meghatározó legfontosabb tényezők, a területi megoszlás különbségei.</p> <p>Az urbanizáció és a térbeli népességmozgások vonásai és következményei.</p> <p>Az egyes településtípusok jellemzői, kialakulásuk okai.</p>
6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe	
	<p>Földünk országainak csoportosítása társadalmi-gazdasági jellemzőik szerint.</p> <p>A legfontosabb gazdasági ágazatok telepítő tényezői, azok változása. A gazdasági szerkezetváltás folyamata.</p> <p>Az infrastruktúra jelentősége és kapcsolata az életminőséggel.</p> <p>Az energiagazdaság jelentősége és átalakulási tendenciái.</p> <p>A mezőgazdaság termelési típusai és területi elhelyezkedésük.</p> <p>A gazdasági-társadalmi fejlettség mérésére alkalmas legfontosabb mutatók.</p> <p>A nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamata.</p> <p>Az integráció szükségessége és legfontosabb lépései az Európai Unió példáján.</p> <p>A piacgazdaság működésének elve példák alapján.</p> <p>A jelentősebb nemzetközi gazdasági és pénzügyi szervezetek.</p>
7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok	
	<p>A világgazdasági központok és a peremterületek, eltérő szerepük a világgazdaságban.</p> <p>A különböző egyedi szerepköröket betöltő országcsoportok és országok bemutatása.</p>
8. A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai	
	<p>A legfőbb globális problémák és azok kialakulásának természeti, társadalmi-gazdasági okai.</p> <p>Példák felsorolása a globális környezeti gondok megoldási lehetőségeire.</p>
9. Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei	
	<p>Az egyes kontinensek természeti és társadalmi-gazdasági jellemzői, tipikus tájainak bemutatása.</p> <p>Az eltérő társadalmi-gazdasági fejlettségű területek, a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportok és országok bemutatása a kontinenseken.</p> <p>Az európai országok szerepének bemutatása a kontinens, illetve a világ gazdaságában.</p> <p>Társadalmi-gazdasági adottságaik közös és eltérő vonásainak kiemelése.</p>

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

Az Európai Unió kialakulásának gazdasági-társadalmi alapjai, működésének jellemző földrajzi vonásai, a bővítés lehetőségei és korlátai. Az egyes területek és országok közötti hasonlóságok és különbségek. A környezeti problémák területi jellemzői, megoldási törekvések.

10. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában

Magyarország földrajzi helyzete, tájai, a medence-jelleg érvényesülése.
 A központi fekvés és a tranzithelyzet előnyei és hátrányai.
 Hazánk népességföldrajzi folyamatai és azok következményei.
 A népesség nemzetiségi összetételének változásai és következményei a Kárpát-medencében.
 Magyarország gazdaságának jellemző vonásai. Területi és szerkezeti átrendeződése, annak okai és társadalmi-gazdasági következményei.
 A gazdaság fő ágai, ágazatai.
 Hazánk idegenforgalmi vonzereje, az idegenforgalom fejlesztésének lehetőségei.
 A hazai tájak és régiók eltérő természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági képének bemutatása.
 Hazánk környezeti állapota.
 Magyarország legfőbb természeti, kulturális és környezeti értékei, gazdasági és tudományos eredményei.
 Hazánk integrációs törekvései.
 A lakóhely és a régió természeti, társadalmi-gazdasági jellemzői.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Térképészeti ismeretek

A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei, módjai.
 A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az összefüggések feltárása és alkalmazása.
 Helymeghatározás a térképen és a térképpel, távolságmérés és -számítás.
 Az úrtérképezés módszerei és gyakorlati felhasználási lehetőségei. Földrajzi és környezeti információkat leolvasása úrfelvételekről.

2. Kozmikus környezetünk

A csillagászat tudománytörténeti fejlődésének jelentős állomásai, a világegyetem kialakulásának főbb elméletei.
 A fizika tantárgyban szerzett ismeretek alkalmazása a csillagászati földrajzi jelenségek értelmezésében.
 A Föld mozgásai és azok következményei.
 Helyi és zóna-időszámítással kapcsolatos gyakorlati feladatok.
 A Föld kozmikus környezetének sajátosságai.
 A Naprendszer felépítése és annak földi következményei.
 A Nap szerkezetének és folyamatainak jellemzői.

3. A geoszférák földrajza

A kőzetburok
 Tájékozódás a földtörténeti időegységek főbb eseményeiben. A környezeti feltételek változásának hatása a felszín és az élővilág fejlődésére.
 A földtörténeti kormeghatározás néhány elve.
 Égítüstünk gömbhéjas szerkezete, részletes belső felépítése.
 A kőzetlemezek mozgásának geológiai és az ember mindennapi életével összefüggő következményei.

Témakörök	Követelmények
	<p>A lemeztektonikai folyamatok szerkezeti következményei, összefüggései az ásványkincsek elhelyezkedésével.</p> <p>A szárazfölkék fejlődésének folyamata, a felszínfejlődés időbeli változásai.</p> <p>A leggyakoribb ásványok és kőzetek felismerése, gazdasági hasznosíthatóságuk.</p> <p>A Föld nagyszerkezeti egységei.</p> <p>A szárazfölkék felszínfejlődésének legfontosabb lépései. A felszínformák bemutatása.</p> <p>A belső és a külső erők felszínformáló szerepe.</p>
A légkör	<p>A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai.</p> <p>A légkörben lezajló folyamatok törvényszerűségei, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások.</p> <p>Az időjárási elemekkel kapcsolatos számítási feladatok megoldása. Az időjárási elemek mérésének lehetőségei.</p> <p>Az időjárás-jelentések értelmezése, a változások okainak magyarázata.</p> <p>A legfőbb felhőtípusok és azok összefüggései az időjárási jelenségekkel.</p> <p>Az időjárás-változások biológiai hatásai.</p> <p>A légkör szennyeződésének okai és a szennyezettség következményei.</p>
A vízburok	<p>A vízburok tagolódása és a víz körforgása.</p> <p>Az óceánok és a tengerek földrajzi jellegzetességei, gazdasági jelentősége.</p> <p>A felszíni és felszín alatti víztípusok, azok főbb jelenségei, a társadalmi-gazdasági életben betöltött szerepük.</p> <p>A tenger természeti erőforrás szerepének bemutatása példák alapján.</p> <p>A vízgazdálkodás főbb tevékenységei.</p> <p>A vízszennyezés helyi, illetve az egész bolygóra kiható problémái, azok természeti, társadalmi-gazdasági következményei.</p> <p>A vízburok környezeti problémái, a különféle megoldási lehetőségek elvei példák alapján.</p> <p>A jégképződés és a jég felszínformáló hatásának felismerése példákon.</p>
A talaj	<p>A talaj keletkezése, fejlődési folyamata, a talajpusztulás veszélyei. A talaj természeti és gazdasági jelentősége.</p>
A geoszférák kölcsönhatásai	<p>A geoszférák közötti összefüggések bemutatása példák segítségével.</p> <p>A geoszférák legfőbb környezeti problémáinak társadalmi-gazdasági és szemléleti okai, következményeinek bemutatása példák alapján. Megelőzési és megoldási javaslatok.</p>

4. A természetföldrajzi övezetesség

A szoláris és a valós éghajlati övezetek.

Az éghajlati övezetesség meghatározó szerepe a többi természeti tényező jellemzőinek kialakulásában.

A földrajzi övezetek, övek, területek, vidékek elhelyezkedése, hasonló és eltérő vonásainak kialakulása, bemutatásuk, jellemzésük.

A vízszintes és a függőleges természetföldrajzi övezetesség kapcsolata.

A függőleges övezetesség területenként eltérő vonásainak magyarázata.

Az egyes övezetek, övek, területek, vidékek sajátos környezeti problémái, példák felsorolása a lehetséges megoldásukra.

5. A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalmi-gazdasági életre

A természeti erőforrások övezetes elrendeződésének bizonyítása. A földrajzi övezetesség és az eltartóképeség összefüggései.

Példák az élelmiszertermelés övenként eltérő lehetőségeire, a mezőgazdasági termelés eltérő módjaira.

A társadalom természetátalakító tevékenységének, a földrajzi környezet változásainak bemutatása az egyes övezetekben, övekben.

A természetföldrajzi övezetesség hatása a népesség és a települések jellemzőire.

A népességgel kapcsolatos alapfogalmak.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

A Föld népességnövekedésének időbeli alakulása, okai, környezeti következményei.
A népesség térbeli eloszlását meghatározó legfontosabb tényezők, a területi megoszlás különbségei.

Az urbanizáció és a térbeli népességmozgások vonásai és következményei.

Az urbanizáció eltérő vonásai a világ fejlett és fejlődő térségeiben.

Az egyes településtípusok jellemzői, kialakulásuk és átalakulásuk okai.

6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe

Földünk országainak csoportosítása társadalmi-gazdasági jellemzőik szerint.

A gazdasági ágazatok jelentőségének történeti változásai példák alapján.

A legfontosabb gazdasági ágazatok telepítő tényezői, azok változása. A gazdasági szerkezetváltás folyamata.

Az infrastruktúra jelentősége és kapcsolata az életminőséggel példák alapján.

A területfejlesztés technikai feltételei és módjai.

Az energiagazdaság jelentősége és átalakulási tendenciái.

A mezőgazdaság termelési típusai és területi elhelyezkedésük.

A gazdasági-társadalmi fejlettség mérésére alkalmas legfontosabb mutatók.

A nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamata.

Az integráció szükségessége és legfontosabb lépései az Európai Unió és más regionális példák alapján.

A volt szocialista országok gazdasági rendszerváltásából adódó problémák.

A piacgazdaság működésének elve.

A működőtőke mozgásának legfontosabb irányai és hatásai a gazdasági fejlődésre.

A jelentősebb nemzetközi gazdasági és pénzügyi szervezetek, szerepük a világ- és a nemzetgazdasági folyamatokban.

7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok

A világgazdasági központok és a peremterületek, eltérő szerepük a világgazdaságban.

Az Európán kívüli gazdasági tömörülések jelentősége.

Függőségi viszonyok a világgazdaságban példák alapján.

A különböző egyedi szerepköröket betöltő országcsoportok és országok bemutatása, jelentőségük a világgazdaság működésében.

A mindennapi élet jellemző gazdasági folyamatainak felismerése példák alapján.

8. A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai

A legfőbb globális problémák és azok kialakulásának természeti, társadalmi-gazdasági okai.

Példák felsorolása a globális környezeti gondok megoldási lehetőségeire.

A túlnépesedés, a termelés és a fogyasztás regionálisan jelentkező társadalmi következményei, és azok esetleges megoldási lehetőségei.

A környezetvédelem nemzetközi szervezetei, a nemzetközi egyezmények legfőbb céljai és elvei.

9. Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei

Az egyes kontinensek természeti és társadalmi-gazdasági jellemzői, tipikus tájainak bemutatása.

Az eltérő társadalmi-gazdasági fejlettségű területek, a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportok és országok bemutatása a kontinenseken.

Az észak—dél probléma lényege és bemutatása példákon keresztül.

Az európai országok szerepének bemutatása a kontinens, illetve a világ gazdaságában. Társadalmi-gazdasági adottságaik közös és eltérő vonásainak kiemelése.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

Az Európai Unió kialakulásának gazdasági-társadalmi alapjai, működésének jellemző földrajzi vonásai, a bővítés lehetőségei és korlátai. Az egyes területek és országok közötti hasonlóságok és különbségek.

Az Európai Unió tagországai közös és egyéni nemzeti érdekeinek bemutatása, a hasonlóságok és a különbségek okainak magyarázata.

A környezeti problémák területi jellemzői, megoldási törekvések.

10. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában

Magyarország földrajzi helyzete, tájai, a medence-jelleg érvényesülése.

A központi fekvés és a tranzithelyzet előnyei és hátrányai.

Hazánk népességföldrajzi folyamatai és azok következményei.

A népesség nemzetiségi összetételének változásai és következményei a Kárpát-medencében.

A társadalmi-gazdasági átalakulás folyamata és következményei a Kárpát-medencében.

Magyarország társadalmi-gazdasági fejlődésének történelmi háttere, a térszerkezet változásának tendenciái.

Magyarország gazdaságának jellemző vonásai. Területi és szerkezeti átrendeződése, annak okai és társadalmi-gazdasági következményei.

A gazdaság fő ágai, ágazatai.

Hazánk idegenforgalmi vonzereje, az idegenforgalom fejlesztésének lehetőségei.

A nemzetközi gazdasági kapcsolataink elvei.

A hazai tájak és régiók eltérő természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági képének bemutatása.

A hazai regionális fejlettségi különbségek okai és következményei.

A regionális együttműködés szükségessége és nehézségei a Kárpát-medencében konkrét példák bemutatásával.

A környezetgazdálkodás hazai elveinek bemutatása példák alapján.

Magyarország legfőbb természeti, kulturális és környezeti értékei, gazdasági és tudományos eredményei.

AZ ÉNEK-ZENE ÉRETTSÉGIVIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlat és szóbeli és írásbeli

Emelt szinten: gyakorlat és szóbeli és írásbeli

Az ének-zene érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e jól artikuláltan, tisztán intonálva, zeneileg formáltan énekelni;
- tudja-e kottaolvasási ismereteit alkalmazni a lapról olvasáskor;
- képes-e a tanult zeneművek hallás utáni felismerésére, a zeneszerzők, a műfajok meghatározására;
- ismeri-e a zenetörténeti korok általános jellemzőit;
- képes-e a társművészeti — irodalmi, képzőművészeti, építészeti, színházművészeti — kapcsolódások felvázolására;
- tud-e stílusjegyek alapján zenetörténeti korszakokat meghatározni;
- képes-e dallamírásra a tanult hangnemekben (3# —3b).

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e az esztétikai és előadói szempontoknak megfelelő éneklésre; helyes légzéstechnikára és artikulációra, biztos intonációra, frazeálásra, formálásra;
- tudja-e alkalmazni zenei ismereteit a lapról olvasáskor;
- tud-e tájékozódni a zeneirodalom kiemelkedő alkotásai között;
- képes-e zeneművek meghallgatása alapján a stílusok, zeneszerzők, művek, műfajok felismerésére, meghatározására;
- összefüggéseket, kapcsolódásokat fel tud-e tájni a különféle művészeti ágak között, képes-e e társművészeti kapcsolatok kifejtésére;
- a műelemzésekben tudja-e tanult ismereteit alkalmazni;
- képes-e a zenei hallás és íráskészségek megfelelő szintű alkalmazására;
- képes-e hangközök, hangzatok lejegyzésére, éneklésére és hallás utáni megnevezésére;
- képes-e diktálás alapján egy- és kétszólamú dallamok lejegyzésére.

Tartalmi követelmények

Középszint

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
--------------------------	---------------

1. Éneklés és zenetörténet

Népzene	<p>Harminc magyar és nemzetiségi népdal előadása emlékezetből.</p> <p>A magyar népdalok stílusának, szerkezetének, formájának, hangsorának, hangkészletének, előadási módjának ismerete.</p> <p>A műfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése.</p> <p>A dalok néprajzi hátterének bemutatása.</p> <p>Egy új stílusú magyar népdal lapról olvasása szöveggel.</p>
Műzene	<p>A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, zenei műszavak, előadási jelek; a tanult zeneszerzők és főbb műveik megnevezése</p> <p>Társművészeti összefüggések bemutatása (irodalom, képzőművészet, tánc, színház).</p>
Középkor	<p>Két gregorián dallam latin nyelvű éneklése emlékezetből — az egyik példa a magyar gregoriánumból.</p> <p>A gregorián zene jellemzői.</p> <p>A modális hangsorok ismerete.</p> <p>Egy trubadúr és egy Minnesang dallam előadása emlékezetből.</p> <p>A középkor jellegzetes világi zenéje.</p> <p>A többszólamúság kezdetei.</p>

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Reneszánsz	<p>Egy históriás ének megszólaltatása emlékezetből. Vokális műfajok: mise, motetta, madrigál ismerete. A históriás ének műfaja. A korra jellemző hangszerek ismerete (pl. lant). Egy ungarisca dallam előadása emlékezetből. A korra jellemző magyar hangszeres zene.</p>
Barokk	<p>Egy korál dallam éneklése szöveggel, emlékezetből. Korál, passió, oratórium, kantáta, mise ismerete. A homofon szerkesztési mód. Egy könnyebb ária éneklése kottából, tanári zongorakísérettel. Az opera műfaja. Zenei formák: rondó, variáció ismerete. Barokk hangszeres zenéből öt zenei szemelvény éneklése emlékezetből, szolmizálva. A polifon szerkesztési mód. Hangszeres műfajok: concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fúga. A barokk zenekar hangszerei.</p>
Bécsi klasszicizmus	<p>Egy bécsi klasszikus dal bemutatása emlékezetből, tanári zongorakísérettel. A klasszikus funkciórend alapjainak ismerete. A kvintkör. A periódus fogalma. Két-, illetve háromtagú formák ismerete. Három téma vagy klasszikus műrészlet éneklése szolmizálva, illetve szöveggel, emlékezetből. A szonátaforma. Jellemző műfajok: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, versenymű, opera ismerete. A szimfonikus zenekar összetétele. Egy magyar verbunkos dallam éneklése kottából szolmizálva. A magyar verbunkos zene jellemzői a XVIII. században. Nyolc ütem terjedelmű, modulálás nélküli klasszikus zeneműrészlet lapról olvasása szolmizálva.</p>
Romantika	<p>Egy romantikus dal előadása kottából, tanári zongorakísérettel. A romantikus dal, dalciklus jellegzetes vonásai. Három romantikus mű témájának éneklése kottából szolmizálva. A programzene jellemzői. A szimfonikus költemény műfaji sajátosságai. A romantikus opera ismerete. A romantikus zenekari összetétel.</p>
Késő romantika, századforduló	<p>Nemzeti irányzatok. Egy impresszionista zeneműrészlet éneklése kottából szolmizálva. A zenei impresszionizmus (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).</p>
XX. századi és kortárs zene	<p>Két-két téma éneklése emlékezetből, szolmizálva Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből. Bartók és Kodály komponálási technikájára jellemző ritmikai, dallami, formai sajátosságok. Ismertebb XX. századi és kortárs zeneművek énekhangon könnyen megszólaltatható témáinak éneklése kottából — válogatás három műből. A korra jellemző főbb zenei irányzatok.</p>

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
--------------------------	---------------

2. Zenefelismerés

Reneszánsz	Az alábbi zeneszerzőktől válogatva tíz műzenei idézet felismerése (CD-ről vagy hangkazettáról) kétszeri lejátszás alapján, a zenetörténeti korszak és műfaj, a hallott zenemű szerzőjének és a mű címének megnevezésével. A válogatás tanult anyagból legyen, elsősorban a dőlt betűkkel kiemelt szerzőktől.
Barokk	<i>Palestrina, Lassus, Bakfark Bálint, Tinódi Lantos Sebestyén.</i>
Bécsi klasszicizmus	<i>Monteverdi, Purcell, Vivaldi, J. S. Bach, Händel, Couperin, Rameau, Corelli, Pergolesi, Esterházy Pál.</i>
Romantika	<i>Haydn, Mozart, Beethoven.</i>
Késő romantika, századforduló	<i>Schubert, Brahms, Chopin, Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Verdi, Wagner, Smetana, Schumann, Rossini, Berlioz, Medelssohn, Csajkovszkij.</i>
XX. századi és kortárs zene	<i>Muszorgszkij, Dvoak, Debussy, Ravel, Puccini.</i> <i>Bartók, Kodály, Stravinsky, Gershwin, Orff,</i> Farkas Ferenc, Kurtág György, Szokolay Sándor, Kocsár Miklós, Petrovics Emil, Orbán György, Vajda János, Schönberg, Webern, Berg, Honegger, Messiaen, Bernstein, Joplin.

3. Dallamírás

A kötelezően előírt harminc magyar népdalból egy dal lejegyzése emlékezetből. Klasszikus periódus átírása betűkottából, a vonalrendszerbe violinkulcsban.

Emelt szint

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
--------------------------	---------------

1. Éneklés és zeneirodalom

Népzene	Negyvenöt magyar és nemzetiségi népdal előadása emlékezetből. Népdalelemzés: stílus, szerkezet, forma hangsor, hangkészlet, előadásmód alapján. A műfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése. A dalok néprajzi hátterének bemutatása.
Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a legjelentősebb zeneszerzők életútjának, pályájának ismerete, főbb műveik megnevezése. Társművészeti összefüggések kifejtése — példák az építészet, az irodalom, a képzőművészet, a tánc, a színházművészet köréből. Korszakonként a leggyakoribb zenei műszavak, előadási jelek ismerete.
Középkor	Három gregorián dallam latin nyelvű éneklése emlékezetből — az egyik a magyar gregoriánumból, a hárból egy gregorián dallam elemzése kotta alapján. Egy gregorián dallam elemzése kotta alapján. A gregorián zene jellemzői. A modális hangsorok hallás utáni felismerése. Modális hangsorok éneklése azonos alaphangról. Egy trubadúr és egy Minnesang dallam előadása emlékezetből és elemzésük kotta alapján. Dalformák, metrikai, dallami elemek ismerete.

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Reneszánsz	<p>Egy-egy világi és egyházi kórusmű elemzése kotta alapján. Az imitáció, a homofon, a polifon szerkesztésmód. Vokális műfajok az egyházi és a világi zenében: mise, motetta, madrigál ismerete. Tánc típusok, metrumok. A történelmi ének műfaja. A korra jellemző hangszerek fejlődésének ismerete. Egy ungarica dallam előadása emlékezetből. Három magyar történelmi ének, virágének előadása emlékezetből. A korra jellemző magyar hangszeres zene bemutatása.</p>
Barokk	<p>Két korál dallam éneklése szöveggel, emlékezetből. Jellemző műfajok: korál, passió, oratórium, kantáta, mise ismerete. E műfajokban a korál megjelenésének szerepe. Két könnyebb ária éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel és az énekelt művek elemzése kotta alapján. A „da capo” ária. Az opera műfaja. Barokk hangszeres zenéből öt téma éneklése emlékezetből, szolmizálva. Zenei formák: rondó, variáció. Hangszeres műfajok: prelúdium, fuga, passacaglia, concerto, concerto grosso, szvit. A barokk zenekar hangszerei. Hangközök ismerete decimáig. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel, hangközök felismerése hallás után. A hármashangzatok és megfordításuk éneklése azonos hangról szolmizálva és hangnévvel. Felismerésük hallás után. Domináns szeptim és megfordításainak ismerete, éneklése szolmizálva, hangnévvel és azok felismerése hallás után. Középnéhez moduláló barokk dallam lapról olvasása szolmizálva, dó-váltással.</p>
Bécsi klasszicizmus	<p>Három szerző egy-egy dallamának előadása emlékezetből, tanári zongorakísérettel. A klasszikus periódus, két-, illetve háromtagú formák ismerete. A klasszikus funkciórend, a kadenciák fajtái. Váltódomináns, szűkített szeptimakkord. A teljes kvintkör ismerete. A hangnemi kitérés. Három téma éneklése hangszeres művekből szolmizálva, emlékezetből. A szonátaforma. Jellemző műfajok: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, versenymű, opera ismerete. A szimfonikus zenekar összetételének ismerete. Egy magyar verbunkos dallam éneklése emlékezetből, szolmizálva. A verbunkos zene megjelenésének ismerete a bécsi klasszikus művekben. Periódus terjedelmű, hangnemi kitérést tartalmazó vagy moduláló dallam lapról olvasása.</p>
Romantika	<p>Két választott szerző egy-egy dalának éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. A romantikus dal műfaja, a dalciklus jellegzetes vonásai. Három szerző egy-egy művéből téma éneklése emlékezetből, szolmizálva. A romantikus zenekar összetétele. A szimfonikus költemény jellemzői. A zenedráma sajátosságai. Moduláló, középnéhez dallam lapról olvasása szolmizálva. A romantikus stílus gyakori harmóniai fordulatai, a nápolyi szext akkord ismerete. A tercrokonság.</p>

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Késő romantika és századforduló	Négy szemelvény éneklése szolmizálva emlékezetből, vagy hangnévvel kottából. Nemzeti irányzatok. A zenei impresszionizmus jellemzői. Egészhangú skála ismerete.
XX. századi és kortárs zene	A főbb zenei irányzatok jellemzői: komponálási technikák, hangrendszerek, aszimmetrikus ütemfajták ismerete. Bartók Béla és Kodály Zoltán komponálási technikáinak jellemzői, ritmikai, dallami és formai sajátosságok. Egy Bartók kórusmű bemutatása emlékezetből. Az aranymetszés fogalma. Egy Kodály kórusmű előadása emlékezetből. Egy szabadon választott énekes mű előadása, az előadott mű stílári ismerete. Lapról olvasás művek részleteiből szolmizálva, illetve hangnévvel.
2. Műelemzés	
	Egy szabadon választott teljes mű bemutatása, önálló elemzése: A jellegzetes témák, szemelvények énekes vagy hangszeres bemutatása. A szerző, a műfaj és a kultúrtörténeti összefüggések ismertetése. A felkészüléshez használt szakirodalom, diszkográfia bemutatása.
3. Zenefelismerés	
	Az alábbi zeneszerzőktől válogatva tíz műzenei idézet meghatározása (CD-ről vagy hangkazettáról) lejátszás alapján, a zenetörténeti korszak, stílus és műfaj, a hallott zenemű szerzőjének és a mű címének megnevezésével. A zenei részlet korszakából néhány képzőművészeti, irodalmi alkotás megnevezése.
Reneszánsz Barokk Bécsi klasszicizmus Romantika Késő romantika, századforduló XX. századi és kortárs zene	Palestrina, Lassus, Josquin. Monteverdi, Purcell, Vivaldi, J. S. Bach, Händel, Pergolesi. Haydn, Mozart, Beethoven Schubert, Brahms, Chopin, Liszt, Erkel, Verdi, Wagner, Smetana. Muszorgszkij, Dvorak, Debussy, Ravel, Puccini. Bartók Béla, Kodály Zoltán, Stravinsky, Gershwin, Orff.
4. Lejegyzés diktálás után	
	Hangközök, hármashangzatok és megfordításaik lejegyzése violinkulcsban. 8—10 ütemű egyszólamú moduláló barokk dallam lejegyzése violinkulcsban. Periódus terjedelmű egyszerű kétszólamú klasszikus dallam lejegyzése violinkulcsban. Egy könnyen lejegyezhető XX. századi dallam lejegyzése violinkulcsban.

ARAJZÉSVIZUÁLISKULTÚRA ÉRETTSÉGVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és gyakorlati

Emelt szinten: gyakorlati és írásbeli vagy gyakorlati és szóbeli

A rajz és vizuális kultúra vizsga célja

A tárgy jellegéből következik, hogy a vizuális alkotás és a vizuális befogadás ugyan egyazon tanulási folyamat része, de mint különálló képességrendszerrel szemben támasztott követelmény, külön kompetenciaként jelenik meg a követelményrendszerben.

Mind a vizuális alkotás, mind a vizuális befogadás vizsgakövetelményeiben az ismeret jellegű tudáselemek és ezek készségszintű alkalmazása különbözőképpen kapnak hangsúlyt a két vizsgaszinten. Az emelt szintű követelmény a középszinthez képest tartalmában — az ismeretek mennyiségében — nem bővül jelentősen, arányosan változik azonban a készségek, képességek alkalmazásának szintje tekintetében. Ennek értelmében az emelt szintű vizsga során lényegesen fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek önálló alkalmazása, az összefüggések felismerése, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotó képességek és alkotó gondolkodás alkalmazása.

- A rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e
- a vizuális jelenségek megfigyelésére, széles körű elemző vizsgálatára, és esztétikai, kommunikációs szempontok szerinti megítélésére;
 - a vizuális nyelv elemeinek megfelelő használatára és segítségével vizuális alkotások elemzésére;
 - a vizuálisan érzékelhető tárgyak és jelenségek megjelenítésére és egyéni elképzelések, érzések kifejezésére különböző eszközökkel;
 - a különböző köznap és művészi vizuális közlésformák sajátos és közös vonásainak bemutatására, sokrétű értelmezése, kritikus megítélésére;
 - a képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazására és ennek árnyalt vizuális kifejezésére;
 - értelmezhető vizuális közlések létrehozására a közlés céljának megfelelő formában és alkalmas technikával;
 - időben és térben eltérő korok és kultúrák művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatására, értelmezésére és az ismeretelemek segítségével elemzésre;
 - megfelelő szintű pszichomotorikus és technikai készségek használatára;
 - leíró, értelmező, elemző munkája során a megfelelő közlésformák kiválasztására;
 - önálló döntéseken alapuló alkotó gondolkodásra és alkotói magatartás bemutatására,
 - problémahelyzetben kreatív megoldások bemutatására.

Tartalmi követelmények

Középszint

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
Vizuális nyelv alkalmazása	
Vizuális nyelv	A vizuális nyelv eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín, felület, faktúra, szerkezet/kompozíció, anyagok, technikák) árnyalt használata. A vizuális nyelv alapelemeinek adott célnak megfelelő használata.
Vizuális nyelv és kontextus	A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban.
Látványértelmezés	
Arány	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány főbb arányainak megfigyelése és helyes visszaadása.
Forma, alak	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány főbb formáját meghatározó jegyek megfigyelése és helyes visszaadása.
Térábrázolás	Téri helyzetek értelmezhető ábrázolása (pl. alaprajz, magyarázó-közlő rajz). Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétiránypontos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szabadkézi rajzban.
Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
Téri helyzetek, termélység	Téri helyzetek pontos megjelenítése két és három dimenzióban, az adott célnak legmegfelelőbb formában. Termélység megjelenítése különböző eszközökkel.

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Kompozíció Karakter	Kompozíció létrehozása megadott szempontok alapján. Tárgyak, természeti formák meghatározó karakterének viszonylag pontos visszaadása szabadkézi rajzban.
Szín és fényviszonyok Szerkezet, felépítés	Szín és fényviszonyok helyes visszaadása szabadkézi rajzban és festéssel. Egyszerű tárgyak szerkezetét, felépítését bemutató szabadkézi rajz készítése (pl. szabásminta).
Folyamat, mozgás, idő	Idő, mozgás, változás képi megfogalmazása. Folyamat, mozgás, történés bemutatása értelmezhető képsorozatokban (pl. folyamat-ábra, képes forgatókönyv).
Érzelmek, elvont gondolatok	Nem vizuális természetű információk értelmezhető képi megjelenítése (pl. piktogram, diagram segítségével). Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok vizuális kifejezése.
Kép- és szöveg Tárgyalkotás, tervezés	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával. Egyszerű tárgy és csomagolás tervezése adott funkcióra.
Technikák alkalmazása	Jártasság a szabadkézi rajzban — ceruzával, ecsettel, tollal, krétával. Jártasság a műszaki jellegű rajzban — ceruzával, szerkesztőeszközökkel. Jártasság egyes festőtechnikákban — akvarellel, temperával. Jártasság a montázs-, kollázstechnikában. Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban (pl. papírnyomat). Makettkészítés (pl. papírból, fából). Jártasság egy további szabadon választott technika alkalmazásában (pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézműves technikák).
2. Befogadás	
Vizuális nyelv értelmezése	Vizuális nyelv A rögzített vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák) ismerete, példákkal illusztrálva. A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során. Vizuális nyelv és kontextus A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések — kontextus — ismerete és használata az értelmezés, elemzés során.
A vizuális kommunikáció értelmezése	Térábrázolási módok A legjellegzetesebb térábrázolási módok lényegének ismerete és segítségével elemzés elvégzése. Folyamat, mozgás, idő Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása. Jelek, jelképek A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok megfelelő értelmezése. Köznapi vizuális közlések A köznapi közlésekben szerepet játszó vizuális információk (pl. műszaki rajz, folyamatábra) értelmezése. Tömegkommunikáció A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése. Médiakategóriák A legfontosabb médiakategóriák kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete. Fotó, mozgókép Fotó és mozgókép elemzése.
A tárgy- és környezetkultúra értelmezése	Forma és funkció Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok (pl. épület, építmény) forma- és funkcióelemzése.

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Tervező folyamat	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek ismerete.
Kézműves és ipari tárgykultúra	A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak és technikáinak ismerete és megkülönböztetése.
Magyar népművészet	A magyar népművészet sajátosságainak ismerete.
A kifejezés és képzőművészet értelmezése	
Művészeti ágak	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete.
Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós (pl. festészet, fotó) és háromdimenziós (pl. szobrászat, installáció), valamint időbeli kifejezéssel bíró (pl. happening, multimédia) műfajainak ismerete.
Művészettörténeti korszakok, irányzatok	A művészeti ágak történetének, nagy korszakainak, irányzatainak ismerete (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelő izmusai, a XX. század második felének irányzatai és legalább egy Európán kívüli kultúra).
Alkotások és alkotók	Kiemelkedő alkotók és alkotásaik ismerete a művészettörténet nagy korszakaiban és irányzataiban.
Műelemző módszerek	A különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásainak elemzése a megfelelő műelemző módszerek alkalmazásával (stílustörténeti, forma-funkció, tartalom-forma).
Művészeti technikák	A legfontosabb művészeti technikák felismerése, megkülönböztetése és lényegének ismerete.
Mű és környezete	A mű és környezete kapcsolatának elemzése.

Emelt szint

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
Vizuális nyelv alkalmazása	
Vizuális nyelv	A vizuális nyelv eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín, felület, faktúra, szerkezet/kompozíció, anyagok, technikák) árnyalt használata. A vizuális nyelv alapelemeinek adott célnak és a szándéknak megfelelő, tudatos használata. Kompozíciós eszközök tudatos alkalmazása. Adott célnak legmegfelelőbb anyagok és technikák önálló kiválasztása.
Vizuális nyelv és kontextus	A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban. A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása (pl. a képi környezet megváltoztatásával).
Látványértelmezés	
Arány	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány pontos, részletekre kiterjedő arányainak megfigyelése és visszaadása.
Forma, alak	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formai részleteinek pontos megfigyelése és helyes visszaadása.
Téri helyzetek	Téri helyzetek értelmezhető ábrázolása (pl. alaprajz, magyarázó-közlő rajz) nem csak képi elemekből kiindulva, hanem szöveges instrukciók alapján is.
Szerkezeti rajz	Egyszerű szerkezeti összefüggéseket helyesen értelmező szabadkézi rajz készítése beállítás alapján és emlékezetből.
Térábrázolás	Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétirányponos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szerkesztéssel is.

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
Téri helyzetek, termélység	Téri helyzetek pontos megjelenítése két és három dimenzióban, az adott célnak legmegfelelőbb formában.
Kompozíció	Termélység megjelenítése különböző eszközökkel. Képi igényű kompozíció létrehozása látvány és elképzelés alapján. Kompozíciós változatok létrehozása azonos témára, különböző cél elérésének érdekében.
Karakter	Tárgyak, természeti formák karakterének részletes, pontos visszaadása szabadkézi rajzban.
Szín és fényviszonyok	Szín és fényviszonyok pontos visszaadása szabadkézi rajzban és festéssel. A színek kifejező erejének alkotó jellegű használata. Plasztikus formák pontos megjelenítése a fény-árnyék hatások segítségével.
Szerkezet, felépítés, működés	Bonyolultabb tárgyak szerkezetét, felépítését, működését bemutató szabadkézi rajz készítése (pl. szerkezeti rajz, szabásminta).
Textúra, faktúra	Anyagi minőségek — textúra, faktúra — anyagszerű megjelenítése.
Folyamat, mozgás, idő	Idő, mozgás, változás képi megfogalmazása. Folyamat, mozgás, történés bemutatása értelmezhető képsorozatokban (pl. folyamat-ábra, képes forgatókönyv). Képi motívumok jelentésmódosító hatásának megjelenítése a környezet — kontextus — megváltoztatásának függvényében. Nem vizuális természetű információk értelmezhető képi megjelenítése (pl. piktogram, diagram segítségével).
Érzelmek, elvont gondolatok	Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok árnyalt vizuális kifejezése. Adott látvány érzelmi, hangulati hatásának megváltoztatása a vizuális kifejezőeszközök segítségével.
Kép és szöveg	Kép- és szövegszerkesztés szabadon választott technikával (pl. számítógéppel). Kép és szöveg kölcsönhatásának megjelenítése adott hatás vagy jelentés eléréséhez.
Tárgyalkotás, tervezés	Egyszerű tárgy és csomagolás tervezése adott funkcióra és a tervezés, megvalósulási folyamat dokumentálása. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerű tárgy megalkotása szabadon választott anyagból, működő modell készítése.
Technikák alkalmazása	Jártasság a szabadkézi rajzban — ceruzával, ecsettel, tollal, krétával. Jártasság a műszaki jellegű rajzban — ceruzával, szerkesztőeszközökkel. Jártasság egyes festőtechnikákban — akvarellal, temperával, és egy választott anyaggal. Jártasság a montázs-, kollázstechnikában. Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban. Makettkészítés (pl. papírból, fából). Modellezés. Konstruálás. Feliratkészítés (pl. ecsettel, sablonnal, betűkivágással, számítógéppel). Jártasság legalább egy további szabadon választott technika alkalmazásában (pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézműves technikák).

2. Befogadás

Vizuális nyelv értelmezése

Vizuális nyelv

A rögzített vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák) ismerete, példákkal illusztrálva.
Képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló megfelelő kifejezőeszközök (pl. szerkezet, motívum, ritmus) felismerése és a párhuzamok elemzése.

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Vizuális nyelv és kontextus	<p>A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.</p> <p>A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések — kontextus — ismerete és használata az értelmezés, elemzés során.</p>
A vizuális kommunikáció értelmezése	
Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási módok lényegének ismerete, segítségével elemzés és összehasonlítás elvégzése.
Folyamat, mozgás, idő	Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása.
Kép és szöveg	Szöveg és kép kölcsönhatásának elemző vizsgálata.
Jelek, jelképek	A köznapis és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok megfelelő értelmezése.
Köznapis vizuális közlések	A köznapis közlésben szerepet játszó vizuális információk (pl. műszaki rajz, folyamat-ábra) értelmezése.
Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése.
Médiakategóriák	A tömegkommunikáció jelentőségének, működési hatásrendszerének ismerete.
Fotó és mozgókép	A legfontosabb médiakategóriák kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete.
	Fotó és mozgókép elemzése.
	A fotó és film műfajainak ismerete.
	A fotó, mozgókép szerepének értelmezése a képzőművészetben.
A tárgy- és környezetkultúra értelmezése	
Forma és funkció	Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok (pl. épület, építmény) forma- és funkcióelemzése.
	A tárgyak, a fogyasztói szokások és az életmód közötti összefüggések alkalmazó jellegű ismerete.
	Ergonómiai elemzés konkrét példán keresztül.
Tervező folyamat	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek ismerete.
Kézműves és ipari tárgykultúra	A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak és technikáinak ismerete és megkülönböztetése.
	Adott tárgy elemző vizsgálata.
Magyar népművészet	Egy hazai tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése.
A kifejezés és képzőművészet értelmezése	
Művészeti ágak	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, alkalmazott művészetek) jellemzőinek ismerete.
Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós (pl. festészet, fotó) és háromdimenziós (pl. szobrászat, installáció) és időbeli kifejezéssel bíró (pl. happening, multimédia) műfajainak ismerete.
Művészettörténeti korszakok, irányzatok	A művészeti ágak történetének — nagy korszakainak és irányzatainak — részletező ismerete (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelő izmusai, a XX. század második felének irányzatai és legalább egy Európán kívüli kultúra).
Stílusjegyek	Adott művek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.
Alkotók és alkotások	Kiemelkedő alkotók és alkotásaik ismerete a művészettörténet nagy korszakaiban és irányzataiban.
	Legalább egy szabadon választott külföldi és hazai kortárs alkotó ismerete és elemző vizsgálata.
	Egy szabadon választott hazai alkotó életművének ismerete.

Kompetenciák / Témakörök	Követelmények
Műelemző módszerek	A különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásainak elemzése a megfelelő műelemző módszerek alkalmazásával (stílustörténeti, forma-funkció, tartalom-forma). Az összehasonlító és ikonográfiai műelemző módszerek ismerete és alkalmazása.
Művészeti technikák	A legfontosabb művészeti technikák ismerete és megkülönböztetése.
Mű és környezete	A mű és környezete kapcsolatának elemzése. Művész és közönsége kapcsolatának jellemzése a fő művészeti korszakokban.

AZINFORMATIKA ÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlati és szóbeli

Emelt szinten: gyakorlati és szóbeli

Az informatika érettségi vizsga célja

Az informatika érettségi vizsga célja, hogy a tanuló adjon számot az általános műveltség részét képező informatikai ismeretek elsajátításának mértékéről.

A középszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- Képes-e kiválasztani a munkájához megfelelő informatikai eszközöket;
- alkalmazói szinten önállóan tudja-e használni a számítógépet és a hálózatot feladatai megoldásához;
- képes-e a számítógépet és kiegészítő eszközeit önállóan, biztonságosan használni;
- tudja-e használni a legismertebb alkalmazói rendszereket;
- ismeri-e az információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásait és képes a változásokhoz alkalmazkodni;
- képes-e az informatikai ismereteit rendezni és önállóan alkalmazni;
- képes-e a könyvtári informatikai (hagyományos és számítógépes) rendszerek lehetőségeinek felhasználására;
- képes-e a további szakmai fejlődésre.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a fentiekén túl a vizsgázó

- képes-e az algoritmikus gondolkodásra;
- képes-e problémák megfogalmazására és számítógépes megoldások tervezésére;
- képes-e a számítógépes megoldások elkészítésére.

A követelményekben megfogalmazott 1—3. és 9. sorszámú témaköröket a szóbeli, a 3—8. sorszámúakat a gyakorlati érettségi vizsgán kell számonkérni mindkét szinten.

A középszinten megfogalmazott követelmények szándék szerint megfelelnek az ECDL vizsga követelményeinek.

A gyakorlati vizsgafeladatokat számítógéppel kell megoldani.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Az információs társadalom

Információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban	Informatikai alapfogalmak. Információs rendszerek szakszerű leírása, elemeinek pontos meghatározása. Dokumentumok választása informatikai eszközök segítségével.
--	--

Témakörök	Követelmények
Közhasznú magyar információs adatbázisok	Annak ismerete, hogy az információ áru, hogy az információs rendszerekben, de akár csak egy címlistában is hatalmas érték lehet. Keresés számítógépes katalógusokban és adatbázisokban.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások alapjainak ismerete.
Információs és kommunikációs technológiák a társadalomban	Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásai és hatása a mindennapi életben, munkában, szórakozásban stb. Az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisai.
2. Informatikai alapismeretek — hardver	
A számítógépek felépítése, funkcionális egységei, azok főbb jellemzői	A Neumann-elvű számítógépek. A számítógép, illetve a kapcsolódó perifériák. Perifériák típusai (monitor, szkennel, nyomtató, háttértárolók ...), főbb jellemzői és feladataik. Analog és digitális jelek.
Jelátalakítás	
A számítógép üzembe helyezése	A számítógép főbb egységeinek felismerése és funkciói. Legfontosabb részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése.
3. Informatikai alapismeretek — szoftver	
Az operációs rendszer és főbb feladatai	Az operációs rendszer részei. Az operációs rendszer funkciói. Könyvtárak (mappák) létrehozása, másolása, törlése, átnevezése. Keresés a háttértárakon.
Az adatkezelés szoftver és hardver eszközei	Tömörítés, víruskeresés, lemezkarbantartás, az operációs rendszer segédprogramjai.
Állományok típusai	Állománykezelő parancsok (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás).
Hálózatok működésének alapelvei, felhasználási területei	Hálózati be- és kijelentkezési programok indítása. Hozzáférési jogok, adatvédelem. Kezelői parancsok ismerete. A hálózatos üzemeltetéssel kapcsolatos információk lekérdezése.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztő program kezelése	Szövegszerkesztő program indítása. Szöveg beolvasása és kimentése. Nyomtatás. A munkakörnyezet és a nézet beállítása.
Szövegszerkesztési alapfogalmak	A szövegszerkesztés menete. Szövegbevitel, -javítás. Karakterformázás, bekezdésformázás, oldalformázás. Tabulátorok használata.
Szövegjavítási funkciók	Keresés és csere funkciója. Kijelölés, másolás, mozgatás és törlés. Helyesírás-ellenőrzés, szinonimaszótár, elválasztás.
Táblázatok, grafikák a szövegben	Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel. Felsorolás, számozás, sorbarendezés. Szegélyezés. Táblázatok, grafikák, képek, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe és formázása.
5. Táblázatkezelés	
A táblázatkezelő használata	A program indítása, a munkakörnyezet beállítása. Táblázatok felépítése (cella, oszlop, sor).
Táblázatok felépítése	Táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása.
Adatok a táblázatokban	Adattípusok. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, formázás. A cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény.

Témakörök	Követelmények
Táblázatformázás	Karakter-, cella- és tartomány-formázások. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése. Cellák és tartományok másolása.
Táblázatok, szövegek, diagramok	Egyszerű táblázat készítése. Nyomatási kép és nyomtatás. Diagramtípus kiválasztása. Diagramok szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása.
6. Adatbáziskezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs.
Adatbázis-kezelő program interaktív használata	Adattípusok. Adatbevitel, adatok módosítása, törlése. Adatbázisok létrehozása, karbantartása.
Alapvető adatbázis-kezelő műveletek	Lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés.
Képernyő- és nyomtatási formátumok	Képernyő- és nyomtatási formátumok tervezése és készítése.
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az Interneten	Levelezési rendszer használata. Állományok átvitele, hírcsoportok, WWW, keresőrendszerek, távoli adatbázisok használata.
Weblapkészítés	Hálózati dokumentumok szerkezete, weblap készítése webszerkesztővel: szöveg, kép, ugrópont bevitel. Formázási lehetőségek.
8. Prezentáció és grafika	
Prezentáció	Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, rajz, fotó, hang stb.) formázása.
Grafika	Grafikai eszközök használata. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása, képek beillesztése.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak, könyvtártípusok funkciói. Dokumentumtípusok. Tájékoztató eszközök.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
1. Az információs társadalom	
Információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban	Informatikai alapfogalmak. Információs rendszerek szakszerű leírása, elemeinek pontos meghatározása. Dokumentumok választása informatikai eszközök segítségével.
Közhasznú magyar információs adatbázisok	Annak ismerete, hogy az információ áru, hogy az információs rendszerekben, de akár csak egy címlistában is hatalmas érték lehet. Keresés számítógépes katalógusokban és adatbázisokban.

Témakörök	Követelmények
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások alapjainak ismerete.
Információs és kommunikációs technológiák a társadalomban	Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása és hatása a mindennapi életben, munkában, szórakozásban stb. Az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisai.
2. Informatikai alapismeretek — hardver	
A számítógépek felépítése, funkcionális egységei, azok főbb jellemzői Jelátalakítás	A Neumann-elvű számítógépek. A számítógép, illetve a kapcsolódó perifériák. Perifériák típusai (monitor, szkener, nyomtató, háttértárolók stb.), főbb jellemzői és feladataik. Analog és digitális jelek. Logikai műveletek.
A számítógép üzembe helyezése	A számítógép főbb egységeinek felismerése és funkciói. Legfontosabb részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése.
3. Informatikai alapismeretek — szoftver	
Az operációs rendszer és főbb feladatai	Az operációs rendszer részei. Az operációs rendszer funkciói. Könyvtárak (mappák) létrehozása, másolása, törlése, átnevezése. Keresés a háttértárakon.
Az adatkezelés szoftver és hardver eszközei	Tömörítés, víruskeresés, lemezkarbantartás, az operációs rendszer segédprogramjai.
Állományok típusai	Állománykezelő parancsok (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás).
Hálózatok működésének alapelvei, felhasználási területei	Hálózati be- és kijelentkezési programok indítása Hozzáférési jogok, adatvédelem. Kezelői parancsok. A hálózatos üzemeltetéssel kapcsolatos információk lekérdezése.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztő program kezelése	Szövegszerkesztő program indítása. Szöveg beolvasása és kimentése. Nyomtatás. A munkakörnyezet és a nézet beállítása.
Szövegszerkesztési alapfogalmak	A szövegszerkesztés menete. Szövegbevitel, javítás. Karakterformázás, bekezdésformázás, oldalformázás. Tabulátorok használata.
Szövegjavítási funkciók	Keresés és csere funkciója. Kijelölés, másolás, mozgatás és törlés. Helyesírás-ellenőrzés, szinonimaszótár, elválasztás.
Táblázatok, grafikák a szövegben	Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel. Felsorolás, számozás, sorbarendezés. Szegélyezés. Táblázatok, grafikák, képek, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe és formázása.
5. Táblázatkezelés	
A táblázatkezelő használata	A program indítása, a munkakörnyezet beállítása. Táblázatok felépítése (cella, oszlop, sor).
Táblázatok felépítése	Táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása.
Adatok a táblázatokban	Adattípusok. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, formázás. A cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény.
Táblázatformázás	Karakter-, cella- és tartomány-formázások. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése. Cellák és tartományok másolása.
Táblázatok, szövegek, diagramok	Egyszerű táblázat készítése. Nyomtatási kép és nyomtatás. Diagramtípus kiválasztása. Diagramok szerkesztése.

Témakörök	Követelmények
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása. Statisztikai függvények használata. Szimulációs táblák készítése. Iteráció táblázatkezelővel.
6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs. Adattípusok. Saját adatbázisok tervezése, szerkezetének definiálása.
Adatbázis-kezelő programozása	Adatbevitel, adatmódosítás, lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés. Kimutatások készítése.
7. Algoritmizálás, adatmodellezés, programozási ismeretek	
Elemi és összetett adatok, file-szervezés, relációs adatstruktúrák	Egész és valós számok, logikai értékek, karakterek. Halmaz, tömb, rekord, file.
Elemi algoritmusok típusfeladatokra	Összegzés, eldöntés, keresés, megszámlálás, maximumkiválasztás, kiválogatás, rendezések.
Rekurzió	Rekurzió a feladatok, az adatok és az algoritmusok világában.
A programkészítés mint termékellátási folyamat	A programkészítés lépései: feladatmeghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hiba-keresés, hatékonyság- és minőségvizsgálat, dokumentálás.
Számítógép a matematikában, a természet- és társadalomtudományi tantárgyakban	Matematikai feladatok, egyszerű természettudományos szimulációs problémák, a középiskolai tantárgyakkal kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása.
8. A programozás eszközei	
Algoritmusleíró eszközök	Feladatmegoldás egy algoritmusleíró eszköz segítségével. Az algoritmusleíró eszközök fajtái.
Programozási nyelv	Egyetlen programozási nyelv részbeni (specialitások nélküli) ismerete. Néhány, ettől jelentősen eltérő nyelv alapgondolata.
Programnyelvi fejlesztői környezet	Kódolási, szerkesztési, kipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak, könyvtártípusok funkciói. Dokumentumtípusok. Tájékoztató eszközök.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés.

ATESTNEVELÉS ÉRETTSÉGVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és gyakorlati

Emelt szinten: szóbeli és gyakorlati

A testnevelés érettségi vizsga célja

A tárgy jellegéből következik, hogy a testkultúra értékeinek felismerésével és elsajátításával, illetve a mozgások megjelenítésével és teljesítményszintjével kapcsolatos követelmények külön kompetenciaként jelennek meg a követelményekben. A tanult sportági csoportok és a testkultúra különböző területei külön témaköröket fednek le.

A testnevelés érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e az iskolai testnevelésben tanult sportágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására;
- rendelkezik-e a testi képességekhez kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználásával;
- képes-e az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek felhasználására és átadására;
- rendelkezik-e az egyéni és társasjátékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretekkel, képes-e ezek átadására és bemutatására;
- képes-e a mozgás — kommunikáció alkalmazására.

Célja továbbá annak megállapítása, hogy a vizsgázó ismeri és tudja-e értelmezni

- értelmezni tudja-e a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét és a biológiai fejlődéssel összhangban a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását;
- az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait,
- ismeri-e a testi képességek, és a mozgásműveltség sokoldalú fejlesztésének lehetőségeit,
- tudja-e értelmezni a testi és lelki egészség megőrzésére vonatkozó lehetőségeket, a higiénés szokások jelentőségét;
- ismeri-e a magyar sportsikereket és tudja-e értelmezni az olimpiai eszmét.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
1. Elméleti ismeretek	
A magyar sportsikerek	Tájékozottság a helyi tantervben szereplő sportágak jelentősebb hazai eredményeiről. A legnevesebb magyar olimpiai bajnokok sportágai és eredményei.
A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása.
Az egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben és összefüggésekben, összetevőinek értelmezése: egészséges táplálkozás, aktív pihenés, higiénés szokások, lelki egyensúly.
Testi képességek	A kondicionális és koordinációs alapképességek értelmezése, egy képesség fejlesztési módszereinek ismertetése.
Gimnasztika	5—8 perces általános bemelegítés megtervezése. Gyakorlatok javaslata a testtartás javítására.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok.
Torna	A női és férfi torna versenyszámai és a különböző szereken végrehajtható alapelemek és a legfontosabb balesetmegelőző eljárások.
Ritmikus gimnasztika	Az RG versenyszámai.
Küzdősportok, önvédelem	Küzdőjátékok felsorolása különböző életkorú tanulók részére.
Úszás	Az úszás higiénéjének ismerete. Két úszásnem technikai végrehajtásának leírása.
Testnevelés és sportjátékok	Labdajáték előkészítő játékok felsorolása. Egy választott sportjáték játékszabályainak értelmezése.
Természetben űzhető sportok	Egy választott sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés).
2. Gyakorlati ismeretek, kompetenciák	
Testi képességek	Különböző izomcsoportokra ható öt állomásos köredzés feladatsor tervezet elkészítése és bemutatása.
Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig mászókulcsolással. Fiúk: függeszkeedés állásból teljes magasságig. 48 ütemű szabadgyakorlat tervezése és bemutatása.

Témakörök	Követelmények
Atlétika	
Futások	60 méteres síkfutás térdelőrajttal. Lányok minimum idő: 9,6 sec. Fiúk minimum idő: 8,5 sec. 2000 m síkfutás.
Ugrások	Minimum idő: lányok: 9 perc, fiúk 8 perc. Magasugrás választott technikával. Lányok minimum magasság: 110 cm. Fiúk 135 cm. Távolugrás választott technikával. Lányok minimum 380 cm. Fiúk 480 cm.
Dobások	Kislabdahajtás vagy súlylökés választott technikával. Minimum szintek: Lányok: Kislabdahajtás: 20 m, súlylökés: 6,0 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 4 kg. Fiúk: Minimum szintek: Kislabdahajtás: 35 m, súlylökés 8 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 6,25 kg.
Torna	
Talajtorna	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy szer kötelezően választható. Öt különböző gyakorlategyből összefüggő gyakorlat összeállítása és bemutatása. (Gurulóátfordulások, tarkóállás, fejállás, kézállás, kézenátfordulások, billenések, mérlegállások, összekötő elemek stb. alkalmazásával).
Szekrényugrás	Egy tanult támaszugrás bemutatása. Lányok 4 részes keresztbe állított, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.
Gyűrű	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása (egy támaszba kerüléssel) (alaplendület, zsugorlefüggés, lefüggés, lebegőfüggés, hátsó függés, vállátfordulás előre, homorított leugrás, leterpesztés stb. felhasználásával).
Nyújtó	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása (alaplendület, térdfelendülés, malomfellendülés, kelepforgás, alugrás, nyílugrás stb. alkalmazásával).
Korlát	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása (alaplendület támaszban és felkarfüggésben, felkarfüggés, billenések, emelések pedzések, saslendület, kanyarlati leugrás stb. alkalmazásával).
Felemáskorlát	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása (Ostorlendület, kelepfelhúzóadás, támaszhelyzetek, térdfellendülés, malomforgás, alugrás stb. alkalmazásával).
Gerenda	Öt különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása (járások, szökdelések, felugrások, testfordulatok, térdelés és térdelőtámasz, fekvőtámasz, hason- és hanyattfekvés, állások, leugrások stb. felhasználásával).
Ritmikus gimnasztika	Különböző elemekből álló összefüggő szabad gyakorlat bemutatása (a gyakorlat ideje 35—45 sec). (Érintőjárás, hintalépés, keringőlépés, fordulatok, szökkenő hármaslépés, lebegő- és mérlegállás, lábemelések és -lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb.) Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.
Küzdősportok, önvédelem	A birkózás vagy a judó alapelemeinek bemutatása. Judo gurulás előre. Grundbirkózás, értékelés a grundbirkózás szabályai szerint.
Úszás	Mellúszás 50 m-es távon fejesugrással indulva. Egy tanult másik úszásnemben 25 méter leúszása.

Témakörök	Követelmények
Testnevelés és sportjátékok	Egy sportjáték választása kötelező. Kapuralövés gyorsindítás után (társtól visszkapott labdával labdavezetés, passzív védő mellett beugrásos lövés).
Kézilabda	Távolbadobás tetszőleges lendületszerzéssel kézilabdával. Lányok: minimum 15 méter, fiúk 23 méter.
Kosárlabda	Mindkét oldalra végrehajtott, félpályáról kétkezes mellső átadás a büntetővonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, cselezés után futás a kosár felé, a vissza- kapott labdával labdaleütés nélkül fektetett dobás. Büntetődobás egy vagy két kézzel.
Labdarúgás	Labdaemelés váltogatott lábbal. Minimum: Lányok: 4, Fiúk 8 db. Slalom labdavezetésből kapuralövés. (Slalompálya hossza 10 méter, 5 kapu egyenlő távolságra, lövés 10 méterről kézilabdakapura.)
Röplabda	Kosárérintés és alkarérintés fej fölé folyamatosan. Minimum szint: kosárérintésnél 6, alkarérintésnél 4 db érintés.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Elméleti ismeretek

A magyar sportsikerek	Tájékozottság a helyi tantervben szereplő sportágak jelentősebb hazai és nemzetközi eredményeiről. A magyar olimpiai bajnokok sportágainak és eredményeinek ismerete, tájékozottság a magyar érdekeltségű sporteredményekben. Az olimpiai eszme fogalmának értelmezése.
A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása.
Egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben: a korszerű táplálkozás szabályai, a pihenés, az alvás, a mozgás megfelelő arányai, az egészségkárosító szokások hatásai, a lelki egyensúly.
Testi képességek	A kondicionális és koordinációs alapképességek értelmezése, fejlesztésük különböző módszerei. Egy rövid távú kondicionáló program összeállítása, a teljesítmény fokozás lehetőségeinek ismertetése (ismétlésszám, sebesség, pihenőidő változtatás).
Gimnasztika	A gimnasztika hatása és kapcsolata a sportágakkal, egy 8–10 perces általános bemelegítés megtervezése. Gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különböző kondicionális képességek fejlesztésére.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok. A tanult futások, ugrások, dobások összehasonlítása technikájuk, sebességük és a kondicionális képességek szempontjából.
Torna	A női és férfi torna versenyszámai, a különböző szereken végrehajtható alapelemek és a legfontosabb baleset megelőző eljárások. A tanult talaj-, és szertorna elemek technikai végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete.
Ritmikus gimnasztika	Az RG versenyszámainak ismerete. A gyakorlat összeállítás szempontjainak ismertetése. A zene és a mozgás kapcsolata, a sportágra történő hatásának értelmezése.
Küzdősportok, önvédelem	Küzdőjátékok felsorolása különböző életkorú tanulók részére. Támadáselhárítási módok bemutatása.

Témakörök	Követelmények
Úszás	Az úszás higiénéjének ismerete. Három úszásnem technikai végrehajtásának leírása.
Testnevelés és sportjátékok	Labdajáték előkészítő játékok felsorolása. Két választott sportjáték játékszabályainak értelmezése. Támadási és védekezési variációk bemutatása egy választott sportjátékban.
Természetben űzhető sportok	Egy választott sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés).
2. Gyakorlati ismeretek, kompetenciák	
Testi képességek	Egy 7 állomásos köredzés feladatsor összeállítása és bemutatása.
Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig mászókulcsolással, ereszkedés függeszkedéssel állásba. Fiúk: függeszkedés ülésből teljes magasságig minimum idő: 6,9 sec. Egy 64 ütemű szabad- vagy kéziszergyakorlat összeállítása és bemutatása zenére.
Atlétika	60 méteres síkfutás térdelőrajttal.
Futások	Lányok minimum idő: 9,1 sec. Fiúk minimum idő: 8,0 sec. 2000 m síkfutás.
Ugrások	Minimum idő: Lányok: 8 perc, fiúk 7 perc. Magasugrás flop vagy hasmánt technikával. Lányok minimum magasság: 130 cm, fiúk 155 cm. Távolugrás ollózó vagy homorító technikával. Lányok minimum 410 cm, fiúk 520 cm.
Dobások	Egy választott atlétikai dobószám bemutatása választott technikával. Minimum szintek: Lányok: Kislabdahajítás: 30 m, súlylökés: 7,5 m, diszkoszvetés: 20 m, gerelyhajítás 20 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 4 kg, Diszkosz 1 kg, gerely 600 gr. Fiúk: Minimum szintek: Kislabdahajítás: 42 m, súlylökés 9 m, diszkoszvetés 28 m, gerelyhajítás 32 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 6,25 kg, diszkosz 1,5 kg, gerely 800 gr.
Torna	
Talajtorna	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, fiúknaknak kettő, lányoknak egy szer kötelezően választható. Kötelezően előírt, minimum 68 ütemű gyakorlat bemutatása. A gyakorlat időtartama 45—60 sec.
Szekrényugrás	Guggoló átugrás lebegőtámasszal bemutatása. Az ugrás első és második ívének a megvalósítása. Lányok 4 részes keresztbe állított, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.
Gyűrű Nyújtó Korlát Felemáskorlát Gerenda	Minimum 5 elemű kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
Ritmikus gimnasztika	Különböző elemekből álló összefüggő kéziszergyakorlat bemutatása (a gyakorlat ideje kb. 1 perc). (Érintőjárás, hintalépés, keringőlépés, fordulatok, szökkenő hármaslépés, lebegő- és mérlegállás, lábemelések és -lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb.). A kéziszer lehet: labda, karika, kötél, szalag, buzogány.

Témakörök	Követelmények
Küzdősportok, önvédelem	A birkózás vagy a judó alapelemeinek bemutatása. Judo gurulás előre. Grundbirkózás.
Úszás	Mellúszás 50 m-es távon fejesugrással indulva. Két másik úszásnemben 25 méter leúszása.
Testnevelés és sportjátékok	Két sportjáték választása kötelező. Kapuralövés gyorsindítás után (társtól visszakapott labdával labdavezetés, passzív védő mellett beugrásos lövés).
Kézilabda	Távolbadobás tetszőleges lendületszerzéssel kézilabdával. Lányok: minimum 20 méter, fiúk 28 méter.
Kosárlabda	Mindkét oldalra végrehajtott, félpályáról kétkezes mellső átadás a büntetővonal előtt álló társnak, rövidcsel után a visszakapott labdával megállás, majd megindulás labdavezetéssel az adogató előtt és fektetett dobás. Lányok: Büntetődobás egy vagy két kézzel. Fiúk: A büntetővonal tetszőleges sarkáról indulva rövidindulás tempódobás.
Labdarúgás	Labdaemeltetés változtatott lábbal. Minimum: Lányok: 4, Fiúk 10 db. Slalom labdavezetésből kapuralövés. (Slalompálya hossza 10 m, 5 kapu egyenlő távolságra, lövés 10 méterről kézilabdakapura.)
Röplabda	Kosárérintés és alkarérintés, 3 méter magasság fölé falra, folyamatosan. Minimum szint: Kosárérintésnél 6, alkarérintésnél 4 db érintés.

AFILOZÓFIAÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli

Emelt szinten: írásbeli, szóbeli

A filozófia érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- meg tudja-e különböztetni a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmódot;
- elsajátította-e a tartalmi követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e a tanult filozófiai alapfogalmakat, szakkifejezéseket alkalmazni;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában előadni;
- képes-e eredeti forrásból merített, rövid filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e a különböző filozófiai álláspontokat megkülönböztetni;
- felismeri-e a kiemelt korszakok művészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjait.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy

- képes-e hétköznapi problémát a filozófia szintjén megfogalmazni;
- elsajátította a követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e alkalmazni a tanult filozófiai alapfogalmakat és képes-e azok többrétegű értelmezésére;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában előadni;
- képes-e eredeti forrásból merített filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e az önálló kérdésfeltevésre és véleményalkotásra;
- képes-e a meghatározott filozófiai problémára adott válaszok összehasonlítására;
- rá tud-e mutatni egy korszak művészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjaira;
- tud-e a válaszok sokféleségében kronológiailag tájékozódni.

A követelményrendszerben szereplő három nagy témakör egyike sem új ismereteket tartalmaz a többihez képest, hanem ezek más szempontú elrendezését jelenti. A felsorolt filozófusok a megjelölt filozófiai problémák reprezentánsai, a megadott korszakok és irányzatok kiemelkedő képviselői.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

Filozófiai problémák

A probléma lényegének megértése és bemutatása egy-két konkrét filozófiai válasz tükrében:

Mi a filozófia?

A létre vonatkozó kérdés.

Test-lélek probléma.

Megismerhetőség, igazság, bizonyosság.

A megismerés, a világ és a nyelv viszonya.

Az én problémája.

Végesség és végtelenség.

Az érték problémája: a jó és a szép.

Az akaratszabadság kérdése.

Liberalizmus és demokrácia.

A környezetetika problémái.

A globalizáció kérdése.

Filozófusok alapvető gondolatainak ismerete

Jellemző problémafelvetéseik, válaszaik ismerete, rövid szövegrészletük értelmezése. Közülük hat kötelező (Platón, Arisztotelész, Descartes, Kant, Nietzsche, Wittgenstein) és ezen kívül négy kötelezően választható.

Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Szent Tamás, Bacon, Descartes, Locke, Berkeley, Hume, Kant, Hegel, Marx, Comte, J. S. Mill, Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche, Russell, Bergson, Heidegger, Wittgenstein

Korszakok, irányzatok

Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében:

Görög filozófia

Felvilágosodás

Német klasszikus filozófia

Racionalizmus és irracionálizmus

Egzisztencializmus

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

Filozófiai problémák

A probléma lényegének megértése és korszakban, irányzatban, illetve gondolati rendszerben való elhelyezése konkrét filozófiai válaszok tükrében:

Mi a filozófia?

A létre vonatkozó kérdés.

Monizmus-dualizmus.

Témakörök	Követelmények
	<p>A tudat és a szellem mibenléte. Valóság és látszat. Megismerhetőség, igazság, bizonyosság. Test-lélek probléma. A determinizmus problémája. A világ megismerhetőségének kérdése. A megismerés, a világ és a nyelv. Az én problémája. Az idő filozófiai értelmezése. A végesség emberi problémája. Az érték problémája: a jó és a szép. Az akaratszabadság kérdése. Erkölcsei univerzalizmus és relativizmus. A környezetetika problémái. A globalizáció kérdése. Az ideális társadalom. Liberalizmus és demokrácia. Hit és tudás. Az istenérvek problémája. A művészet mimetikus jellege. A művészet mint kommunikáció.</p>

Filozófusok alapvető gondolatainak ismerete

Jellemző problémáik és válaszaik ismerete; szövegrészletek értelmezése.
Kapcsolódásaik más filozófusokhoz, illetve filozófiákhoz. (Néhány reflexió ismerete.)
Közülük tizenkét kötelező (Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Szent Tamás, Descartes, Kant, Berkeley, Hegel, Nietzsche, Heidegger, Bécsi Kör, Wittgenstein) és minimum hat kötelezően választható:
Egy preszókratikus gondolkodó, Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Szent Anzelm, Szent Tamás, Bacon, Descartes, Pascal, Spinoza, Leibniz, Locke, Berkeley, Hume, Rousseau, Kant, Hegel, Marx, Comte, J. S. Mill, Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche, Bergson, Husserl, Heidegger, Jaspers, Russell, Bécsi Kör, K. Popper, Wittgenstein, Kuhn, egy posztmodern (Derrida, Rorty, Levinas, stb.), egy magyar filozófus (Apáczai, Palágyi, Hamvas, Polányi, Lukács, Bibó stb.)

Korszakok, irányzatok

Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében:

Preszókratika
Attikai filozófia
Hellenizmus
Patrisztika
Skolasztika
Humanizmus
Felvilágosodás (racionalizmus, empirizmus)
Német klasszikus filozófia
Marxizmus
Pozitivizmus
Irracionalizmus
Egzisztencializmus
Neopozitivizmus
Bécsi Kör
Analitikus filozófia
Modern tudományfilozófiák
Posztmodern

A HITTAN ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

(világnézetileg elkötelezett iskolák részére)
(Katolikus, református, evangélikus vallású tanulók számára)

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A hittan érettségi vizsga célja

A hittan oktatásnak kettős feladata van: egyrészt segít a tanulók hitének ébresztésében, elmélyítésében, az istenszeretet növekedésében, a fiatalok a keresztyén/keresztény életgyakorlatba történő bevezetésében, másrészt oda kell eljuttatnia a diákokat, hogy felfogják az isteni igazság teljességét.

Az érettségi vizsgán mérhető és értékelhető a hitoktatás folyamán elsajátított ismeret a Szentháromság egy Istenről, az ő egyházáról, egyházának tanításáról és küldetéséről a világban.

Nem lehet az érettségi vizsga célja a személyes hit számonkérése.

A követelményekben

— hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegű követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és vallási ismeretek, amelyek segítségével a vizsgázó aktualizálni tudja felekezete tanításait, el tud igazodni korunk erkölcsi kérdéseiben,

— nagy figyelmet kapnak a korszerű biblia és teológiai ismeretek, illetőleg azok a készségek és ismeretek, amelyek egyháza tanításának komplex és időszerű bemutatásához szükségesek,

— fontos szerepet kapnak azok az ismeretek, amelyek egyháza jelenkori társadalmi, szociális és kulturális tevékenységét és azokat az erőfeszítéseket mutatják be, amelyeket egyháza az emberiség üdvösségének érdekében fejt ki.

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

— rendelkezik-e a keresztyén/keresztény élet és gondolkodásmód kialakításához szükséges alapfogalmakkal;

— tudja-e használni az alapvető vallási terminológiákat, a vallási fogalmakat, a szakkifejezéseket, a szaknyelvet;

— ki tudja-e fejezni ismereteit szóban és írásban;

— elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel felekezetének tanításait korszerűen be tudja mutatni;

— jártas-e a bibliai szövegek olvasásában és értelmezésében;

— látja-e a kapcsolatot a Biblia tanítása és mai életünk között: látja-e azokat az erkölcsi értékeket, amelyek pozitívan alakíthatják életünket és világunkat, valamint ismeri-e a keresztyénység/kereszténység alapvető válaszait a személyes és végső kérdésekre;

— képes-e vallási ismereteit a dialógus és az ökumené szellemében mások számára közvetíteni;

— birtokában van-e felekezetének, egyházának történetében az alapvető tényeknek (időpontok, személyek, események).

A középszintű vizsga a jelöltektől az alapvető hittani ismereteket, kifejezőképességet, az ismeretek rendszerezési képességét, a hittani tudás alkalmazását, valamint az erkölcsi ítéletalkotás képességét várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban az egyházi felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A középszintű követelményeket meghaladó komplex ismereteket, összetettebb teológiai kérdések világos előadását, korszerű bibliai és egezetikai ismereteket, magasabb fokú gondolkodási műveleteket, önállóbb vélemény- és ítéletalkotási készségeket vár el.

Az érettségi vizsga témaköreit és részletes követelményeit az egyes felekezetek tanterveik alapján fogalmazzák meg.

Tartalmi követelmények**Középszint**

Témakörök	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	Óstörténet, ósatyák, a választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei. Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás.
Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az ószövetségi kánon kialakulása, könyveinek keletkezése és felosztása.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, megváltó áldozata és feltámadása. Az apostoli kor.
Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai. Az újszövetségi levelek.
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere.
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás. Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai. Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek - példák Krisztus elkötelezett követésére.
A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai, kiemelkedő személyiségei.
3. Dogmatika	
Az egyház tanítása	A keresztyén/keresztény egyház tanításának alapvető tételei. A saját felekezet dogmatikai tanítása. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata; ökumenikus törekvések; Isten mindnyájunkat egyggyé tesz Krisztusban.
4. Az egyházi esztendő	
Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége. Az ünnepek liturgiája.
5. A keresztyén/keresztény erkölcsi élet — etika	
A keresztyénység/kereszténység erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika. Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt. A keresztyén/keresztény etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén.
6. Világvallások	
A nagy világvallások alapvető gondolatai	A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a keresztyénység. Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus stb. Mai vallási áramlatok.
7. Kompetenciák	
Szövegeértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése. Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése. Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	Óstörténet, ósatyák. A választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei. Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás.
Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az ószövetségi kánon kialakulása, könyveinek keletkezése és felosztása. A Tóra.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, megváltó áldozata és feltámadása — Az apostoli kor — Az apokaliptika.
Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai, műfaji sajátosságai. Az apostolok cselekedetei. Az újszövetségi levelek. A jelenések könyve.
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere, a palesztinai zsidóság vallási élete.
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás. Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai. Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek. Példák Krisztus elkötelezett követésére.
A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai, kiemelkedő személyiségei.
3. Dogmatika	
Az egyház tanítása	A keresztyén/keresztény egyház tanításának alapvető tételei. A saját felekezet dogmatikai tanítása. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata. Ökumenikus törekvések. Isten mindnyájunkat eggyé tesz Krisztusban.
4. Az egyházi esztendő	
Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai. A saját felekezet ünnepei; az ünnepek gyökerei, jelentősége. A vasárnap és az egyéb ünnepek liturgiája, liturgikus szövegek.
5. A keresztyén/keresztény erkölcsi élet — etika	
A keresztyénység/kereszténység erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika. Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt. A keresztyén/keresztény etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén.
6. Világvallások, vallási irányzatok	
A nagy világvallások alapvető gondolatai	A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a keresztyénység. Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus, konfucianizmus és taoizmus, sintoizmus.
Mai vallási áramlatok	Alternatív vallási mozgalmak, ezek kialakulásának lehetséges okai. Különbségtétel ökumené és szinkretizmus között.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

7. Egyházismeret

A saját egyház mai élete	A saját egyház jelképei, hitvallásai. Az egyház felépítése, főbb szolgálati területei.
Egyházzene	Az egyház énekkincsének jellemző, kiemelkedő darabjai.
A szűkebb közösség	A gyülekezet, a plébániai közösség, az egyházi iskola története, mai élete.

8. Kompetenciák

Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése. Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentumok elemzése. Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.

ALATINNYELVI ÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A latin nyelv érettségi vizsga célja

Az élő nyelvek tanulásakor megismerhető más kultúrák a latin esetében térbeli helyett időbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentős kulturális értékeinek felfedezését. Az élő nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történő alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a vizsgázók írott szövegek megértéséhez alkalmazzák, mely szövegek az egyidejű emberi kapcsolatok kialakításának lehetősége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy vizsgájának célja kettős. Vizsgálja egyrészt a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, másrészt pedig Európa latin nyelvű kultúrájának térbeli és időbeli kereteiről, szakaszairól, megjelenési formáiról elsajátított ismereteket, ennek keretében az antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatát.

A latin érettségi vizsgájának célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e a pontos szövegértésre, azok megfelelő szóbeli előadására és fordítására;
- rendelkezik-e a más idegen nyelvek tanulására is érvényes grammatikai tudatossággal;
- képes-e az európai kultúra alapjairól szerzett ismeretei közvetítésére, ezek összekapcsolására a magyar kultúrával.

A nyelvtudás nehezen meghatározható, sok elemből összetevődő fogalom: különböző nyelvi, szociális és pszichológiai ismeretek és képességek összessége. A követelményeket ezt figyelembe véve a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg: készségek és nyelvi eszköztár. Az összetett célrendszer sajátos témák megadásával is jár. A kulturális ismeretek és az azok forrásaiként szolgáló szöveganyag egymással szervesen összefüggő rendszerként foghatók fel.

A vizsga két szintje közötti különbség a megértendő, illetve lefordítandó szövegek fajtájában, összetettségében, terjedelmében, a nyelvi készségek, lexikai és leíró nyelvtani ismeretek elsősorban mennyiségi különbségében, valamint a feladatok típusában mutatkozik meg.

Tartalmi követelmények

Középszint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Készségek

Olvásás és beszédképesség	A humanista vagy restituált kiejtési szabályok egyike szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasása, valamint a másik kiejtési rendszer szabályainak ismerete.
---------------------------	---

Témakörök	Követelmények
	<p>Hexameterben, illetve disztichonban írott verses szövegek megfelelő ritmusú felolvasása.</p> <p>A témakörök forrásanyagában megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetből való (memoriter) felidézése.</p>
Szövegértés, fordítás	<p>Írásban: ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveg kifogástalan lefordítása nyomtatott szótár segítségével.</p> <p>Szóban: egyszerűbb, ismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítása és értelmezése a szöveg szókincsének pontos ismeretében.</p>
2. Nyelvi eszköztár	
	<p>Adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása.</p> <p>A latin leíró nyelvtan alaktana, a rendes és rendhagyó alakjainak ismerete és képzése; a mondattan főszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Ismert latin szövegből a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.</p>
3. Témák	
Források	<p>Legalább az alábbi szerzők valamely eredeti művének vagy műrészletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete:</p> <p>Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus.</p> <p>Alapvető ismeretek legalább a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.</p>
Kulturális ismeretek	<p>A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek.</p> <p>Alapvető ismeretek a latin nyelvű műveltség területeiről, időbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól.</p> <p>Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról.</p> <p>Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsősorban az általa megismert forrásokhoz köthető elemeit.</p>
4. Egyéb készségek	
	<p>A szöveggörnyezetből ismeretlen nyelvi elemekre következtetés készségei és technikái. Különböző szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata.</p> <p>A nyelvtanulási célok elérését lehetővé tevő stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása.</p> <p>A latin nyelvű szövegek fordításakor és értelmezésekor más műveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.</p>

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. Készségek

Olvasás és beszédkézség	<p>A humanista és restituált kiejtési szabályok bármelyike szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasása.</p> <p>Hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegek megfelelő ritmusú felolvasása.</p> <p>A témakörök forrásanyagában megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetből való (memoriter) felidézése.</p>
Szövegértés, fordítás	<p>Írásban: ismeretlen, nyelvileg, tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérő, vagy a középszinten elvárhatónál eredeti latin szöveg nyomtatott szótár segítségével történő kifogástalan lefordítása.</p> <p>Szóban: nyelvileg vagy tartalmilag összetettebb, ismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítása és értelmezése, a szöveg szókincsének pontos ismeretében.</p>

2. Nyelvi eszköztár

Adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása.

A latin leíró nyelvtan alakjának rendes és rendhagyó alakjai, ezek képzése, a mondatban fő- és mellékszabályainak ismerete és alkalmazása.

Ismert vagy az érettségi vizsgán lefordított latin szövegből a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.

3. Témák

Források	<p>Legalább az alábbi szerzők valamely eredeti művének vagy műrészletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete:</p> <p>Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Titus Lucretius Carus, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Lucius Annaeus Seneca, Cornelius Tacitus.</p> <p>Alapvető ismeretek legalább a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.</p>
Kulturális ismeretek	<p>A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek.</p> <p>Alapvető ismeretek a latin nyelvű műveltség területeiről, időbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól.</p> <p>Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról.</p> <p>Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsősorban az általa megismert forrásokhoz köthető elemeit.</p>

4. Egyéb készségek

Szöveggörnyezetből ismeretlen nyelvi elemekre következtetés készségei és technikái; különféle szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata.

A nyelvtanulási célok elérését lehetővé tevő stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása.

A latin nyelvű szövegek fordításakor és értelmezésekor más műveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.

ATÁRSADALOMISMERET ÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A társadalomismeret elsősorban abban különbözik a többi vizsgatárgytól, hogy belső elágazásokat, alternatívákat tartalmaz. Konkrétan ez azt jelenti, hogy a 11. évfolyamon két, egymástól eltérő szemléletű tananyagból — pszichológia vagy gazdasági ismeretek — választhatnak a tanárok, illetve a diákok. Az érettségi vizsga általános követelményeiben mindez úgy érvényesül, hogy a Társadalomismeret követelményei mellé választandó Pszichológia vagy a Gazdasági ismeretek vizsgarész önálló célrendszerrel és követelményekkel jelenik meg.

A társadalomismeret vizsgakövetelményei interdiszciplináris jellegűek. E vizsgatárgy ugyanis nagyon sokféle tudományterület elemeit ötvözi: pl. a szociológia, a közgazdaságtudomány, a politológia, a jogtudomány, a szociálpszichológia, a filozófia. A követelmények annak megmutatását kérik számon a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el különböző társadalmi kérdések és problémák megismeréséhez és értelmezéséhez.

A Társadalomismeret érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a társadalom alapvető szerkezetét, illetve a társadalmi viszonyok legfőbb sajátosságait;
- megismerkedett-e a különböző társadalmi együttélési szabályokkal, a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel, valamint a gazdaság működésével;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel, tudatosította-e az úgynevezett globalizáció előnyeit és hátrányait;
- meg tud-e fogalmazni konkrét példák, esetek segítségével különböző értékrendeket, gondolkodási és cselekvési mintákat.

Az emelt szintű vizsga célja a fentiekén túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- tisztában van-e azzal és annak következményeivel, hogy az ember olyan individuum, aki társadalomban, annak különböző szintű közösségeiben él;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- felkészült-e a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvető modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik.

„A” változat Pszichológia	„B” változat Gazdasági ismeretek
------------------------------	-------------------------------------

A Pszichológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e az ember vizsgálatának tudományos-történeti módszereit, a pszichológia és az emberrel foglalkozó más tudományok (szociológia, filozófia, etika) közös, illetve eltérő megközelítési módjait;
- ismeri-e az emberi természet sokrétűségét, a szervezeti és környezeti tényezők bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlődésben és az emberi személyiség változásaiban;

A Gazdasági ismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- megismerte-e a piacgazdaság alapintézményeit, a gazdasági szereplőket, a gazdálkodáshoz szükséges eszközöket, feltételeket;
- megismerte-e a piacgazdaság törvényszerűségeit, ki tudja-e fejteni, hogyan hatnak azok a saját életére;
- tudja-e, hogy milyen lehetőségeket kínál az üzleti szféra;

„A” változat Pszichológia	„B” változat Gazdasági ismeretek
------------------------------	-------------------------------------

- képes-e a szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre;
- ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit.

Az emelt szintű érettségi vizsga célja a fentiekben túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- megismerte-e a modern tudományemberképét, világosan látja-e, hogy a lelki jelenségek és tulajdonságok az egyén és a környezet közötti bonyolult kölcsönhatások következményeképpen alakulnak ki;
- ismeri-e az ember társas természetét, a „mások” szerepét és jelentőségét a fejlődésben és az élet során. Ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit;
- Különbséget tud-e tenni az emberre vonatkozó tudományos, illetve játékos, vagy felületes állítások, előfeltevések között;
- Tudja-e az emberi természet sokrétűségét, a szervezeti és környezeti tényezők bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlődésben és az emberi személyiség változásaiban.

- ki tudja-e fejteni önálló véleményét az előírt gazdasági témák bármelyikéről, tudja-e vázolni megoldási javaslatait a gazdasági élettel összefüggő problémákról;
- megismerte-e a vállalkozói és a munkavállalói életpálya választásának előnyeit és hátrányait;
- mit tud a munkaerőpiacon érvényes írott és íratlan szabályokról.

Tartalmi követelmények

Középszint

TÁRSADALOMISMERET

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. A társadalmi szabályok

A társadalmi együttélés alapvető szabályai, eredetük és rendeltetésük, változásaik. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog közötti viszony.

2. Jogi alapismeretek

Az egyén és a jog	Alapvető jogok és köteleességek, különös tekintettel az emberi, gyermeki és diákjogokra és köteleességekre. A családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmái. A felelősség fogalma.
Ügyeink intézése	Tájékozódás az ügyek intézésében: annak ismerete, hogy milyen problémával hogyan és hova lehet fordulni. Néhány alapvető iratminta ismerete.

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

3. Politikai ismeretek

Intézményrendszer	<p>A Magyar Köztársaság állam- és közigazgatási intézményrendszere, az alkotmányosság és a demokrácia alapelvei.</p> <p>A mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézményrendszere. Az európai integráció kérdései.</p> <p>A legjelentősebb nemzetközi szervezetek.</p> <p>Globalizációs kihívások a mai Magyarországon.</p>
-------------------	---

4. Közösségek

A család	<p>A családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései; családi konfliktushelyzetek.</p> <p>A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett változások a globalizáció korában.</p> <p>A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémái hazánkban és más európai országokban.</p>
A nemzet	A nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmainak jelentése, a magyar nemzettudat néhány sajátossága.
Kultúra, közösség	<p>A társadalom, kultúra, természeti és társadalmi környezet fogalmai.</p> <p>A tömegkultúra jelenségeinek értelmezése.</p>
Társadalom	<p>Társadalmi problémák azonosítása.</p> <p>Jogok és kötelességek, szerepek és konfliktusok a munka világában.</p> <p>A gazdasággal kapcsolatos alapfogalmak: megélhetés, szükségletek, termelés, fogyasztás, csere, érdek, pénz, piac. Szegénység és gazdagság.</p> <p>A piacgazdaság globális tendenciái és mechanizmusai.</p> <p>A technológiafüggő életmód jelentése, a fogyasztó „szabadsága” és kiszolgáltatottsága.</p> <p>Az ökonómiai és ökológiai összefüggések.</p>
A helyi társadalom	A helyi társadalommal kapcsolatos kérdések, konfliktusok.

5. A tudományos haladás kora

	<p>A technológiai-gazdasági fejlődés dinamikája és világnézeti előfeltevései.</p> <p>A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései.</p>
Információ és társadalom	<p>Az informatikai és távközlési rendszerek hatásai a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyközi érintkezés átalakulására.</p> <p>A tudás fogalmának változásai.</p>
Hitek és remények	Az ezredforduló szellemi és vallási helyzete.
A technológiai-gazdasági fejlődés hatása a mindennapi életre	A munkába lépés, pályaválasztás lehetőségei, a munkavállalói stratégiák a mai gazdaságban. A munka világának átalakulása.
Az életmód átalakulásának hatása a testi és lelki egészségre	<p>A civilizációs és környezeti ártalmak jelentése.</p> <p>Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.</p>
A növekedés határai	<p>A bioszféra-válság társadalmi és gazdasági összefüggései.</p> <p>A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés természeti környezetre gyakorolt hatásai.</p>
A fenntartható fejlődés	<p>A technológiai és gazdasági szemléletváltás szükségessége és lehetőségei.</p> <p>A fenntartható társadalom politikai és gazdasági alapelvei.</p>

„A”PSZICHOLOGIA

Témakörök	Követelmények
Elméleti alapismeretek	Az emberrel foglalkozó tudományok, ezen belül a pszichológia legfontosabb megközelítési módjainak ismerete. Az egyéni és társas pszichológiai jelenségek összefüggéseinek felismerése. Önálló vélemény érvelő kifejtése pszichológiai kérdésekkel kapcsolatban.
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	A lelki jelenségek és a személyiség szervi alapjai. Az én és a tudat fogalmainak legfontosabb értelmezései.
A kognitív funkciók	Az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságainak ismerete. A legfontosabb megismerő funkciók: (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és az azokra vonatkozó korszerű kutatási eredmények ismerete.
A beszéd és a kommunikáció	A nyelv társadalomban szerepének ismerete. A verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességei. A kommunikáció, tömegkommunikáció társadalmi szerepe és hatása.
A motiváció, az érzelmek és az akarat	A motiváció szerepe, fajtái és megnyilvánulási módjai az állatok és emberek életében. Az emberi szexualitás, utódgondozás, valamint az agresszív viselkedés motivációs háttere.
A szocializáció folyamata a személyiség és a társas jelenségek	A gyermek fejlődésének legfontosabb állomásai. A legfontosabb társas hatások (azonosulás, konformizmus, szociális tanulás) ismerete.
Lelki egészség és betegség	A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága, a testi és lelki egészség értelmezései. A devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtái, feltételezett háttere, a korrekció lehetséges módjai.

„B”GAZDASÁGIISMERETEK

Témakörök	Követelmények
1. A vállalkozások világa	
Vállalkozás, vállalkozó	A vállalkozások fő ismérvei (kockázat, innováció, piac- és nyereségorientáció). A vállalkozókra jellemző tulajdonságok.
A vállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban	A főbb gazdasági szereplők (kis, közép, nagyvállalatok, multinacionális vállalatok). A tulajdonformák. A vállalkozási formák fő jellemzői.
A gazdasági környezet	A gazdasági körforgás folyamata (háztartások — cégek — kormányzat). A pénz kialakulása, jellemzői. Bankrendszer. A fő makrogazdasági mutatók (GDP, GNP). A gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső, belső egyensúly, infrastruktúra fogalma — néhány hazai példa és adat.
A sikeres vállalkozásindítás feltételei: üzleti tervezés	Az üzleti tervezés szerepe. Az üzleti terv céljai, főbb fejezetei.
A marketing alapjai	A piac fogalma és jelentősége, a kereslet — kínálat törvényszerűségei. A marketing szemlélet és a stratégiai gondolkodás lényege. A szegmentáció fogalmát és a célpiac behatárolásának jelentősége. A swot analízis és a marketing-mix elemeinek ismerete.

Témakörök	Követelmények
Alapvető pénzügyi kimutatások	A mérleg, eredménykimutatás és a cash-flow fogalma.
Vállalkozások finanszírozása	A saját forrás és az idegen forrás meghatározása példák segítségével. A hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak: kamat, futamidő, fedezet, saját erő. A tőzsde, részvény, kötvény fogalma.
2. Háztartás, gazdálkodás	
Fogyasztó a piaccgazdaságban	Fogyasztás, beruházás, megtakarítás a háztartásban. A megtakarítás formái. Szükségletek, preferenciák, a szükségletek rangsorolása (Maslow). A fogyasztó jogai.
3. A munka világa	
Álláshirdetésre jelentkezés, önéletrajzírás	A hagyományos és az „amerikai típusú” önéletrajz szerkezete. Az álláskereső alapvető „szabályai” (információforrások fajtái, teendők a hirdetés elolvasásától a meghallgatás lezárásáig).
Munkajog alapjai	A munkavállalással összefüggő alapvető szabályok és a jogérvényesítés lehetőségeinek ismerete.
4. Világ gazdaság	
Globális gazdaság	A külkereskedelem jelentősége és a nemzetközi kereskedelem korlátozó eszközei (vám, kvóták, szubvenció, dömping). Hazánk részvétele a nemzetközi gazdasági szervezetekben (IMF, Világbank, GATT-WTO). Az Európai Unió gazdasági szervezetei. Az EU fő gazdaságszervező elvei (szabad munkaerő és tőkeáramlás, egységes valuta).
A piac, az üzleti szemlélet korlátai	A piaci értékek túlzott érvényesítésének káros példái (munkanélküliség, környezet-szennyezés, szegénység, a globalizáció problémái). Az üzleti szemlélet túlzásaiból eredő károk ellensúlyozásának példái (környezetvédő, segélyező, regionális programok, szervezetek).

Emelt szint

TÁRSADALMI ISMERETEK

Témakörök	Követelmények
1. A társadalmi szabályok	
	A társadalmi együttélés szabályainak tudatos belátáson alapuló kritikai elsajátítása. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog közötti viszony. A szabályok változásai, a törvények és törvényhozók szerepe.
2. Jogi alapismeretek	
Az egyén és a jog	Tájékozódás az alapvető jogi ismeretekben: alapvető jogok és köteleességek, különös tekintettel az emberi, gyermeki és diákjogokra és köteleességekre. A családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmái. A felelősség fogalma. A jogos és jogtalan közötti különbség értelmezése. A szerződések alapvető formái és tartalmi követelményei, a jogorvoslati lehetőségek, a polgári és büntetőeljárás szereplői és szakaszai.

Témakörök	Követelmények
Ügyeink intézése	<p>Tájékozódás az ügyek intézésében, annak ismerete, milyen problémával hogyan és hova lehet fordulni.</p> <p>A legfontosabb iratminták, beadványok ismerete.</p> <p>A gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények.</p>
3. Politikai ismeretek	
Intézményrendszer	<p>A Magyar Köztársaság állam- és közigazgatási intézményrendszere, az alkotmányosság és a demokrácia alapelvei és működése.</p> <p>A mai Magyarország és az Európai Unió országainak politikai intézményrendszere, a világon létező nemzetközi konfliktusok és szövetségi rendszerek. A legfontosabb nemzetközi szervezetek.</p> <p>Globalizációs kihívások a mai Magyarországon — az európai integráció kérdései.</p> <p>A nemzeti szuverenitás jelentősége a globalizáció korában.</p>
4. Közösségek	
A család	<p>A család funkciói és történelmi változásai. Nemi szerepek a családban és a társadalomban.</p> <p>A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett változások a globalizáció korában.</p> <p>A feminizmus törekvései.</p> <p>A családi konfliktushelyzetek, a családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései.</p> <p>Tájékozódás a népességszám és a várható életkor alakulásának mai mutatóiban Magyarországon. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémái hazánkban és más európai országokban.</p>
A nemzet	<p>Az önazonosság és a társadalmi hovatartozás kérdései.</p> <p>A nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség, magánérdek, közakarat, közjó, autonómia és szolidaritás, társadalmi igazságosság fogalmainak jelentése, a magyar nemzettudat sajátosságai.</p> <p>A politikai és szociális jogok, a kisebbségek helyzete és jogai.</p>
Kultúra, közösség	<p>Egyén, közösség, társadalom, kultúra, természeti környezet és kulturális környezet fogalmi.</p> <p>A tanulás és szocializáció összefüggései.</p> <p>A tömegkultúra jelenségeinek értelmezése.</p> <p>A kulturális sokféleség jelentősége és a fennmaradását fenyegető tendenciák a globalizáció korában.</p>
Társadalom	<p>A társadalmi problémák azonosítása, összetevőik felismerése, önálló véleményalkotás.</p> <p>A társadalom életének alapfogalmi: társadalmi cselekvés, társadalmi viszony, munkamegosztás, intézményesülés, hatalom.</p> <p>A mai magyar társadalom rétegződése.</p> <p>Jogok, szerepek és konfliktusok a munka világában.</p> <p>A gazdasággal kapcsolatos alapfogalmak: megélhetés, szükségletek, termelés, fogyasztás, csere, érdek, pénz, piac.</p> <p>A piacgazdaság globális tendenciái és mechanizmusai.</p> <p>A növekedés dilemmái, a racionális gazdasági magatartás összetevői a piacgazdaságban.</p> <p>A technológiafüggő életmód jelentése, a fogyasztó „szabadsága” és kiszolgáltatottsága.</p> <p>A reklám, a pazarló fogyasztás és a jóléti állam összefüggései.</p> <p>A mikro- és makroökonómia konfliktusai.</p> <p>Az ökonómiai és ökológiai összefüggések.</p>

Témakörök	Követelmények
A helyi társadalom	A helyi társadalommal kapcsolatos kérdések, konfliktusok. A településszerkezet változásai a mai Magyarországon, a város és falu különbségei, az urbanizációs és regionális problémák.
5. A tudományos haladás kora	
	A technológiai-gazdasági fejlődés dinamikája és világnézeti előfeltételei. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései.
Információ és társadalom	Az informatikai és távközlési rendszerek hatásai a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyközi érintkezés átalakulására. A tudás fogalmának változásai. A szakértelem szerepe és a specializáció veszélyei.
Hitek és remények	Az ezredforduló szellemi és vallási helyzete.
A technológiai-gazdasági fejlődés hatása a mindennapi életre	A munkába lépés, pályaválasztás lehetőségei, a munkavállalói stratégiák a mai gazdaságban. A munka világának átalakulása. A hatékonyságelv és a gazdasági világverseny következményei.
Az életmód átalakulásának hatása a testi és lelki egészségre	A civilizációs és környezeti ártalmak jelentése. A környezet- és egészségvédelem főbb területei, elvei és intézményei. Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.
A növekedés határai	A bioszféra társadalmi és gazdasági összefüggései. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés természeti környezetre gyakorolt hatásai. A környezetszennyezés, az ipari és kommunális hulladék növekedésének és kezelésének kérdései, a megelőzés és újrahasznosítás problémái.
Népesedési kérdések	A Föld túlnépesedésének ökológiai és szociális következményei.
A fenntartható fejlődés	A technológiai és gazdasági szemléletváltás szükségessége és lehetőségei. A környezetkímélő magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló kulturális, gazdasági és politikai feltételek. A fenntartható társadalom politikai és gazdasági alapelvei.

„A’PSZICHOLÓGIA

Témakörök	Követelmények
Elméleti alapismeretek	Az emberrel foglalkozó tudományok, ezen belül a pszichológia legfontosabb alapfeltevései, megközelítési módjai. Az egyéni és társas pszichológiai jelenségek összefüggéseinek felismerése. A témával összefüggő szükséges szakirodalmi tájékozottság bizonyítása.
Gyakorlati készségek	Az egyéni és társas pszichológiai jelenségek szakszerű megfigyelése. A pszichológiai kutatás és vizsgálat tudományos és etikai vonatkozásainak ismerete. Önálló vélemény érvelő kifejtése pszichológiai kérdésekkel kapcsolatban.
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	A lelki jelenségek és a személyiség szervi alapjai. Az egyén és környezet egymásra hatásának összetett mechanizmusainak ismerete az én és a tudat esetében. Az én és a tudat, illetve a módosult tudatállapotok fogalmainak ismerete.

Témakörök	Követelmények
A kognitív funkciók	Az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságai. A legfontosabb megismerő funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás), valamint az azokra vonatkozó korszerű kutatási eredmények ismerete. Az emberi és állati tanulás sajátosságainak ismerete. A megismerés és a motiváció összefüggéseinek ismerete. A kognitív funkciók fejlődésének legfontosabb állomásai.
A beszéd és a kommunikáció	A nyelv társadalmi szerepének ismerete, a nyelv elsajátításának jellegzetességei. A verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességei. A kommunikáció, tömegkommunikáció mai társadalomban betöltött szerepe és hatása.
A motiváció, az érzelmek és az akarat	A motiváció szerepe, fajtái és megnyilvánulási módjai az állatok és emberek életében. A motiváció és akaratlagos cselekvés pszichológiai és filozófiai kérdései. Az érzelmek szerepe a motivációk körében. Az emberi szexualitás, utódgondozás, valamint az agresszív viselkedés motivációs háttere.
A szocializáció folyamata a személyiség és a társas jelenségek	Az emberi élet és fejlődés társas jellege. A család és az intim érzelmi kapcsolatok szerepe. A család és a szülői szerep mai jellegzetességei. A gyermek fejlődésének legfontosabb állomásai. A legfontosabb társas hatások (azonosulás, konformizmus, szociális tanulás) ismerete. A társas alakzatok legfontosabb jellegzetességei, a csoport vizsgálatának módszerei.
Lelki egészség és betegség	A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága, a testi és lelki egészség értelmezései. A nehézségekkel való megküzdés lelki mechanizmusai. A devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtái, feltételezett háttere, a korrekció lehetséges módjai.

„B”GAZDASÁGI ISMERETEK

Témakörök	Követelmények
1. Vállalkozások világa	
Vállalkozás, vállalkozó	A vállalkozás fogalma, megadott információk alapján annak eldöntése, hogy adott tevékenység mennyiben minősül vállalkozásnak.
A vállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban	A napi sajtóban megjelenő makrogazdasági elemzések és előrejelzések értelmezése. Önálló vélemény a magyar gazdaság állapotáról a hazai növekedési, foglalkoztatottsági, munkanélküliségi, pénzügyi adatok alapján. A magyar gazdaság főbb célkitűzéseinek ismerete. A különböző tulajdonformák jellemzése. Makrogazdasági adatok elemzése.
A gazdasági környezet	A jelentősebb gazdasági törvények ismerete.
A sikeres vállalkozásindítás feltételei: üzleti tervezés	Példák az üzleti ötletek keresésének módjaira. Önálló vélemény egy konkrét üzleti ötletről.
A marketing alapjai Piackutatás	Példák a piackutatási eszközökre. A kérdőívkészítés fő jellemzőinek ismerete. A sokaság vizsgálatának fő eszközei: statisztikai sor, számtani átlag, módusz, medián, szórás, szóródás. Az információk megjelenítésének egyszerűbb formái: grafikonok, diagramok.

Témakörök	Követelmények
Alapvető pénzügyi kimutatások	Az információk jelentősége a vállalkozásokban. A vállalkozások információs rendszere — az információgyűjtés céljai.
Vállalkozások finanszírozása Pénzügyi tervezés	Az egyes költségfajták és jellemzőik. Egy vállalkozás nyereségének és veszteségének kiszámolása. Egy egytermékes vállalkozás fedezeti pontjainak elemzése. Egy vállalkozás cash-flow kimutatásának elemzése.
2. A háztartás gazdálkodása	
Fogyasztó a piacgazdaságban	Döntés megtakarítási lehetőségek között. A különböző megtakarítási formák összehasonlítása.
3. A munka világa	
A munkaerőpiac	Álláshirdetésre jelentkezés, önéletrajzírás Munkaerő-piaci adatok értékelése.
A munkajog alapjai. Szerveződés a munkahelyen.	Egyéni és kollektív érdekek, érdekképviselés, érdekvédelmi szervezetek.
4. Világgazdaság	
Globális gazdaság Csatlakozás az EU-hoz	Magyarország EU csatlakozásából következő gazdasági előnyök és hátrányok ismerete. Önálló vélemény alkotása a tagságból adódó lehetőségekről.
A piac, az üzleti szemlélet korlátai	Nonprofit szervezetek. A nonprofitnak minősíthető szervezeti formák (egyesület, alapítvány, közhasznú társaság) ismerete.

ADRÁMAÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és gyakorlati

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli és gyakorlati

A dráma érettségi vizsga célja

A dráma érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e a dráma és a színház értő befogadására, az alkotások értelmezésére;
- tudja-e használni a megismert fogalmi készletet a látott drámapunkta vagy előadás elemzésében;
- rendelkezik-e az adott területen (drámajáték, színjáték, zenés játék, versmondás, prózamondás, tánc- vagy mozgásszínház, továbbá egyes színházi mesterségek stb.) végzett tevékenységhez szükséges kompetenciákkal;
- tudja-e alkalmazni színháztörténeti és elméleti ismereteit;
- képes-e kifejezni magát különböző dramatikus tevékenységi formákban, improvizációs szöveges és/vagy mozgásos feladatokban, s adottságaihoz mérten részt tud-e vállalni színházi jellegű előadás létrehozásában.

A középszintű vizsga a jelöltektől a drámai művek, színházi előadások művészi eszközeinek felismerését, azonosítását és az alapvető színházi eszközök és néhány színészi technika gyakorlati alkalmazását várja el.

Az emelt szintű vizsga a drámai művek és színházi előadások művészi eszközeinek széles körű felismerését, azonosítását, valamint a színházi eszközrendszer elemzését, a színészi technikák elmélyültebb gyakorlati alkalmazását várja el.

Tartalmi követelmények**Középszint**

Témakörök	Követelmények
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza és néhány görög dráma. Shakespeare színháza és néhány drámája. Molière néhány drámája. Csehov néhány drámája és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht színháza és néhány drámája. A XIX. és XX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom (szabadon választott művek alapján).
Színház- és drámaelmélet	A drámai műnem sajátosságai A dráma szerkezeti felépítése. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. A színházművészet mint ösztönművészet sajátosságai.
Színházi műfajok	A rituális játék/szertartásjáték. A klasszikus tragédia. Komédia és bohózat. Zenés színházi műfajok. A realista színjáték. Az abszurd és a groteszk. Bábjáték. Tánc- és mozgásszínház.
Drámajáték	Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése különböző színházi formák és drámatechnikák alkalmazásával. Improvizáció megadott témára és meghatározott stílusban a tanulók által kidolgozott történetváz alapján. A legfontosabb színházi műfajok és stílusok jellemző jegyeinek felismerése dráma- munkában, színjátékban.
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	Egy adott szituáció megfogalmazása állóképpen, majd mozdulatsorral. Improvizáció adott zenére vagy témára, megadott mozgásmotívumok felhasználásával. Különböző technikákat alkalmazó összetett improvizációk mozgásban, táncban.
Beszéd, vers- és prózamondás	A beszédtechnika alapjainak gyakorlati alkalmazása. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása.
Színjátékos gyakorlat	Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (előadás) bemutatásában való alkotó részvétel.
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása dráma- munkában, improvizációban — szabadon választott bábtechnikával.
Színházi szakmák	A színházi előadás létrehozásához szükséges mesterségek és feladatok ismerete (az író, a rendező, a dramaturg, a díszlettervező, a jelmeztervező, a zeneszerző, a világosító, a hangtechnikus, a színpadmester, az ügyelő, a kellékes stb.).

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza, görög dráma és római komédia. A középkori színjátszás. A commedia dell'arte. Az Erzsébet-kor színháza, Shakespeare.

Témakörök	Követelmények
	<p>A barokk dráma és színház. Molière művei és a klasszicista dráma. A régi magyar dráma néhány alkotása. A XIX. századi magyar dráma néhány alkotása. A hazai színjátszás kezdetei. A modern polgári dráma és színház kialakulása. Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht drámái és színháza. A XX. század meghatározó színházi irányzatai, jelentős drámaírói. A XX. századi magyar dráma néhány alkotása. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom (szabodon választott művek alapján).</p>
Színház- és drámaelmélet	<p>A drámai műnem sajátosságai. A dráma (a színjáték) mint kommunikáció. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. Drámai művek elemzési szempontjai. A dráma szerkezeti felépítése. A színházművészet mint ösztönművészet sajátosságai. Gyakorlati drámaelemzés.</p>
Színházi műfajok	<p>A rituális játék/szertartásjáték. A klasszikus tragédia. Komédia és bohózat. Opera, operett, musical. A realista színjáték. Az abszurd és a groteszk. Bábjáték. Látványszínház. Tánc- és mozgásszínház.</p>
Előadáselemzés	<p>A színházi előadások egyes alkotóelemei jelentésteremtő és módosító hatásainak (a színészi játék, a mozgás, a tér, a díszlet, kellékek, zajok, zenék, jelmezek, smink) ismerete. Színházi előadások elemzése. Rendezői stílusok felismerése.</p>
Drámajáték	<p>Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése különböző színházi formák és drámatechnikák alkalmazásával. Improvizáció megadott témára és meghatározott stílusban a tanulók által kidolgozott történetváz alapján. Spontán improvizáció. A legfontosabb színházi műfajok és stílusok jellemző jegyeinek felismerése dráma-munkában, színjátékban. A drámapedagógia elvi és gyakorlati alapismeretei, módszerei. A tanítási dráma és a színházi nevelési program. Drámajáték-modellek. A feszültségteremtés, a kontraszt és a szimbólumok kezelése a drámajátékban.</p>
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	<p>Egy adott szituáció megfogalmazása állóképpen, majd mozdulatsorral. Improvizáció adott zenére vagy témára, megadott mozgásmotívumok felhasználásával. Különböző technikákat alkalmazó összetett improvizációk mozgásban, táncban. Mozgásmotívum-sorok kialakítása önállóan, egyéni tervezés alapján. Összetett improvizáció létrehozása és bemutatása.</p>
Beszéd, vers- és prózamondás	<p>A beszédtechnika alapjainak gyakorlati alkalmazása. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása. Egyéni vagy közös daléneklés. A pódiumi műfajok, versműsorok szerkesztése. Versműsorok, ünnepi műsorok/szertartások létrehozásában való alkotó részvétel.</p>
Színjátékos gyakorlat	<p>Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (előadás) bemutatásában való alkotó részvétel.</p>

Témakörök	Követelmények
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása dráma-munkában, improvizációban, ünnepi szertartásokban — szabadon választott bábtechnikával.
Színházi szakmák	A színházi előadás létrehozásához szükséges mesterségek és feladatok ismerete (az író, a rendező, a dramaturg, a díszlettervező, a jelmeztervező, a zeneszerző, a világosító, a hangtechnikus, a színpadmester, az ügyelő, a kellékes stb.)

AMOZGÓKÉP-ÉSMÉDIAISMERETÉRETTSÉGIVIZSGAÁLTALÁNOSKÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: projekt és írásbeli

Emelt szinten: projekt és írásbeli és szóbeli

A mozgókép- és médiaismeret érettségi vizsga célja

A mozgókép és médiaismeret érettségi vizsga lehetőséget biztosít a különféle mozgóképi szövegek értelmezésében megmutakozó elemzési-interpretációs és kritikai képesség bizonyítására. A mozgókép/média érettségi alkalmat ad annak megállapítására is, hogy a vizsgázó tisztában van-e a média — s különösen az audiovizuális média — társadalmi szerepével és működésmódjával.

A vizsga célja, hogy a jelölt a mozgókép kultúrtörténetének és stílustörténetének, részben a mozgókép formanyelvének ismeretében, illetve adott textus (film, filmrészlet, televíziós műsor-műsor-részlet, digitális szöveg) alapján a következőkkel tudja bizonyítani felkészültségét:

- bemutatja, hogy a stílus és a megjelenítés formája hogyan utal a szerzőre, a tapasztalati valóság és a virtuális valóság kapcsolatára, a gyártási, illetve a társadalmi és kulturális körülményekre;
- jellemzi valamely tömegfilmi műfajt a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján, egy-egy arra alkalmas film segítségével;
- ismerteti egy-egy jelentős alkotó életművét a szerző legfontosabb műveinek az alapján;
- megtervez és meg is valósít néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szövegrészletet;
- bizonyítja, hogy rendelkezik a tömegkommunikációs eszközök tudatos használatának képességével, tájékozódik a sajtóműfajok, az audiovizuális műsортípusok, a globális monitor-kultúra világában;
- jellemzi azokat az érintkezési módokat, ahogyan a médiaintézmények kapcsolatba kerülnek a politikával, a társadalmi és kulturális eseményekkel, a mindennapi élettel;
- ismeri a médiaintézmények működésének gazdasági alapjait, valamint a gyártók, forgalmazók és a közönség közötti kapcsolatrendszerét;
- önálló ítéletet alkot néhány ismert mediakritikai elmélet által megfogalmazott problematikáról és azok helytállóságáról;
- teljesítményében kifejeződik önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, mozgóképi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai.

A mozgókép- és médiaismeret középszintű érettségi vizsgája lehetővé teszi a jelölt mozgókép-nyelvi kultúrájának, filmműveltségének és a média társadalmi szerepét illető tájékozottságának minősítését és értékelését. A vizsgázó teljesítménye mutatja, hogy milyen minőségű és mélységű tudással rendelkezik ezen a téren, továbbá azt is, hogy ismereteit milyen módon tudja önálló produktumok létrehozásával (projektmunka), valamint írásban megjeleníteni.

Az emelt szintű érettségi vizsgán részben a mű- és stílustörténeti ismeretanyag, a fogalmi tájékozottság, részben a mű- és műsorelemzési képesség valamint a médiajelenségekre vonatkozó — társadalmi-gazdasági ismeretekre támaszkodó — kritikai képesség tekintetében várható el mélyebb és alaposabb ismeretanyag. A középfokú vizsgától mindennek árnyaltabb-személyesebb alkalmazása és magasabb színvonalú kifejtése különbözteti meg.

Tartalmi követelmények**Középszint**

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. A média a mindennapi életben

Társadalmi nyilvánosság	A társadalmi nyilvánosság átalakulása a tömegkommunikáció hatására, a technikai képreprodukció, a másolat és a sokszorosítás jelentőségének kifejtése. A nyilvános szereplés képessége, a nyilvános szereplés során elvárható etikai szempontok alkalmazása (pl. interjúhelyzetben). Annak a feltételezésnek a bizonyítása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a modern tömegtársadalmakban a média tematizálja a közbeszédet.
Tájékozódás és alkalmazás	Az egyes médiumokban fellelhető szövegtípusoknak (újságok, rádióműsorok, filmek, televízióműsorok, weblapok, cd-romok, digitális archívumok) mint információforrásoknak szelektív és célirányos használata, alkalmazása.
A média és az életmód	Annak bemutatása, hogy a médiumok — elsősorban a rádió és a televízió műsorrendje — hogyan hat a fogyasztó életmódjára (pl. nézői szokások, a műsorválasztás joga, médiaeszközök birtoklása, elhelyezése és használata).

2. A mozgóképnyelv alapjai

A képrögzítés és mozgásábrázolás	A mozgókép előtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzőművészetben — a barlangrajztól a képregényig. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelői szintű ismerete és alkalmazása (pl. fényképezőgép, a videokamera használata a projekt munka során).
A technikai kép kettős természete	A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése a mozgóképi szövegformálásban.
A látvány mozgóképi megszervezése	A keretezésnek, mint a technikai képrögzítés az alkotótól függő mozzanatának felismerése. A beállítás és a képkivágat fogalmának pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése, megnevezése és alkalmazásuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások felismerése, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során. A megvilágítás szerepének felismerése, leírása és magyarázata a szövegelemzésben.
A szereplő	A szereplőválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplő külső megjelenésének — mint metakommunikációs közlésnek) a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, intonációs és további metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, a montázs és gondolkodás, illetve a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (pl. a mozgókép esetében a tér-idő felbontása és újraszervezése). A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és a belső montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott mozgóképi szövegek esetében.
Mozgóképi elbeszélés	A történet mint változássorozat értelmezése, az események időrendi és okozati láncolatának összeállítása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expoziáció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezése során. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.

3. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek

A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemző példák alkalmazása (médiumok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: műfaji illetve szerzői; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, újhullámos, stb.; műsor-típus szerint: pl. reklám, hír, show stb.)
--	--

Témakörök	Követelmények
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése, jellemzése. A környezet, az atmoszféra és a szereplők személyiségének, illetve kapcsolatrendszerének hitelessége — mint elemzési szempont — alkalmazása adott szövegek, elsősorban filmek és tévéműsorok esetében.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével — adott mozgóképi szövegek esetében.
4. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerű médiaszövegek meg- szerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia megtervezésével és kivitelezésével, rövid interjú vagy rádiós híryanag megtervezése és elkészítése a projekt munka során).
5. Műfaj- és műismeret	
A filmkultúra kettőssége	A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása.
Műfaji jellemzők	A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerűség, gazdasági meghatározottság, nézőszám maximalizálás, szórakoztatás, műfajiság, fogyasztói minták, multiplex-terjesztés. Két szabadon választott tömegfilmes műfaj (pl. burleszk, western, melodráma, horror, thriller, sci-fi) bemutatása egy-egy — a választott műfajt jellemző film — segítségével, a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésformában megfigyelhető hasonlóságok alapján. Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű bemutatása (pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg).
6. Stílus- és műismeret	
Korstílusok	A szereplő- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepéről való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhető stílári jegyek hasonlóságának felismerése a (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd film, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák újhullám kapcsán. Ezen (film)stílustörténeti korszakból egy-két meghatározó alkotó és mű alaposabb ismerete.
Szerzők és művek	A film stílustörténeti korszakokba nehezen sorolható „nagy mesterei” (pl. Bunuel, Bergman, Welles, Antonioni, Fellini, Godard, Jancsó, Kuroszava, Tarkovszkij) közül egy alkotó életművének alaposabb bemutatása a legfontosabb művek alapján, a szerzőt jellemző témák, stílári eszközök segítségével.
Az új magyar film a hatvanas- hetvenes években	A magyar film fontosabb alkotói (Jancsó, Fábry, Kovács, Makk, Huszárik, Gaál, Szabó) munkásságának általános jellemzése. A budapesti iskola bemutatása, egy-egy fontosabb mű ismerete.
A kortárs magyar film	Egy — a rendszerváltozást követően készült — jelentős magyar film részletező ismertetése.
7. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Sorozatelv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a médiaszövegek döntő többségét sorozatként szerkesztik, illetve a befogadó kizárólag sorozatként képes azokat értelmezni.
A befogadást befolyásoló tényezők	Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezők hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének — szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének — hatása, illetve a befogadás környezetének (pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévzés, szörfözés a weben) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.

Témakörök	Követelmények
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film- és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák hatása	A mediatisztált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság) jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.

8. A médiaintézmények

A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű, piacelvű működés bizonyítása (pl. maximális fogyasztásra készítés elve; a közönség kettős szerepe: a közönség mint vevő és mint áru; a műsoridő mint tulajdon).
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi, független, illetve alternatív médiaintézmények, szakított csatornák és bizonyos témákra specializálódott médiavállalkozások között különbségek bemutatása néhány jellemző példával.
A médiaipar ellenőrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának (önellenőrzés) alapelvei (a válaszadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elkerülése). A törvények betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, jellemző példák a hatóságok beavatkozására (pl. a reklámidő túllépéséért, fiatalok számára káros szövegek túl korai sugárzásáért).

9. A reprezentáció

A valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a média-valóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsősorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék, és politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülő reprezentációjának a tekintetében. Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. Jellemző sztereotípiák bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában.
--	--

10. Jellegzetes műsortípusok, médiaszövegek

Hírműsorok	A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése. A hírműsor-szerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése. A hírek verbális, képi, narratív és szerkesztési eszközeinek felismerése és azok hatásának elemzése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.
Klip	A klip reklámfunkciójának felismerése. A zenei anyag és látvány viszonyának meghatározása. A klipekben alkalmazott jellegzetes stílusjegyek (pl. szürrealizmus) felismerése és megnevezése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.

Emelt szint

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

1. A média a mindennapi életben

Társadalmi nyilvánosság	A társadalmi nyilvánosság átalakulása a tömegkommunikáció hatására, a technikai képreprodukció, a másolat és a sokszorosítás jelentőségének kifejtése.
-------------------------	--

Témakörök	Követelmények
	<p>A nyilvános szereplés képessége, a nyilvános szereplés során elvárható etikai szempontok alkalmazása (pl. interjúhelyzetben).</p> <p>Annak a feltételezésnek a bizonyítása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a modern tömegtársadalmakban a média tematizálja a közbeszédet.</p>
Tájékozódás és alkalmazás	<p>Az egyes médiumokban fellelhető szövegtípusoknak (újságok, rádióműsorok, filmek, televízióműsorok, weblapok, cd-romok, digitális archívumok) mint információforrásoknak szelektív és célirányos használata, alkalmazása.</p>
A média és az életmód	<p>Annak bemutatása, hogy a médiumok — elsősorban a rádió és a televízió műsorrendje — hogyan hat a fogyasztó életmódjára (pl. nézői szokások, a műsorválasztás joga, médiaeszközök birtoklása, elhelyezése és használata).</p>
2. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás	<p>Képkalkotás és képrögzítés, mozgásábrázolás és történetmesélés motivációinak felismerése, a különféle képtípusok elkülönítése, a mozgókép előtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzőművészetben — a barlangrajztól a képregényig.</p>
A technikai képkalkotás története	<p>Az árnyképkészítés. A vetített kép. Laterna magica, camera obscura. A fénykép és a mozgófénykép feltalálása. A fontosabb technikai találmányok ismerete.</p> <p>A kép és a technikai kép fogalmának az elkülönítése.</p> <p>A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelői szintű ismerete és alkalmazása (pl. fényképezőgép, a videokamera használata a projekt munka során).</p>
A mozgóképi közlésmód alaptulajdonságai	<p>A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése és következményeinek értelmezése a művészi és a köznapi mozgóképi szövegformálásban.</p> <p>A mozgókép utalásos természetének és motivált jelentésének bemutatása és értelmezése szabadon választott, jellemző példákkal.</p>
A látvány mozgóképi megszervezése	<p>A keretezésnek, mint a technikai képrögzítés az alkotótól függő mozzanatának felismerése.</p> <p>A beállítás és a képkivágat fogalmának pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése és alkalmazásuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében.</p> <p>Az egyes beállítások térbeli (pl. térmélység, előtér-háttér) és optikai (pl. nagylátószögű objektív használata) jelzéseinek felismerése és magyarázata illetve a kamera-mozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során.</p> <p>A megvilágítás szerepének felismerése, leírása és magyarázata.</p>
A szereplő	<p>A szereplőválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplő külső megjelenésének — mint metakommunikációs közlésnek — a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében.</p> <p>A viselkedés szóbeli, intonációs és további metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése; a szereplők változó státushelyzetének értékelése, elemzése adott szövegek értelmezésében.</p>
Montázs	<p>A montázs-jelenség felismerése, a montázs és a gondolkodás, illetve a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (pl. a kollázs, vagy a mozgókép esetében a tér-idő felbontása és újrászervezése).</p> <p>Jellemző montázmegoldások bemutatása a művészettörténetből.</p> <p>A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív, szeriális és belső montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott mozgóképi szövegek esetében.</p> <p>A képváltás leggyakoribb típusainak felismerése, értelmezése.</p> <p>A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történő összekapcsolásuk megoldásainak leírása és magyarázata (pl. szinkronitás-aszinkronitás, időérzet és hangulatteremtés) a szövegelemzés során.</p>
Mozgóképi elbeszélés	<p>A történet mint változássorozat értelmezése, az események időrendi és okozati láncolatának összeállítása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezésében.</p>

Témakörök	Követelmények
	A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.
3. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemző példák alkalmazása (médiумok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: műfaji ill. szerzői; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos, stb.; műsortípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.) Az elbeszélő és nem elbeszélő filmek elkülönítése. A dokumentumfilm, játékfilm, kísérleti film, animációs film elkülönítése.
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése adott médiaszövegek esetében. A környezet, az atmoszféra és a szereplők személyiségének, illetve kapcsolatrendszerének hitelessége — mint elemzési szempont — alkalmazása adott szövegek esetében.
Az alkotói munkák elkülönítése	A forgatókönyvíró, az operatőr, a színész, a rendező, a vágó szerepének, munkájának az elkülönítése az elemzés során. Az alternatív lehetőségek felismerése és számbavételének készsége.
Cselekményelemzés	Történet és cselekmény megkülönböztetése. A cselekmény tér-idő folyamatának felismerése. A műfaji szabályok felismerése a cselekményszervezésben. A filmtörténeti tényezők számbavétele. Fordulatok, epizódok különválasztása. Cselekményen belüli és azon kívüli események elkülönítése.
A mozgóképi szövegek jelentése	A poliszémia fogalmának ismerete, bemutatása néhány jellemző audiovizuális szöveg esetében. Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével — adott mozgóképi szövegek esetében.
4. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerű médiaszövegek megszerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia megtervezésével és kivitelezésével, rövid interjú vagy rádiós híryanag megtervezése és elkészítése a projekt munka során).
5. Műfaj- és műismeret	
A filmkultúra kettőssége	A kultúráhasadás jelenségének, okainak és következményeinek bemutatása és értékelése. A tömeg- és a magas/artistikus kultúra fogalmának elhatárolása. A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása: a műfaj, mint cselekmény meghatározó és a stílus, mint kor- vagy alkotói egyéniség jellemző karakterének felismerése, stíluselemzés. Az archetípus fogalmának ismerete, archetípusok felismerése. A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerűség, gazdasági meghatározottság, nézőszám maximalizálás, szórakoztatás, műfajiság, fogyasztói minták, multiplex-terjesztés. A szerzői vagy művészfilmek sajátosságai: a nemzeti magaskultúra hagyományai, értelmiségi kultúra és intellektualizmus, elitközönség, hétköznapiság, a stílus dominanciája, szoros kapcsolat a társművészetekkel.
Műfaji jellemzők	A legjellemzőbb műfajok — így a dráma, melodráma, burleszt, western, vígjáték, akciófilm, thriller, krimi, horror — közül négy részletező ismertetése egy-egy hozzárendelhető film vázlatos elemzésével, a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján. Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű bemutatása (pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg).

Témakörök	Követelmények
-----------	---------------

6. Egyetemes filmtörténeti ismeretek

A filmtörténet kezdetei, a némafilmművészet kialakulása	Lumière és Meliès. Griffith jelentősége. A német expresszionizmus és a francia avantgárd jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete. Az orosz montázsiskola jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete.
A hangosfilm művészet kialakulása	A lírai realizmus és az olasz neorealizmus jellemzése, néhány meghatározó alkotás ismerete.
A modern film	Az újhullámok, az új Hollywood jellemzése, néhány meghatározó alkotás ismerete. A modern film nagy alkotóinak (Antonioni, Godard, Fellini, Bunuel, Bergman) bemutatása legfontosabb műveik alapján a szerzőt jellemző témák, stílusos eszközök segítségével.
Korstílusok	A szereplő- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepéről való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhető stílusos jegyek hasonlóságának felismerése. A személyes világlátás, az alkotót jellemző elbeszélői jegyek alkalmazására való törekvés felismerése és bemutatása.

7. Magyar filmtörténeti ismeretek

A magyar film a háború előtt	A főbb műfajok, a vígjáték és melodráma jellemzése.
Az új magyar film a hatvanas-hetvenes években	A magyar film fontosabb alkotói (Jancsó, Fábry, Kovács, Makk, Huszárik, Gaál, Szabó) munkásságának általános jellemzése. A budapesti iskola bemutatása, egy-egy fontosabb mű ismerete.
A kortárs magyar film	Egy — a rendszerváltást követően készült — jelentős magyar film részletező ismertetése.

8. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége

Intertextualitás sorozatlv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a médiaszövegek rendszeresen utalnak más médiaszövegekre, olykor csak a megelőző vagy az utána következő szövegek alapján értheti meg az adott textust a befogadó. A sorozatlv értelmezése, hatása a szövegek megszerkesztésére.
A befogadást befolyásoló tényezők	Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezők hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének — szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének — hatása, illetve a befogadás környezetének (pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévénézés, szörfözés a weben) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film- és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák hatása	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság) mint nem-lineáris médium alkalmazása és jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.

9. A médiaintézmények

A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű, piacelvű működés bizonyítása (pl. maximális fogyasztásra készítés elve; a közönség kettős szerepe: a közönség mint vevő és mint áru; a műsoridő mint tulajdon). Néhány jellemző adat értelmezése (pl. a hazai filmipar és televíziós ipar nagyságrendje, a közpénzek és a „reklámtorta” mértéke). A rating (súlyozott nézettség), a share (közönség piaci részesedése) és a közönségprofil fogalmának ismerete.
---------------------------	--

Témakörök	Követelmények
A médiaipar intézményei	<p>Közszolgálati és kereskedelmi, független, illetve alternatív médiainstítúzmények, szakosított csatornák és bizonyos témákra specializálódott médiavállalkozások közötti különbségek bemutatása néhány jellemző példával.</p> <p>Eltérő médiumokból (sajtó, televízió, film) vett példák a gyártás és a forgalmazás tulajdonosi integrációjának illetve a horizontális és vertikális integrációnak a bemutatására a médiaiparban.</p>
A médiaipar ellenőrzése	<p>A médiaipar jogi és etikai szabályozásának (önellenőrzés) alapelvei (pl. a válaszadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elkerülése) a médiatörvények és a monopóliumellenes törvények legfontosabb szabályozó eszközeinek (pl. a tőkekoncentráció limitálása, kvóták, hírszolgáltatás előírása) ismerete.</p> <p>Az újságíró szabadsága és ennek korlátai. A szerzői jog. Az információhoz való jog. A rágalmazás. A kiskorúak védelme. A politikai befolyástól való védelem.</p> <p>A média felügyelete. A törvények betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, jellemző példák a hatóságok beavatkozására (pl. a reklámidő túllépéséért, fiatalok számára káros szövegek túl korai sugárzásáért).</p>
10. A reprezentáció	
<p>Manipuláció</p> <p>A valóság sztereotip és torzított megjelenítése a médiában</p>	<p>Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.</p> <p>A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a média-valóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsősorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék, és politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülő reprezentációjának a tekintetében.</p> <p>Jellemző sztereotípiák bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában.</p>
11. Jellegzetes műsортípusok, médiaszövegek	
Hírműsorok	<p>A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése.</p> <p>A hírműsor-szerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése.</p> <p>A hírek verbális, képi, narratív és szerkesztési eszközeinek felismerése és hatásainak elemzése; a hírműsorok show-szerű átalakulásának értékelése.</p>
Reklám	<p>A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése.</p> <p>A reklám különböző formái: óriásplakát, rádióreklám, tévéreklám, újságreklám.</p> <p>A reklám szerepe a média fenntartásában és befolyásolásában. A reklámpszichológia.</p> <p>Reklám és divat, reklám és művészet kapcsolatának jellemzése.</p> <p>A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása.</p> <p>A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak és az általuk keltett asszociációknak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.</p>
Klip	<p>A klip reklámfunkciójának felismerése.</p> <p>A kiemelt formaelemek, a narratív szerkezet leírása és értelmezése; a zenei anyag és látvány viszonyának meghatározása; a klipek által alkalmazott stílusok felismerése.</p>
Folytatásos teleregény (szappanopera)	<p>A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése.</p> <p>A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.</p>
Show-műsorok	<p>A show környezetének, a show-közönség és a show műsorvezetője (showman) szerepének jellemzése; valóság és show viszonyának megfigyelése és értelmezése.</p>

III. rész HATÁROZATOK**A Köztársasági Elnök
határozatai****A Köztársaság Elnökének
56/2001. (VI. 22.) KE
határozata****politikai államtitkár felmentéséről**

A Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról és felelősségéről szóló 1997. évi LXXIX. törvény 23. §-a alapján, a miniszterelnök javaslatára

dr. Pálincás Józsefet, az Oktatási Minisztérium politikai államtitkárát

e tisztségéből — más fontos megbízatása miatt —

2001. július 15-i hatállyal

felmentem.

Budapest, 2001. június 19.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

Ellenjegyzem:

Orbán Viktor s. k.
miniszterelnök

**A Köztársaság Elnökének
57/2001. (VI. 22.) KE
határozata****miniszter kinevezéséről**

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 33. § (4) bekezdése alapján, a miniszterelnök javaslatára

dr. Pálincás Józsefet

oktatási miniszterré

2001. július 16-i hatállyal

kinevezem.

Budapest, 2001. június 19.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

Ellenjegyzem:

Orbán Viktor s. k.
miniszterelnök

**A Köztársaság Elnökének
58/2001. (VI. 22.) KE
határozata****határőr dandártábornok kinevezéséről**

A belügyminiszter előterjesztésére

Bendes Győző hőr. ezredest,

a Határőrség Budapesti Határőr Igazgatóság igazgatóját, a szakterülete vezetésében és irányításában végzett kimagasló tevékenysége elismeréseként,

2001. június 27-i hatállyal,

határőr dandártábornokká

kinevezem.

Budapest, 2001. június 19.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

Ellenjegyzem:

Dr. Pintér Sándor s. k.
belügyminiszter

**A Köztársaság Elnökének
59/2001. (VI. 22.) KE
határozata**

egyetemi tanári tisztség alóli felmentésekről

Az oktatási miniszter előterjesztésére

a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen

dr. Béda Gyula egyetemi tanárt,
dr. Kiss Ottó László egyetemi tanárt és
dr. Kovács László egyetemi tanárt
2001. augusztus hó 31. napjával,

dr. Megyeri Jenő egyetemi tanárt
2001. október hó 31. napjával,

— 70. életévük betöltésére és nyugállományba vonulásukra tekintettel —,

dr. Zsuffa István egyetemi tanárt
2001. augusztus hó 31. napjával,

— nyugállományba vonulására tekintettel —,

a Debreceni Egyetemen

dr. Pintér József egyetemi tanárt
2001. július hó 22. napjával,

— 70. életéve betöltésére tekintettel —,

az Eötvös Loránd Tudományegyetemen

dr. Eiben Ottó egyetemi tanárt,
dr. Ferge Sándorné egyetemi tanárt,
dr. Keifer Ferenc egyetemi tanárt,
dr. Kovács János egyetemi tanárt,
dr. Poszler György egyetemi tanárt,
dr. Szépfalusi Péter egyetemi tanárt és
dr. Varga László egyetemi tanárt
2001. augusztus hó 31. napjával,

dr. Gerics József egyetemi tanárt és
dr. Töttössy Csaba egyetemi tanárt
2001. december hó 30. napjával,

dr. Furka Árpád egyetemi tanárt és
dr. Kovacsics Józsefné egyetemi tanárt
2001. december hó 31. napjával,

— 70. életévük betöltésére tekintettel —,

a Miskolci Egyetemen

dr. Nyíri András egyetemi tanárt
2001. június hó 30. napjával,

dr. Vincze Endre egyetemi tanárt
2001. december hó 31. napjával,

— 70. életévük betöltésére tekintettel —,

a Pécsi Tudományegyetemen

dr. Andrásfalvy Bertalan egyetemi tanárt
2001. november hó 18. napjával,
— 70. életéve betöltésére tekintettel —,

a Semmelweis Egyetemen

dr. Bresznyák István egyetemi tanárt,
dr. Ihász Mihály egyetemi tanárt és
dr. Szabó László egyetemi tanárt
2001. június hó 30. napjával,
— 70. életévük betöltésére tekintettel —

e tisztsége alól felmentem.

Budapest, 2001. június 19.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

Ellenjegyzem:

Pokorni Zoltán s. k.
oktatási miniszter

**V. rész KÖZLEMÉNYEK,
HIRDETÉMÉNYEK**

**A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség
k ö z l e m é n y e i**

A Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a B & B Sport-játékboltban (7700 Mohács, Szabadság út 22.). A fa hinta mintákat a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség Műszaki-Vizsgálati Igazgatóságának laboratóriumában megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a hazai gyártású fa hinta *balesetveszélyes*. A hinta felfüggesztő kötelének átmérője kisebb az előírtnál, a hinta festékanyagából kioldódott ólom és króm mennyisége nagyobb a megengedettnél. Nyállal a piros szín ledörzsölhető. A hinta *balesetet okozhat és egészségkárosító hatású lehet*.

A termék leírása: A fa hinta ülőkéje 5 db lécből áll, amely ragasztással és csavarral van a két tartólécre rögzítve. A szintetikus anyagú felfüggesztő kötélen 1-1 db fahenger és 2-2 db fagolyó van felfűzve. Kétoldalon, elöl és hátul egy-egy biztonsági korlát van. A felfüggesztő kötélen két fémkarikára van csomózva. Az ülőke és a biztonsági korlátok (natúr) lakkozottak, a fahengerek zöld, a golyók piros és kék színűek.

A termék forgalmazója: VÉ Kft. (1106 Budapest, Jászberényi út 82.).

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a B & B Sport-játékboltban (7700 Mohács, Szabadság út 22.). A natúr fa laphinta mintákat a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség Műszaki-Vizsgálati Igazgatóságának laboratóriumában megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a hazai gyártású fa laphinta *balesetveszélyes*, mivel a hinta felfüggesztő kötelének átmérője kisebb az előírtnál.

A termék leírása: A natúr fa hinta ülőkéje 2 db, egyik oldalán legömbölyített lapból áll, amely ragasztással van a két tartólécra rögzítve. A felfüggesztő kötélt két fémkarikára van csomózva.

A termék forgalmazója: VÉ Kft. (1106 Budapest, Jászberényi út 82.).

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a B & B Sport-játékboltban (7700 Mohács, Szabadság út 22.). A natúr fa hinta mintákat a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség Műszaki-Vizsgálati Igazgatóságának laboratóriumában megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a hazai gyártású fa laphinta *balesetveszélyes*, mivel a hinta felfüggesztő kötelének átmérője kisebb az előírtnál.

A termék leírása: A lakkozott natúr fa hinta ülőkéje 3 db (a két szélső léccel egyik oldalon legömbölyített) lapból áll, amely ragasztással és csavarral van a két tartólécra rögzítve.

A termék forgalmazója: VÉ Kft. (1106 Budapest, Jászberényi út 82.).

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a B & B Sport-játékboltban (7700 Mohács, Szabadság út 22.). A natúr fa laphinta mintákat a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség Műszaki-Vizsgálati Igazgatóságának laboratóriumában megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a hazai gyártású fa laphinta *balesetveszélyes*, mivel a hinta felfüggesztő kötelének átmérője kisebb az előírtnál.

A termék leírása: A natúr fa hinta ülőkéje 3 db (a két szélső léccel egyik oldalon legömbölyített) lapból áll, amely ragasztással és kapocsszeggel van a két tartólécra rögzítve. A felfüggesztő kötélt két fémkarikára van csomózva.

A termék forgalmazója: VÉ Kft. (1106 Budapest, Jászberényi út 82.).

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a B & B Sport-játékboltban (7700 Mohács, Szabadság út 22.). A műanyag laphinta mintákat a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség Műszaki-Vizsgálati Igazgatóságának laboratóriumában megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a hazai gyártású műanyag laphinta *balesetveszélyes*, mivel a hinta felfüggesztő kötelének átmérője kisebb az előírtnál.

A termék leírása: Az ülőke extrudált színes műanyag (zöld és lila) lap. A felfüggesztő kötélt két fémkarikára van csomózva.

A termék forgalmazója: VÉ Kft. (1106 Budapest, Jászberényi út 82.).

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

Dr. Huszay Gábor s. k.,
főigazgató

MEGJELENT

a

MAGYARKÖZLÖNYTÁRGYMUTATÓJA

a 2001. május hónapban megjelent jogszabályokról, határozatokról
és közleményekről.

A tárgymutatót a Magyar Közlöny mai számához mellékeljük.

A tárgymutató árát az előfizetési díj magában foglalja.

K Ö Z L E M É N Y

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent a

II. SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című, A/4 formátumú, 376 oldal terjedelmű kiadvány.

A kötet a 2001. január 1-jétől hatályos, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény végrehajtására kiadott kormányrendeleteket tartalmazza, így a különböző gazdálkodók (a biztosítók; a betétbiztosítási és az intézményvédelmi alapok, valamint a befektető-védelmi alap; a befektetési alapok; a kockázati tőketársaságok és a kockázati tőkealapok; a Pénztárak Garancia Alapja; az egyházi jogi személyek; az ÁPV Rt.; az árutőzsde, az értékpapír-tőzsde és az elszámolóházak; az MNB; a magánnyugdíj-pénztárak; az önkéntes nyugdíjpénztárak; az államháztartás szervezetei; a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások; a befektetési vállalkozások; az önkéntes kölcsönös egészség- és önszegélyző pénztárak; a Magyar Államkincstár; illetve egyes egyéb szervezetek) beszámolóképzési, könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól, továbbá a felszámolás és a végelszámolás számviteli feladatairól rendelkező jogszabályokat.

A kézirat lezárva: 2001. április 2-án.

Ára: 2380 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a

II. SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

MAGYAR KÖZLÖNY

KÜLÖNSZÁM

A MUNKA TÖRVÉNYKÖNYVE (1992. évi XXII. törvény)

A módosítások kihirdetését követően megjelent Magyar Közlöny különszám a Munka Törvénykönyvét már az aktuális, európai jogharmonizációs célú (2001. július 1-jén hatályba lépő) változásokkal egységes szerkezetben tartalmazza.

Ára: 728 Ft áfával.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a Magyar Közlöny különszámot (A Munka Törvénykönyve) példányban
Ára: 728 Ft + postaköltség. A befizetéshez számlát kérek/csekket kérek. (A megfelelőt kérjük aláhúzni).

Megrendelő neve: _____

Megrendelő címe: _____

Dátum: _____

Alíírás: _____

Megrendelését küldje el a Magyar Hivatalos Közlönykiadó postacímére: 1394 Budapest, Pf. 361.
Fax: 267-2780 vagy 338-4746. A kiadvány megvásárolható a kiadó közlönnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) és az elektronikus közlönnyboltban (www.mhk.hu/kozlonnybolt) is.

KÖZLEMÉNY

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent a
I. PRAXIS TÖRVÉNY, MAGYAR ORVOSI KAMARA, EGÉSZSÉGÜGYI TÖRVÉNY
 folytatásaként

II.

A HÁZIORVOSI MŰKÖDTETÉSI JOG MEGSZERZÉSÉRŐL ÉS VISSZAVONÁSÁRÓL, VALAMINT A HÁZIORVOSI TEVÉKENYSÉGHEZ SZÜKSÉGES INGÓ, INGATLAN VAGYON ÉS MŰKÖDTETÉSI JOG MEGSZERZÉSÉNEK HITELFELTÉTELEIROL SZÓLÓ 18/2000. (II. 25.) KORM. RENDELET ÉS A KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

című, A/4 formátumú, 224 oldal terjedelmű kiadvány.

A kézirat lezárva: 2000. április 15.

Ára: 924 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest,
 Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 266-5099 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a

II.

A HÁZIORVOSI MŰKÖDTETÉSI JOG MEGSZERZÉSÉRŐL ÉS VISSZAVONÁSÁRÓL, VALAMINT A HÁZIORVOSI TEVÉKENYSÉGHEZ SZÜKSÉGES INGÓ, INGATLAN VAGYON ÉS MŰKÖDTETÉSI JOG MEGSZERZÉSÉNEK HITELFELTÉTELEIROL SZÓLÓ 18/2000. (II. 25.) KORM. RENDELET ÉS A KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
 cégszerű aláírás

TiszteltElőfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra szóló előfizetésüket folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2001. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Azesetlegesmódosítástszíveskedjeneklevélbenvagyfaxonmegküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízásonfizessékbe.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levélcím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Fax: 318-6668).

A 2001. évi lapárak

Magyar Közlöny	48 720 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	2 352 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	9 408 Ft/év	Oktatási Közlöny	12 096 Ft/év
Bányászati Közlöny	2 352 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	3 024 Ft/év
Belügyi Közlöny	12 768 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	15 792 Ft/év
Cégek Közlöny	51 408 Ft/év	Pénzügyi Szemle	11 424 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	12 432 Ft/év	Statisztikai Közlöny	6 720 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	9 072 Ft/év	Szociális és Munkavédelmi Közlöny	9 072 Ft/év
Határozatok Tára	11 424 Ft/év	(a Szociális és Munkaügyi Közlöny jogutóda)	
Hivatalos Értesítő	7 392 Ft/év	Turisztikai Értesítő	6 048 Ft/év
Ifjúsági és Sport Értesítő	2 352 Ft/év	Ügyészségi Közlöny	3 696 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	8 064 Ft/év	Vízügyi Értesítő	6 384 Ft/év
Gazdasági és Foglalkoztatási Közlöny	12 096 Ft/év	Élet és Tudomány	5 712 Ft/év
(az Ipari és Kereskedelmi Közlöny jogutóda)		Ludové Noviny	1 344 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	7 056 Ft/év	Neue Zeitung	2 352 Ft/év
Közlekedési és Vízügyi Értesítő	12 096 Ft/év	Természet Világa	3 024 Ft/év
Kulturális Közlöny	9 744 Ft/év	Valóság	3 360 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	10 080 Ft/év		
Magyar Közigazgatás	4 704 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén: Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. 1394 Bp. 62. Pf. 357 vagy faxon: 318-6668, vagy a www.mhk.hu/hj internetcímen található megrendelőlapon. Telefon: 266-9290/234, 235 mellék.

Éves előfizetési díja 2352 Ft áfával. A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

A CD-JOGÁSZ hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteménye 2001. évi éves előfizetési díjai:

Önálló változat	48 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	64 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	112 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	80 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	128 000 Ft

Egyszeri belépési díj: 6000 Ft. (Árunk az áfát nem tartalmazzák.)

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 1998—2000. évfolyamai jelennek meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően. A halmozott évfolyamok ára 14 000 Ft.

Hatályos jogszabályok online elérése: a 3 naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a www.mhk.hu címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla, társelnöke: Nyéki József.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György, Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Korda Judit vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FAMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2001. évi éves előfizetési díj: 48 720 Ft. Egy példány ára: 140 Ft 16 oldal terjedelemig, utána + 8 oldalanként + 84 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

01.1023 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.